

Zienswijzennota

Ontwerpbestemmingsplan “Zonnepark Haarweg”

oktober 2018
Gemeente Wageningen

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	3
1.1	Algemeen	3
1.2	Procedure bestemmingsplan “Zonnepark Haarweg”	7
2.	Zienswijzen tegen het ontwerpbestemmingsplan.....	9
2.1.	Algemene reactie op ingekomen zienswijzen	9
2.2	Reactie per ingekomen zienswijze	16
3.	Conclusie en samenvatting aangebrachte wijzigingen.....	64
3.1	Conclusie.....	64
3.2	Samenvatting aangebrachte wijzigingen.....	64

1. Inleiding

1.1 Algemeen

Met de door uw raad vastgestelde "Routekaart Wageningen klimaatneutraal in 2030" heeft de gemeente Wageningen zich ten doel gesteld om in 2030 klimaatneutraal te zijn. In samenwerking met de Wageningen University & Research is een initiatief ontwikkeld om een grondgebonden zonnepark te realiseren op de locatie ter hoogte van Haarweg 335 te Wageningen. De oppervlakte van het plangebied bedraagt circa 6.4 hectare, waarvan circa 5 hectare wordt benut voor het plaatsen van zonnepanelen. De realisatie van het zonneveld levert een belangrijke bijdrage aan de realisatie van duurzame energie in Wageningen.

Het realiseren van een zonnepark past niet binnen de regels van het ter plekke geldende bestemmingsplan. Met het voorliggende bestemmingsplan wordt het planologisch mogelijk gemaakt dat voor het zonnepark een omgevingsvergunning kan worden verleend, waarna het zonnepark kan worden gerealiseerd.

In het kader van de bestemmingsplanprocedure heeft het ontwerpbestemmingsplan "Zonnepark Haarweg" van donderdag 7 juni tot en met 18 juli 2018 voor iedereen ter inzage gelegen. Tijdens deze termijn kon iedereen schriftelijk of mondeling een zienswijze indienen. Er zijn 48 zienswijzen ingediend tegen het ontwerpbestemmingsplan. Een zienswijze is tijdig ingediend, wanneer zij voor het einde van de ter inzage legging van het ontwerpbestemmingsplan is verzonden. De datum van de poststempel is daarbij bepalend. De termijn liep tot en met 18 juli 2018. De volgende 48 zienswijzen zijn tijdig ingediend en uit dien hoofde ontvankelijk:

	Kenmerk	Onderwerp	Ingekomen op
1	18.0905667	Ladder duurzame verstedelijking, regionaal beleid, Landschapsontwikkelingsplan	25 juni 2018
2	18.0054543	Ladder voor duurzame verstedelijking, bestemming en notitie grondgebonden zonneparken, Omgevingsvisie Gelderland, Biodiversiteit, natuur en milieu, termijn tijdelijke omgevingsvergunning, financiële onderbouwing, natuurbeleving, zicht op en over het zonnepark, bouwwerken, hoogteverschil perceel, zicht op en over het zonnepark, woningwaarde, wind & geluid, begroeiing en begrazing	11 juli 2018
3	18.0906248	Ligging plangebied, bodemstructuur, wateroverlast, Omgevingsvisie Gelderland, financiële aspecten, groene contour uit coalitieakkoord	15 juli 2018
4	18.0028816	Ladder duurzame verstedelijking, Omgevingsvisie Gelderland, landschappelijke inpassing, verdiepte ligging van het perceel, gevolgen voor natuur en bodemleven, vermindering woongenot, geluidsoverlast, omgevingshitte, financiële aspecten, groene contour coalitieakkoord	16 juli 2018
5	18.0026380	Gevolgen voor natuur en bodemleven, vermindering woongenot, geluidsoverlast, landschappelijke inpassing, verdiepte ligging van het perceel, groene contour coalitieakkoord, omgevingshitte, planschade, effecten op lange termijn in relatie tot duurzaamheidseffecten	16 juli 2018

6	18.0026454	Ladder voor duurzame verstedelijking, betrekken burgers bij bestemmingsplanwijziging, bestemming en notitie Grondgebonden zonneparken, Omgevingsvisie Gelderland, biodiversiteit, natuur en milieu, termijn tijdelijke omgevingsvergunning, financiële onderbouwing, natuurbeleving, woningwaarde, wind en geluid, begroeiing	17 juli 2018
7	18.0906311	Locatie zonnepark, behoud van landbouwactiviteit	17 juli 2018
8	18.0054740 en 18.0047752	Impact op woon- en leefklimaat, ladder duurzame verstedelijking, locatiekeuze, economische uitvoerbaarheid, milieurisico's zijn niet uitgesloten.	18 juli 2018 en
9	18.0906324	Ontwikkelen zonneparken op agrarisch grondgebied, alternatieven, voorkomen wildgroei, MER	18 juli 2018
10	18.0028876	ladder duurzame verstedelijking, geen sprake van meervoudig ruimtegebruik, burgers en omwonenden niet betrokken bij bestemmingsplanwijziging, landschappelijke inpassing, ontsluiting, strijd met structuurvisie en landschapsumgevingsplan Binnenveld, tijdelijkheid, verkeerde aannames, soortenbescherming, alternatief voorstel	18 juli 2018
11	18.0028881	Passend beleidskader, nut en noodzaak, locatieonderzoek, alternatieve locatie, ladder voor duurzame verstedelijking, MER, achteruitgang natuur en landschap, ontbreken van zorgvuldigheid, belangenafweging en deugdelijke motivering	17 juli 2018
12	18.0906365	Benutten andere mogelijkheden, waarom een zonnepark op goede landbouwgrond, consequenties voor de bodem, balans tussen energiewinst en natuurwinst	18 juli 2018
13	18.0028928	Aantasting uitzicht, schittering, waarde woningen, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak zonnepark, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
14	18.0028931	Integrale visie grootschalige energiewinning in landelijk gebied, winst omgevingskwaliteit, onderbouwing zonneladder, aantasting landschappelijke en recreatieve waarden, aantasting landbouwareaal, effecten op biodiversiteit, ecologisch onderzoek, slechte landschappelijke inpassing, missen kans voor goed wetenschappelijk onderzoek	18 juli 2018
15	18.0028927	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
16	18.0054745	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
17	18.0054746	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018

18	18.0054760	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
19	18.0054758	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
20	18.0054761	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
21	18.0054762	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
22	18.0054747	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
23	18.0054751	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
24	18.0054762	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
25	18.0054748	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
26	18.0054753	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
27	18.0054749	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
28	18.0054754	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
29	18.0054755	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
30	18.0054750	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
31	18.0054759	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
32	18.0054756	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging	18 juli 2018

		omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	
33	18.0054766	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
34	18.0054767	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
35	18.0054757	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
36	18.0054768	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
37	18.0054769	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
38	18.0054763	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
39	18.0054764	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
40	18.0054770	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
41	18.0054771	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
42	18.0054772	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
43	18.0054774	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
44	18.0054765	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
45	18.0054775	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
46	18.0054776	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018

47	18.0028954	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018
48	18.0028929	Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap	18 juli 2018

Voorliggende zienswijzennota maakt onderdeel uit van de voorbereiding ten behoeve van het vast te stellen bestemmingsplan. De nota bestaat uit drie hoofdstukken. Na deze inleiding bevat hoofdstuk 2 een overzicht van de ingekomen zienswijzen ten aanzien van het ontwerpbestemmingsplan is opgenomen. In paragraaf 2.1 wordt een algemene reactie op de ingekomen zienswijzen opgenomen. In paragraaf 2.2 is van iedere zienswijze een samenvatting opgenomen, waarop puntsgewijs wordt gereageerd. Daarnaast wordt per zienswijze aangegeven of deze zienswijze geen, geheel of gedeeltelijk aanleiding geeft tot aanpassing van het bestemmingsplan. Hoofdstuk 3 bevat tot slot een overzicht van de wijzigingen die in het vast te stellen bestemmingsplan worden doorgevoerd.

1.2 Procedure bestemmingsplan “Zonnepark Haarweg”

Wettelijk verplicht vooroverleg

In het kader van artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening is het concept-ontwerpbestemmingsplan toegestuurd aan de provincie Gelderland. De provincie Gelderland heeft per brief van 7 mei 2018 op dit bestemmingsplan gereageerd. De opmerkingen die de provincie heeft gemaakt zijn in het ontwerpbestemmingsplan verwerkt.

Zienswijzenronde

Het ontwerpbestemmingsplan heeft conform artikel 3.8 van de Wet ruimtelijke ordening na publicatie in de Staatscourant en het Gemeenteblad, gedurende zes weken analoog ter inzage gelegen. Daarnaast heeft het bestemmingsplan gedurende zes weken digitaal ter inzage gelegen op www.ruimtelijkeplannen.nl. Gedurende deze termijn heeft iedereen schriftelijk of mondeling bij de gemeenteraad kunnen indienen. Er zijn in totaal 48 zienswijzen ingediend.

Naar aanleiding van verschillende zienswijzen die ingaan op het hoogteverschil hebben wij een nauwkeurige meting gedaan van de verschillende hoogtes van het perceel. Het resultaat daarvan is op een kaart weergegeven, welke als bijlage bij deze zienswijzennota is gevoegd. Deze zal ook als bijlage bij het bestemmingsplan worden gevoegd. Daarnaast is terecht geconstateerd dat het ecologisch onderzoek dat als bijlage bij het ontwerpbestemmingsplan was gevoegd, onjuiste en oude plantekeningen bevatte. Het ecologisch onderzoek is dan ook aangepast aan de huidige situatie, hetgeen ook in de toelichting van het bestemmingsplan is verwerkt.

Vaststelling

Na de zienswijzenronde beslist de gemeenteraad over de vaststelling van het bestemmingsplan. Hierbij worden de ontvangen zienswijzen meegewogen. Indien het bestemmingsplan (al dan niet gewijzigd) wordt vastgesteld, dan kan hiertegen beroep worden ingesteld bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State door belanghebbenden die zienswijzen hebben ingebracht. De mogelijkheid voor beroep staat ook open voor belanghebbenden aan wie redelijkerwijs niet kan worden verweten dat zij geen zienswijzen hebben ingebracht tegen het bestemmingsplan. Als het bestemmingsplan gewijzigd wordt vastgesteld staat de mogelijkheid van beroep ook open voor belanghebbenden voor zover het wijzigingen in het bestemmingsplan betreft, waartoe bij de vaststelling van het bestemmingsplan is besloten. De vaststelling wordt bekend gemaakt in de Staatscourant en het Gemeenteblad. Het vastgestelde bestemmingsplan ligt vervolgens gedurende zes weken analoog ter inzage. Daarnaast ligt

het vastgestelde bestemmingsplan ook gedurende deze termijn digitaal ter inzage op www.ruimtelijkeplannen.nl.

Het kan ook zo zijn dat de gemeenteraad besluit om het bestemmingsplan niet vast te stellen. Ook in dat geval kunnen belanghebbenden gedurende zes weken beroep aantekenen bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

2. Zienswijzen tegen het ontwerpbestemmingsplan

2.1. Algemene reactie op ingekomen zienswijzen

Een aantal aspecten komen in veel van de ingekomen zienswijzen terug. Daarom wordt in deze paragraaf in zijn algemeenheid ingegaan op de volgende aspecten:

- klimaatbeleid van de gemeente Wageningen;
- het ontbreken van een algemene visie op zonneparken;
- participatieproces;
- Omgevingsvisie provincie Gelderland;
- schittering / lichtreflectie van de zonnepanelen.

Klimaatbeleid van de gemeente Wageningen

In 2012 is de "Routekaart Wageningen Klimaatneutraal in 2030" vastgesteld door de gemeenteraad. Ten opzichte van het referentiejaar 2008 zijn de hoofddoelstellingen uit deze routekaart met betrekking tot gas en elektriciteit voor 2030: 50% energiebesparing en 50% duurzame energie (25% opwekking van duurzame energie onder andere uit zon en wind en 25% inkoop van groene stroom en groen gas). Bij de Herijking van het klimaatbeleid in 2015 is de potentie voor duurzame energie opnieuw onderzocht en is op basis daarvan nadere invulling gegeven aan de doelstelling voor de 50% duurzame energie zonder plaatsing van windmolens in Wageningen: 22% zonne-energie, minimaal 3% duurzame elektriciteit uit andere bronnen en het resterende percentage door inkoop van groen gas en stroom.

Bij deze herijking is onderzoek verricht naar de potentie van de verschillende vormen van duurzame elektriciteit, waaruit de volgende potenties komen.

Potentie zonne-energie op daken

Niet alle daken zijn geschikt voor het aanbrengen van zonnepanelen. Daarom is de potentie van ieder dakvlak in Wageningen onderzocht. In onderstaande tabel (uit het Onderzoek Herijking klimaatbeleid gemeente Wageningen 2015) is opgenomen wat de potentie is van de geschikte en zeer geschikte daken, waarbij het uitgangspunt is geweest dat 85% van deze daken zijn bedekt met zonnepanelen.

Type dak	Vermogen	kWh-opbrengst	CO ₂ -uitstootreductie	Aandeel klimaatneutraal Wageningen
Schuin geschikt	20.800 kWp	18,7 GWh	9,8 kiloton	6,1%
Schuin zeer geschikt	14.475 kWp	13,1 GWh	6,9 kiloton	4,3%
Plat geschikt	4.450 kWp	4,0 GWh	2,1 kiloton	1,3%
Plat zeer geschikt	13.500 kWp	12,1 GWh	6,4 kiloton	4,0%
Totaal	53.225 kWp	47,9 GWh	25,2 kiloton	15,7%

De reële bijdrage van dakgebonden zon-PV aan een klimaatneutrale gemeente

Potentie grondgebonden zonne-energie

Alleen het bedekken van de daken is dus onvoldoende om te voldoen aan de doelstelling om klimaatneutraal te zijn in 2030. Daarom is het noodzakelijk om ook op een andere manier zonne-energie op te wekken. Dit kan door het aanleggen van zonnevelden, drijvende zonnevelden en zonnepanelen op parkeerdaken. Wij zijn van mening dat het reëel is om 33 hectare, dat is 5% van alle gras- en akkerlanden binnen de gemeente, te gebruiken voor het aanleggen van grondgebonden zonnevelden, zoals het zonnepark aan de Haarweg. Daarnaast zien wij mogelijkheden voor 3 hectare

drijvende zonnepanelen en zonnepanelen op parkeerdaken. In onderstaande tabel is de bijdrage aan de doelstelling schematisch weergegeven:

Subcategorie	Opgesteld vermogen	Duurzame energieproductie	CO ₂ -uitstoot-reductie	Aandeel klimaatneutraal Wageningen
Grondgebonden zon-PV	19,8 MW	17,8 GWh	9,4 kiloton	5,8 %
Drijvende zonneparken	0,8 MW	0,8 GWh	0,4 kiloton	0,3 %
Parkeeroverkappingen	1,0 MW	0,9 GWh	0,5 kiloton	0,3 %
Totaal	21,6 MW	19,5 GWh	10,3 kiloton	6,4 %

De reële bijdrage van niet-dakgebonden zon-PV aan een klimaatneutrale gemeente

Potentie van overige duurzame energiebronnen

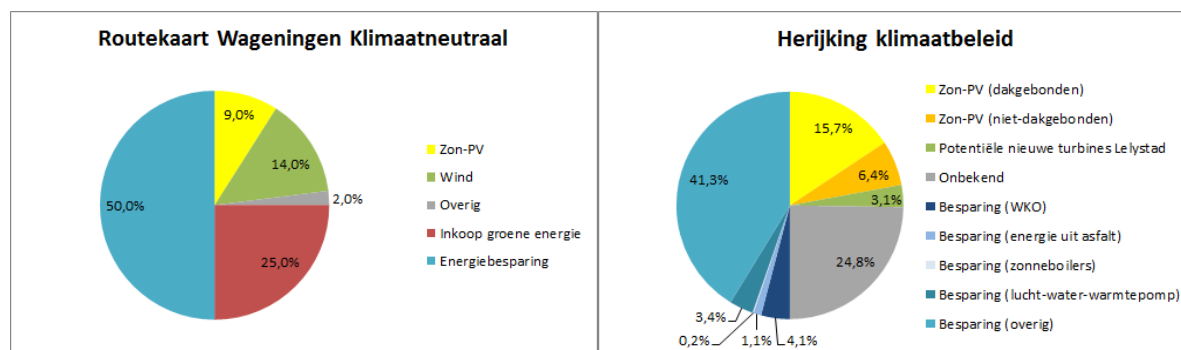
Naast het opwekken van zonne-energie is het ook noodzakelijk om elektriciteit op te wekken uit andere bronnen. Elektriciteit-opwekking uit andere bronnen, zoals kleine windmolens en stromingsenergie uit de Rijn zet echter qua bijdrage aan de doelstelling in het geheel geen zoden aan de dijk. Mogelijk dat in de toekomst 2 windturbines worden geplaatst op een terrein in eigendom van Wageningen University & research. Daarmee zou nog 3,1% van de doelstelling kunnen worden bereikt. Op dit moment is echter nog niet bekend of deze windturbines geplaatst kunnen en zullen worden, zodat we hier ook geen rekening mee kunnen houden in onze berekeningen om te komen tot onze doelstelling.

Conclusie potentie duurzame opwekking elektriciteit

Zoals uit het bovenstaande blijkt, is het onmogelijk om de doelstelling van 25% duurzame energie alleen uit dakgebonden zonnepanelen te halen. Onze doelstelling is op de volgende manier haalbaar:

- 15,7 % dakgebonden zonnepanelen
- 6,4 % niet dak-gebonden zonnepanelen
- 3,1 % overige bronnen, bij voorkeur windenergie Lelystad

Overigens worden de bronnen die horen bij de aardgastransitie (zoals warmte-koude opslag en zonneboilers) gezien als besparing van gas en worden deze dus meegerekend bij de 50% energiebesparing.

Om onze doelen op het gebied van energiebesparing en duurzame energie te realiseren, hebben wij een groot aantal acties ondernomen en ondersteund. Voorbeelden van deze acties om energie te besparen zijn:

- aanpak voor verduurzaming van de basisscholen en het gemeentelijk vastgoed;
- geleidelijke overschakeling openbare verlichting naar Ledverlichting;

- afspraken maken met en het faciliteren van de Woningstichting met betrekking tot grootschalige isolatieprojecten in straten en wijken;
- project voor gratis energie(gedrags)adviezen voor huurders met een laag inkomen;
- subsidiëren van energie-adviezen;
- het beschikbaar stellen van een stimuleringslening voor energiemaatregelen aan particulieren;
- verschillende wijkacties met collectie inkoop van energiemaatregelen;
- collectieve actie Led's Go! voor bedrijven;
- energiefonds voor bedrijven voor energiemaatregelen;
- er lopen enkele trajecten voor het gasloos maken van wijken en bedrijventerreinen.

Daarnaast hebben wij via de door ons opgerichte Stichting Zonne-energie Wageningen meer dan 2 MW aan zonne-energieprojecten gerealiseerd door onder andere collectieve inkoopacties zonnepanelen voor particulieren en zon- en energiescans voor bedrijven. Wageningen is in 2013 in Nederland uitgeroepen tot Solar City en daarna nog tweemaal genomineerd geweest voor deze titel. Inmiddels is er meer dan 5,3 MW aan zonnepanelen gerealiseerd in Wageningen.

Projecten die momenteel nog lopen:

- project Zon op Bedrijfsdaken, waaraan 20 bedrijven met grote daken meedoen. Als er geen bedrijven afvallen omdat hun dak niet geschikt blijkt gaat dat in totaal om ruim 15.000 panelen
- een apart project samen met ValleiEnergie voor bedrijven die kleinverbruikers zijn en daarom niet aan het hiervoor genoemde project kunnen meedoen
- wijkactie in NoordWest met collectieve inkoop van onder andere zonnepanelen, waarvoor 120 particuliere woningeigenaren zich hebben aangemeld.

Omdat het ontwikkelen van parkeerdaken met zonnepanelen financieel nog niet haalbaar zijn, zijn er nog geen projecten ontwikkeld voor het realiseren hiervan.

In totaal hebben alle acties ertoe geleid, dat eind 2017 inmiddels 30,6% van de Wageningse klimaatdoelstelling is gerealiseerd. Dat betekent dat in 12 jaar nog 69,4% van de doelstelling gerealiseerd moet worden. Energiebesparing is daarbij het belangrijkste aandachtspunt. Daarnaast kunnen er grote stappen gemaakt worden door het gasloos maken van wijken en bedrijventerreinen en door het realiseren van grootschalige duurzame energieprojecten. Wat betreft zonne-energie zal parallel ingezet moeten worden op de realisatie van dakgebonden en van grondgebonden zonne-energieprojecten, om de volgende redenen:

1. wij hebben – ondanks onze inspanningen – niet de beïnvloedingsmogelijkheid om de doelstelling voor de daken snel te realiseren, omdat het gaat om een persoonlijk besluit van de eigenaren van woningen en bedrijfspanden. Het gaat hierbij om zeer grote aantallen eigenaren;
2. het Herijkings-onderzoek laat zien, dat we naast de zonnepanelen op daken sowieso ook zonnevelden nodig hebben. Het is daarom ook niet zinvol om te wachten tot de doelstelling voor de daken gerealiseerd is; dit kan immers parallel lopen;
3. tot slot moet worden aangegeven dat de urgentie inmiddels zeer duidelijk is. Er is namelijk sprake van opwarming van de aarde, waarbij we de kritische 2-gradengrens benaderen. Dit betekent dan ook dat we zo snel mogelijk moeten verduurzamen, maar dat kunnen we niet alleen.

Algemene visie op zonneparken

Het klopt dat er momenteel nog geen algemene visie is op zonneparken. Momenteel werken wij aan voorlopige criteria en randvoorwaarden voor zonnevelden. Deze worden op korte termijn in procedure gebracht. Met deze voorlopige criteria en randvoorwaarden geven wij sturing aan de locaties waar zonnevelden al dan niet toegestaan worden en de wijze waarop een zonnepark kan worden gerealiseerd.

Nationaal wordt er momenteel ook gewerkt aan een klimaatakkoord, waaruit ontwikkelingen verwacht worden. Gelet hierop vinden wij het niet zinvol om nu al een definitief afwegingskader op te stellen. Naar verwachting wordt in 2019 een opgave voor duurzame energieopwekking aan de regio FoodValley opgelegd door het Rijk. Deze wordt vervolgens uitgewerkt in een Regionale Energie Strategie, welke vervolgens over de regiogemeenten zal worden verdeeld.

Naast het opstellen van de voorlopige criteria en randvoorwaarden specifiek ten behoeve van het realiseren van zonneparken, zal ook binnenkort gestart worden met de ontwikkeling van een natuur- en landschapsvisie waarbij de te verwachten duurzame energie-opgave zal worden meegenomen. Dit wordt een participatief proces, waarbij gezocht naar de beste integrale oplossingen voor de diverse uitdagingen voor het buitengebied. Op basis daarvan wordt een breed afwegingskader en/of een definitief locatiebeleid vastgesteld. Omdat het opstellen van een dergelijke visie lange tijd in beslag zal nemen, is het van belang dat de voorlopige criteria en randvoorwaarden worden toegepast.

Participatieproces

Wij realiseren ons dat een ontwikkeling in de nabije omgeving een impact kan hebben op het woon- en leefklimaat van een direct omwonende, zeker in het geval van het ontwikkelen van een vrij nieuw fenomeen als een zonnepark. In het licht van de komende Omgevingswet verwachten wij steeds meer van ontwikkelaars om draagkracht te creëren, door middel van het voeren van een participatieproces. Daarom hebben wij ook de ontwikkelaar gevraagd om een zorgvuldig proces te doorlopen om de omwonenden, organisaties en instanties te informeren en te betrekken, voordat er een definitief verzoek om bestemmingsplanherziening wordt gedaan. Het doel daarvan is om voorafgaand aan het proces zo goed mogelijk te weten waar eventuele knelpunten zitten en te kijken hoe we die in redelijkheid kunnen oplossen en daarnaast willen we kijken met de direct belanghebbenden naar een goede landschappelijke inpassing. Hierbij is het helaas niet altijd mogelijk om aan alle wensen van betrokken partijen te voldoen, onder andere vanwege de afweging tussen de ruimtevraag en impact op het rendement van de ontwikkeling.

Om participatie en draagvlak te stimuleren heeft de ontwikkelaar gedurende het planproces de omwonenden betrokken bij het project. Zo zijn er met direct omwonenden persoonlijke gesprekken gevoerd, waarbij de mogelijkheid is geboden om hun bezwaren kenbaar te maken. Daarnaast is er een informatie-avond gehouden voor alle betrokkenen. Tijdens deze avond zijn de plannen gepresenteerd en is met betrokkenen het gesprek aangegaan. Naar aanleiding van deze gesprekken zijn een aantal knelpunten boven tafel gekomen welke tot een aantal aanpassingen aan het ontwerp hebben geleid. De volgende belangrijkste aanpassingen zijn doorgevoerd in het ontwerp:

- de maximale hoogte van de zonnepanelen is verlaagd van 2,2 meter naar 1,6 meter boven maaiveld;
- de container voor reserveonderdelen is verplaatst van de noordzijde naar de zuidzijde van het plangebied;
- het klantstation van de netbeheerder en de transformatoren zijn aan de zuidzijde en middenin het plangebied gepositioneerd om de afstand naar de omwonenden zo groot mogelijk te houden;
- er is extra afstand aangehouden voor de zonnepanelen ten opzichte van de Haarweg en de huizen aan de noordoostzijde van het plangebied;
- aan de noordoostzijde wordt een wintergroene laurierhaag geplaatst, langs de overige omheining wordt een meidoornhaag toegepast;
- de eerder voorgestelde boomgaard aan de noordoostzijde is verwijderd, waarbij dit gedeelte niet ingevuld wordt met zonnepanelen, maar open blijft;
- tussen de panelen krijgen bloemen en kruiden de kans om te groeien.

Omwonenden worden via een nieuwsbrief door de ontwikkelaar op de hoogte gehouden van het proces. Daarnaast informeren wij de omwonenden bij formele beslissingen en op momenten dat er formeel ingesproken kan worden.

Omgevingsvisie provincie Gelderland

In de Omgevingsvisie van de provincie Gelderland is specifiek beleid opgenomen voor zonneparken. Daarin heeft de provincie zones aangewezen waar:

- grote zonneparken mogelijk zijn;
- grote zonneparken niet mogelijk zijn;
- grote zonneparken onder voorwaarden mogelijk zijn.

Aan iedere categorie liggen verschillende argumenten ten grondslag. Zo zijn locaties gelegen in het Gelders Natuurnetwerk, weidevogelgebieden, rustgebieden voor winterganzen, de Hollandse Waterlinie en glastuinbouwgebieden niet geschikt voor grote zonneparken. In andere gebieden, zoals Natura 2000, landbouwontwikkelingsgebieden, waterwingebieden, groene ontwikkelingszones, waardevol open gebied, dagrecreatiecentrum en nationaal landschap zijn grote zonneparken onder voorwaarden mogelijk. In de overige gebieden waar gebiedskwaliteiten geen obstakel vormen is de ontwikkeling van grote zonneparken mogelijk. De locatie Haarweg is gelegen binnen een gebied waar grote grondgebonden zonneparken mogelijk zijn, zoals ook blijkt uit onderstaand kaartje.

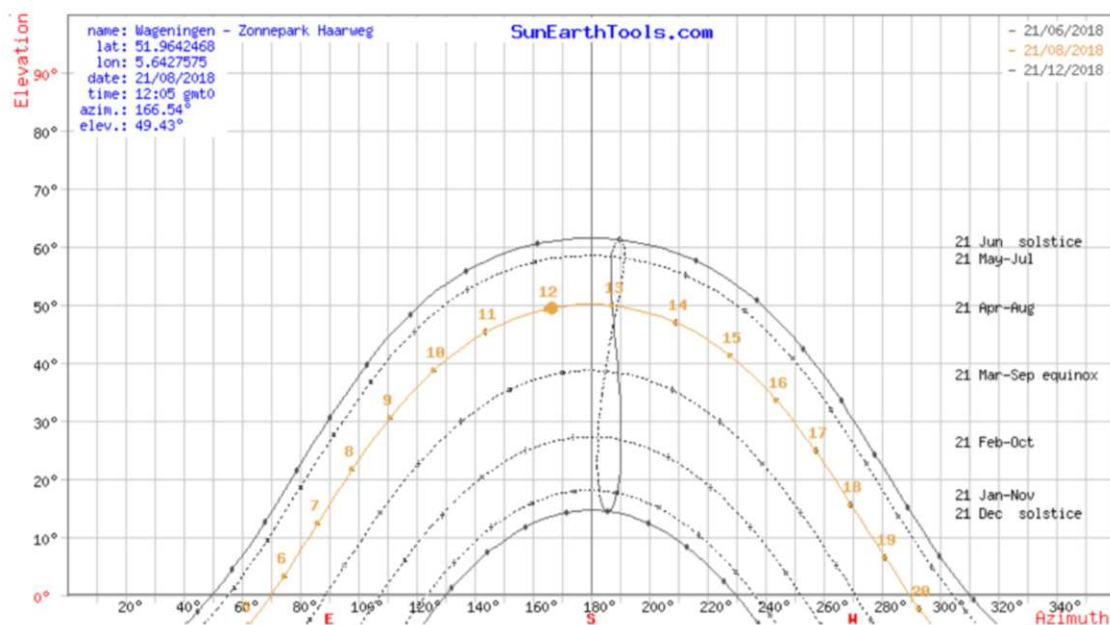

Schittering / lichtreflectie via de zonnepanelen

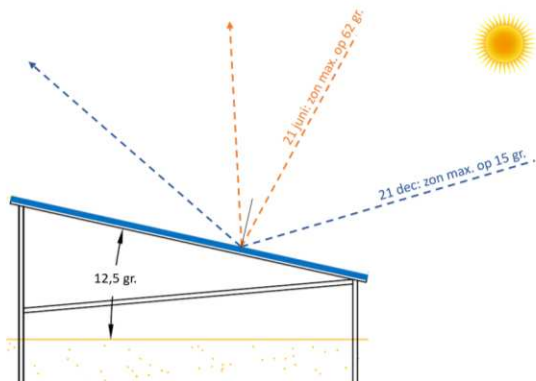
De panelen worden maximaal 1,60 meter hoog (boven maaiveld) en worden geplaatst onder een hoek van $12,5^\circ$. Daarnaast ligt het plangebied verlaagd in het landschap, worden de zonnepanelen in een zuidopstelling geplaatst en landschappelijk ingepast. Hierbij zal de reflectie nooit naar beneden zijn gericht. De huidige kwalitatieve zonnepanelen zijn daarbij voorzien van een anti-reflectie coating of folie. Dit zal hinderlijke reflectie voorkomen tijdens normale weersituaties.

Ook de bewoners van de sterflat gelegen aan de Alberdaweg kunnen geen schittering ervaren van het zonnepark. De sterflat staat ten zuiden van het zonnepark. De zon komt op in het oosten, staat op het hoogste punt in de middag in het zuiden en gaat onder aan het eind van de dag in het westen. De zonnepanelen worden zuid georiënteerd onder een hoek van $12,5$ graden en hebben als doel zoveel mogelijk licht te absorberen. Voor weerkaatsing van het licht geldt dat de invalshoek gelijk is aan de uitvalshoek. Door de baan van de zon, en de daaruit resulterende uitvalshoek van het licht te volgen, zal er nooit weerkaatsing naar de sterflat kunnen plaatsvinden. Zodra de zon op haar hoogtepunt staat in het zuiden, zou eventuele reflectie worden weerkaatst richting de lucht in het noorden.

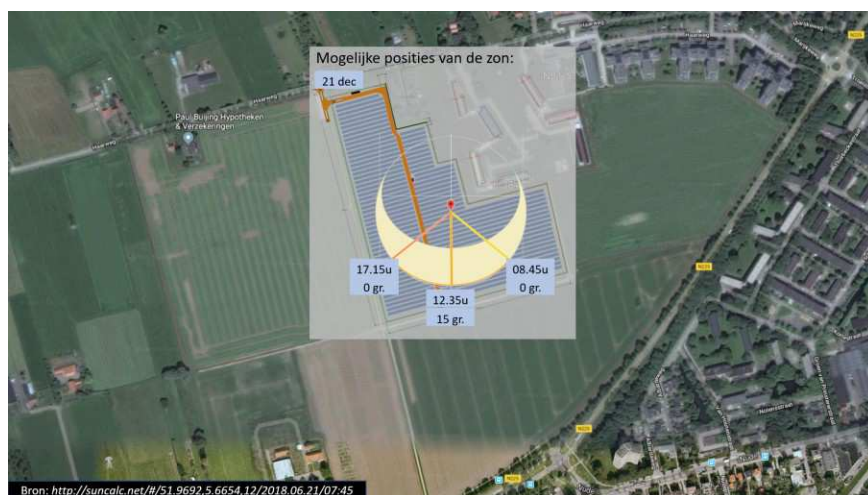
Onderstaande figuren geven een schematische weergave van hetgeen hierboven is verwoord:

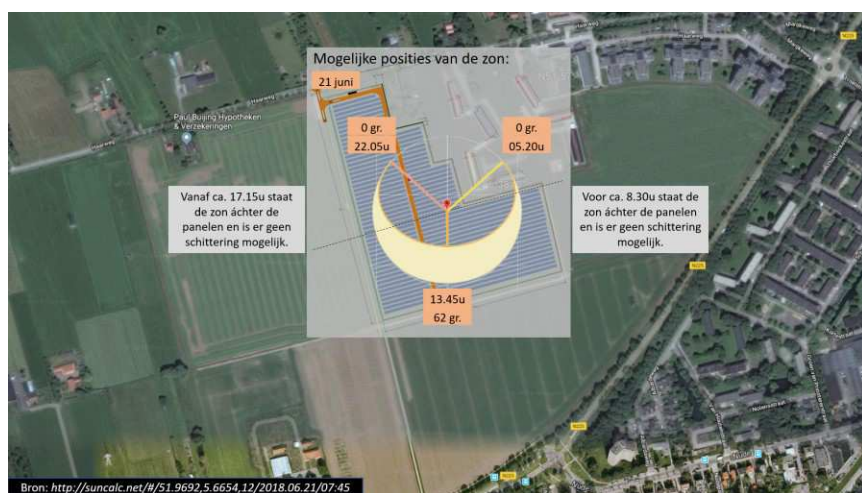
Figuur 1: Alle mogelijke postities van de zon gedurende het jaar (bron: SunEarthTool)

Figuur 2: weerkaatsing op de zonnepanelen op 21 december en 21 juni (invalshoek is uitvalshoek)

Figuur 3: mogelijke posities van de zon op 21 december ten opzichte van zonnepark Haarweg.

Figuur 4: mogelijke posities van de zon op 21 juni ten opzichte van zonnepark Haarweg.

2.2 Reactie per ingekomen zienswijze

Zienswijze 1 (nummer 18.0905667, ontvangen 25 juni 2018)

Betreft: Ladder van duurzame verstedelijking, regionaal beleid, landschapsontwikkelingsplan

Samenvatting

- 1) De ladder van duurzame verstedelijking stelt als voorwaarde dat wordt aangetoond dat in de behoefte aan zonnepanelen niet binnen het bestaand stedelijk gebied kan worden voorzien. In de toelichting worden drie argumenten aangevoerd waarmee aan deze voorwaarde zou worden voldaan. Deze argumenten deugen niet, omdat:
  - a. Het argument dat het zonnepark zichtbaar bijdraagt aan een duurzame energievoorziening is niet sterk, omdat voor omringende bewoners de kwaliteit van de woonomgeving er zichtbaar op achteruit gaat. Wageningen University & Research heeft in verschillende onderzoeken aangetoond dat het uitzicht op "groen" belangrijk is voor onze gezondheid;
  - b. De waarde van woningen naast groene ruimte is aanzienlijk hoger dan die naast bebouwd terrein;
  - c. Het argument dat er binnen de bebouwde kom geen ruimte is om een zonnepark van dergelijke omvang te realiseren is onjuist. Wageningen University & Research beschikt wel degelijk over grote oppervlakten terrein binnen de bebouwde kom waarop zonnepanelen kunnen worden gerealiseerd;
  - d. Er mag met name van Wageningen University & Research een inventieve en innovatieve aanpak van alle daken en zuidgevels van gebouwen worden verwacht in plaats van het toepassen van de makkelijkste weg door op andermans kosten een zonnepark aan te leggen;
  - e. In een context van recreatief medegebruik van het buitengebied nabij de stadsranden is het geen aanbeveling dat dit zonnepark niet openbaar toegankelijk zal zijn;
  - f. In het bij het bestemmingsplan gevoegde "inrichtingsplan Zonnepark van Roekel" is opgenomen dat de 3 technische gebouwen met een nieuw pad achter de te bouwen werkplaats / sparepartcontainer aan de Haarweg te bereiken zijn. In de toelichting is echter opgenomen dat er geen nieuwe wegen worden gerealiseerd;
- 2) Het zonnepark komt absoluut niet tegemoet aan de doelstellingen van het regionaal beleid, want verder dan het aanbrengen van gemengde hagen van voornamelijk meidoorn en sleedoorn om de zonnepanelen heen komt het plan niet;
- 3) Het plan verdraagt zich niet met het Landschapsontwikkelingsplan, omdat hierin het volgende nadrukkelijk is opgenomen: *"langs de noord- en westzijde van Wageningen ontbreekt de landschappelijke inpassing in de omgeving. Het doel is een groene inrichting van de stadsrand, gecombineerd met waterberging, nieuwe landgoederen en mogelijkheden voor extensieve recreatie in de vorm van wandelommetjes"*. Daarnaast blijkt dat voor deze kwetsbare westkant van Wageningen uitsluitend gedacht wordt aan *"vestiging van een kennisintensief agrarisch bedrijf (...in...) combinatie met waterberging"*. Een zonnepark is een nagenoeg aaneensluitend glasdak van 5 hectare hetgeen qua uitstraling te vergelijken valt met een modern glastuinbouwbedrijf;
- 4) Het heeft dan ook de voorkeur dat het zonnepark daadwerkelijk zou bijdragen aan kennisinteractie en het vergroten van innovatiekracht. Dit kan bereikt worden door met een onderzoeksprogramma op een (bij voorkeur minder in het oog springend) terrein om te experimenteren met een combinatie van zonnepanelen en daaronder de teelt van gewassen en vromen van veehouderij die in de schaduw goed zouden kunnen gedijen.

Gemeentelijke reactie

- 1) Op basis van eerdere uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State is het realiseren van een zonnepark op bestaande agrarische percelen geen nieuwe stedelijke ontwikkeling. Soortgelijke projecten die niet tot leegstand van bestaande bebouwing leiden worden

niet aangemerkt als een nieuwe stedelijke ontwikkeling in de zin van het Besluit ruimtelijke ordening. Een toets aan de Ladder voor duurzame verstedelijking is daarom niet aan de orde. Dit zal in de toelichting van het bestemmingsplan nader worden genuanceerd. Vanuit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening is wel ingegaan op de onderbouwing van de behoefte en de argumentatie achter de omvang en de locatie. Dit is immers een wettelijke verplichting.

- a. Wij begrijpen dat appellant deze stelling aanneemt. De zinsnede "dat de ontwikkeling zichtbaar bijdraagt aan een duurzame energievoorziening" heeft niet zozeer betrekking op het daadwerkelijk fysiek zichtbaar zijn van de ontwikkeling, maar de opgave die wij hebben om te voldoen aan onze klimaatdoelstelling.
  - b. Dit argument wordt niet onderbouwd met een deskundigenrapport en het is dan ook onduidelijk of dit daadwerkelijk zo is. Wanneer appellant van mening is dat de waarde van de woning daalt door de ontwikkeling van het zonnepark, kan binnen vijf jaar na onherroepelijk worden van het bestemmingsplan een verzoek om tegemoetkoming in planschade worden ingediend.
  - c. Wageningen University & Research beschikt inderdaad over grote percelen binnen de bebouwde kom van Wageningen. De gemeente kan grondeigenaren echter alleen stimuleren om duurzame energiemaatregelen te nemen, niet verplichten.
  - d. Deze zienswijze nemen wij voor kennisgeving aan.
  - e. Het gaat hier om particulier grondbezit. Ongeacht het gebruik van deze gronden is het aan de grondeigenaar om te bepalen of het terrein openbaar toegankelijk is of niet.
  - f. Wij kunnen ons voorstellen dat dit enige vragen oproept. Er komen zeker geen nieuwe openbare wegen in het plangebied. Dat is ook zo opgenomen in de toelichting van het bestemmingsplan. Wel worden er beheerpaden gerealiseerd. Langs de randen zijn dit graspaden, het hoofdpad zal bestaan uit grasbetontegels. In het inrichtingsplan zal dit nader uitgewerkt worden.
- 2) Het aanbrengen van gebiedseigen beplanting, zoals met het plan wordt voorgestaan, past binnen het Landschapsontwikkelingsplan Binnenveld 2007. Dit plan is door de vier gemeenten rondom het Binnenveld gezamenlijk opgesteld. Wanneer met regionaal beleid bedoeld wordt op de in dit plan voorgestelde maatregelen, dan wordt daar wel degelijk aan tegemoet gekomen. In het Landschapsontwikkelingsplan wordt namelijk voorgesteld om het aanleggen van streekeigen beplanting te stimuleren. Door het uitvoeren van het zonnepark inclusief de voorgestelde beplanting, wordt hieraan tegemoet gekomen. Naast het realiseren van gebiedseigen beplanting, wordt invulling gegeven aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente, de provincie en het rijk.
- 3) Het Landschapsontwikkelingsplan geeft richting aan de gewenste invulling van het landschap. De in de zienswijze aangehaalde tekst, waarin gesproken wordt over de noord- en westzijde van Wageningen, gaat over het deel van Wageningen ten noorden van het Nieuwe Kanaal. Onderhavig plangebied wordt daar niet mee bedoeld. Daarnaast stamt het Landschapsontwikkelingsplan uit 2007. In de tussentijd is er sprake van een aantal nieuwe ontwikkelingen waaronder het realiseren van een zonnepark. Met onderhavig plan is zo veel als mogelijk aangesloten op de uitspraken uit het Landschapsontwikkelingsplan. Het huidige perceel is blokvormig en wordt door de invulling met zonnepanelen niet in de bestaande structuur aangetast. Ook de huidige wandelommetjes rond het gebied worden niet aangetast. Tot slot merken wij op dat circa 55% van het plangebied wordt bedekt met zonnepanelen en de hiervoor benodigde installaties. Er is dan ook uitdrukkelijk geen sprake van een gesloten glasdak van 5 hectare.
- 4) Wij begrijpen de wens van appellant, echter het verzoek van de initiatiefnemer omvat het realiseren van een tijdelijk zonnepark op deze locatie. Wij maken dus voor dit verzoek een overweging of het gevraagde ruimtelijk inpasbaar is. Zoals ook blijkt uit de toelichting van het bestemmingsplan zijn wij van mening dat het hier gaat om een passende ruimtelijke ontwikkeling op deze locatie.

Conclusie

Naar aanleiding van deze ingekomen zienswijze wordt voorgesteld om in paragraaf 3.2.2 Besluit algemene regels ruimtelijke ordening en Besluit ruimtelijke ordening een nadere nuancering aan te brengen over de Ladder voor duurzame verstedelijking. Daarnaast zal in de toelichting van het bestemmingsplan een nadere toelichting opgenomen worden met betrekking tot de behoefte. Dit betreffen dan aanpassingen ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan.

Zienswijze 2 (nummer 18.0054543, ontvangen 11 juli 2018)

Betreft: ladder voor duurzame verstedelijking, bestemming en notitie Grondgebonden zonneparken, Omgevingsvisie Gelderland, Biodiversiteit, natuur en milieu, termijn tijdelijke omgevingsvergunning, financiële onderbouwing, natuurbeleving, zicht op en over het zonnepark, bouwwerken, hoogteverschil perceel, zicht op en over het zonnepark, woningwaarde, wind & geluid, begroeiing en begrazing

Samenvatting

- 1) Indiener is van mening dat de ladder voor duurzame verstedelijking onjuist is toegepast. Naar indieners mening dient plaatsing van zonnepanelen in principe te gebeuren binnen of nabij het stedelijk gebied en pas in tweede instantie op een locatie buiten het stedelijk gebied. Hierbij moet dan het volgende model worden doorlopen: daken – urbaan (stedelijk gebied) – industrieterreinen – stortplaatsen – warme grond – rand van de bebouwde kom – erven van boerderijen – langs infrastructuur, zoals op- en afritten – voormalige stortplaatsen – landbouwgrond (dubbelgebruik) – landbouwgrond (monogebruik) – natuurnetwerken. Plaatsing van het zonnepark aan de Haarweg betekent dat men begint bij de op één na laatste cascadetrede, zonder dat de voorgaande 10 treden zijn onderzocht en onderbouwd zijn afgewezen;
- 2) Uit de notitie Grondgebonden zonneparken van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland blijkt dat een zonnepark een volledig commerciële activiteit is enkel gericht op de productie van zonne-energie. De nieuwe bestemming van het perceel zou als volgt moeten luiden: "Landbouw, onderzoek en zonne-energie";
- 3) De provincie Gelderland heeft in de Omgevingsvisie aangegeven dat grondgebonden zonneparken bij voorkeur zouden moeten worden aangelegd op terreinen ten behoeve van woningbouwlocaties, bedrijventerreinen of glastuinbouwgebieden waar tijdelijk of definitief onvoldoende vraag naar is. Het zonnepark aan de Haarweg is gepland op een locatie waarvan de bestemming niet voorkomt in de door de provincie Gelderland genoemde bestemmingen waar grondgebonden zonneparken kunnen worden aangelegd;
- 4) Het effect van op de biodiversiteit, natuur en het milieu is niet meteen merkbaar, maar pas na een langere periode. Bodemherstel is mogelijk, maar dit gaat traag en zou zelfs langer kunnen duren dan de tijd dat het zonnepark in bedrijf is geweest. Uit het artikel "Zonneparken en bodemafdekking" van augustus 2017 uit het tijdschrift Bodem blijkt dat overwegend een negatieve impact van zonneparken op bodemgerelateerde ecosysteemdiensten wordt verwacht;
- 5) Het is onduidelijk wat er gebeurt na het aflopen van de tijdelijke omgevingsvergunning voor het zonnepark. Het ontwerpbestemmingsplan geeft immers niets aan over het omvormen van het zonnepark na 30 jaar tot zijn huidige staat en wie er tegen die tijd de kosten voor deze omvorming en herstel zal dragen;
- 6) Het is zeer aannemelijk dat tijdelijke vergunningen voor 30 jaar voor altijd zullen blijken te zijn;
- 7) Indieners maken zich zorgen over verdere uitbreiding van meer zonneparken naar nog westelijker en noordelijker gelegen percelen;
- 8) Het ontwerpbestemmingsplan geeft geen informatie inzake de financiële onderbouwing en financiële haalbaarheid van het plan. Niemand is immers gebaat bij de ontwikkeling van een zonnepark dat financieel niet haalbaar blijkt te zijn;
- 9) Het aanleggen van het zonnepark is een inbreuk op de natuurbeleving van indieners van deze zienswijze. Meer dan 5 hectare aan zwart glimmende zonnepanelen zal de positieve beleving van de natuur rondom indieners woning nadelig beïnvloeden;

- 10) Schuin tegenover het perceel van indieners is een stuk gepland waar gebouwen kunnen komen tot een hoogte van 2,2 meter. Zicht vanaf de weg en vanuit de woning van indieners is nauwelijks nog mogelijk;
- 11) Onduidelijk is waar het hoogteverschil van 80 cm met de weg gemeten is. Naar de mening van indieners van deze zienswijze ligt het perceel minder diep, zeker bij de tuinen van de woning die ombouwd zullen worden met panelen, maar zeker ook vanaf het privé-weggetje tussen de Haarweg en de Lawickse Allee. Door een verkeerde en vertekende weergave van de werkelijke diepte van het perceel, zal het zicht over de panelen in de praktijk minder zijn dan wordt voorgespiegeld;
- 12) Indieners verwachten dat de aanleg van een zonnepark de toekomstige waarde van hun woning negatief zal beïnvloeden;
- 13) In het gebied buiten de bebouwde kom van Wageningen is meer en hardere wind dan binnen de bebouwde kom. Indieners vrezen voor fluitende geluiden met name bij hardere wind, hetgeen voor geluidshinder zorgt. In het ontwerpbestemmingsplan is over deze geluidshinder niets opgenomen;
- 14) De soorten meidoorn en sleedoorn kunnen ziekten veroorzaken op de perenbomen van indieners boomgaard. Indieners maken zich dan ook ernstige zorgen dat hun cultuurhistorisch aangelegde boomgaard zal bezwijken aan Bacterievuur, ook wel Perenvuur genoemd;
- 15) Het perceel is vochtig waardoor begrazing door schapen wellicht niet zo geschikt is. Er is dan namelijk kans op voetrot en andere ziektes bij schapen.

Gemeentelijke reactie

- 1) Op basis van eerdere uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State is het realiseren van een zonnepark op bestaande agrarische percelen geen nieuwe stedelijke ontwikkeling. Soortgelijke projecten die niet tot leegstand van bestaande bebouwing leiden worden niet aangemerkt als een nieuwe stedelijke ontwikkeling in de zin van het Besluit ruimtelijke ordening. Een toets aan de Ladder voor duurzame verstedelijking is daarom niet aan de orde. Dit zal in de toelichting van het bestemmingsplan nader worden genuanceerd. Vanuit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening is wel ingegaan op de onderbouwing van de behoefte en de argumentatie achter de omvang en de locatie. Dit is immers een wettelijke verplichting.
- 2) Het voorstel van appellant is ook een mogelijkheid. Wij hebben er echter voor gekozen om een functieaanduiding op te nemen, specifiek voor dit plangebied.
- 3) Zoals blijkt uit paragraaf 2.1 van deze nota is de planlocatie gelegen binnen een gebied waar volgens de provinciale Omgevingsvisie grote grondgebonden zonneparken mogelijk zijn. Daarnaast bepaalt artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening dat een bestemmingsplan toegezonden wordt aan de wettelijke overlegpartners, zoals provincie en waterschap. Gelet op de provinciale doelstelling op het gebied van duurzaamheid en dus het provinciaal belang is het ontwerpbestemmingsplan toegezonden aan de provincie Gelderland. Deze heeft als volgt gereageerd: "Het bestemmingsplan Zonnepark Haarweg draagt bij aan het streven naar energieneutraliteit in 2050. Hoewel wij de beoordeling of grote zonneparken ruimtelijk passend zijn overlaten aan de betreffende gemeente, laat het inrichtingsplan zien dat rekening is gehouden met de ruimtelijke kwaliteit en het landschappelijk ontwerp, zoals wij vragen in onze Omgevingsvisie. Het bestemmingsplan past daarmee in het beleid zoals geformuleerd in de Omgevingsvisie.".
- 4) Er zijn inderdaad verschillende artikelen verschenen die ingaan op het te verwachten effect van zonneparken op de bodem. In hoofdzaak worden hierin verwachtingen uitgesproken. Met het voorliggende plan, waarbij het terrein extensief gebruikt gaat worden, geen emissie van mest plaatsvindt, er geen chemicaliën worden gebruikt, het geen gesloten glasdek betreft, er ruimte tussen panelen en de bodem zit met ook een afstand tussen de rijen, is het aannemelijk dat het (bodem)leven en de biodiversiteit zich kunnen herstellen. Op een zonnepark is weinig tot geen betreding, waardoor soorten er zich makkelijk kunnen vestigen. Daarnaast is de vegetatie onder de zonnepanelen en de randen eromheen geschikt leefgebied voor kleine zoogdieren en vogels en landhabitat voor amfibieën. Dit betekent ook dat voor roofvogels en vleermuizen het

voedselaanbod groter wordt ten opzichte van intensief gebruikt agrarisch landschap. Een studie in Engeland (The effects of Solar Farms on Local Biodiversity: A Comparative Study, april 2016) toont ook aan dat zonneparken kunnen leiden tot een toename van de diversiteit en abundantie (talrijkheid) van breedbladige planten, grassen, vlinders, hommels en vogels.

Het plangebied betreft momenteel een intensief grasland. Met de realisatie van een zonnepark neemt naar verwachting de biodiversiteit toe. Dit zal echter niet vergelijkbaar zijn met de kwaliteit van een gemiddeld natuurlijk grasland. Of de toename aan biodiversiteit op de lange termijn ook voordeel biedt, is hoofdzakelijk afhankelijk van de vervolgfunctie nadat het zonnepark is ontmanteld. Op dit moment is nog niet bekend wat de vervolgfunctie wordt, zodat hierover nog geen uitspraken gedaan kunnen worden.

- 5) Het is een terechte constatering dat in het bestemmingsplan niets is opgenomen over wie verantwoordelijk is voor de kosten van ontmanteling van het zonnepark, wanneer deze zijn looptijd heeft gehad. Dit kan echter niet in een bestemmingsplan worden opgenomen, omdat in een bestemmingsplan alleen ruimtelijk relevante aspecten opgenomen kunnen en mogen worden.
- 6) Zonnepanelen hebben momenteel een 'houdbaarheid' van circa 30 jaar, de termijn die nu ook is aangevraagd. Verwacht wordt dan ook dat in de toekomst er geen zonneparken in deze vorm nodig zijn. Daarnaast is het aan de grondeigenaar om te bepalen wat er met het terrein gebeurt na afloop van de termijn voor het tijdelijke zonnepark.
- 7) Wij begrijpen de vrees van appellanten, er is immers sprake van een behoorlijke opgave om te kunnen voldoen aan de doelstellingen van het klimaatbeleid.
- 8) Om de energietransitie te versnellen heeft de overheid de Stimuleringsregeling Duurzame Energie in het leven geroepen. Deze subsidie compenseert het verschil in kostprijs tussen groene en grijze stroom. Deze regeling zorgt ervoor dat – tezamen met het stroomafnamecontract dat wordt afgesloten met één van de grote energiebedrijven – er een project met een zeer stabiele inkomstenstroom, en dus minimale financiële risico's ontstaat. Ontwikkelaar is enerzijds een partij die voldoende kapitaalkrachtig om zo'n project te kunnen financieren en anderzijds ruime ervaring heeft in bouw en exploitatie van duurzame energiebronnen.
- 9) Hoewel het zicht van de direct omwonenden met het plan gaat veranderen, zijn wij van mening dat het woongenot met voorliggend plan niet onevenredig wordt aangetast. Gelet op het belang van het realiseren van duurzame energie en het gelet op het feit dat er geen recht op een blijvend vrij uitzicht bestaat, zijn wij van mening dat aan deze aantasting van het uitzicht van appellanten geen doorslaggevende betekenis toekomt. Daarnaast is met het ontwerp van het zonnepark zo veel als mogelijk rekening gehouden met het zicht van omwonenden. Zo is de maximale hoogte van de zonnepanelen reeds eerder teruggebracht naar 1,60 meter. Daarnaast zijn zonnepanelen ontworpen om zoveel mogelijk zonlicht te absorberen, waardoor er geen sprake is van glimmende panelen maar van een matte donkere kleur.
- 10) Het inkoopstation van de netwerkbeheerder en de twee transformatoren (bouwwerken, geen gebouwen zijnde) worden voorzien aan de zuidkant en in het midden van het plangebied om de afstand ten opzichte van de omwonenden zo groot mogelijk te houden. In het oorspronkelijke plan was er een sparepart container voorzien aan de noordzijde van het plangebied met een maximale hoogte van 3 meter. Om enigszins tegemoet te kunnen komen aan appellanten wordt de maximale hoogte verlaagd naar 2,6 meter en zal de locatie worden verplaatst naar het midden of het zuiden van het zonnepark. Dit zal in de regels van het bestemmingsplan worden aangepast, evenals op de verbeelding en in het inrichtingsplan behorende bij de regels van het bestemmingsplan.
- 11) Naar aanleiding van deze zienswijze hebben wij een exacte meting verricht naar de hoogte van het terrein ten opzicht van de weg. Daarnaast hebben wij zo dicht mogelijk bij de perceelsgrens van de woningen Haarweg 335, 337 en 339 gemeten. Op bijgevoegde kaart is het hoogteverschil uit te lezen. Wij zullen de toelichting van het bestemmingsplan nuanceren en deze hoogtekaart bijvoegen. Het bestemmingsplan maakt echter alleen de ontwikkeling mogelijk. Daarmee is nog niet gezegd hoe de exacte uitvoering eruit komt te zien. Dit wordt dan ook in definitieve uitwerking

van het plan verder uitgewerkt, waarbij de belangen van omwonenden zo veel mogelijk worden meegenomen.

- 12) Wij zijn van mening dat eventueel nadelige invloed van het plan op de waarde van de percelen van appellanten er geen grond bestaat voor de verwachting dat die waardevermindering zodanig zal zijn dat wij bij de afweging van de belangen hieraan een groter gewicht hadden moeten toekennen. Uiteraard staat het appellanten vrij om een verzoek om tegemoetkoming in planschade in te dienen. Dit staat echter het vaststellen van het bestemmingsplan niet in de weg.
- 13) Een zonnepark is op basis van de Wet geluidhinder niet aan te merken als een geluidgevoelig object, zodat een nadere berekening ten aanzien van geluid van buiten de inrichting naar de inrichting toe niet noodzakelijk is. De zonnepanelen zelf produceren geen geluid, de geluidbronnen binnen een zonnepark zijn de omvormers die de gelijkstroom van de panelen omzetten naar wisselstroom om het vervolgens af te geven aan het elektriciteitsnet. Deze worden echter zo ver mogelijk vandaan woningen van omwonenden geplaatst. Zoals in paragraaf 5.3 van de toelichting is te lezen, voldoet de ontwikkeling aan de Wet geluidhinder. Reflectie van geluid is mogelijk. De panelen hebben echter weinig massa en daarmee zal het meeste geluid door de panelen heen gaan.
- 14) De keuze voor meidoorn komt voort uit onder andere het Landschapsontwikkelingsplan. Daarnaast betreft dit een gebiedseigen soort. Ook is deze soort door een partij in het kader van de participatie naar voren gebracht. Sleedoorn is ook een gebiedseigen soort die daarbij een positief effect kan hebben op de sleedoornpage (een beschermde dagvlinder). Wij zijn van mening dat met deze soorten meer potentieel geschikt biotoop ontstaat. De kans op Bacterievuur, ofwel Perenvuur, is echter een gegronde reden om te kiezen voor andere soorten. Wij stellen dan ook voor om de basis te wijzigen in een menging van eik, ruwe berk, zwarte els, boswilg en Gelderse Roos. Kardinaalsmuts, rode kornoelje, wegedoorn, sporkehout en vlier zijn een mooie aanvulling op de basis. Het inrichtingsplan zal hierop worden aangepast.
- 15) De begrazing van het weiland gaat in overleg met de herders en zal incidenteel plaatsvinden. Bij vochtige grond zal een herder zijn schapen uiteraard niet langdurig laten grazen op grond waarbij kans op voetrot is.

Conclusie

Naar aanleiding van deze ingekomen zienswijze wordt voorgesteld om de volgende aanpassingen van het bestemmingsplan ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan door te voeren:

- paragraaf 3.2.2 van de toelichting van het bestemmingsplan nuancering in verband met de toets aan de Ladder voor duurzame verstedelijking;
- een onderbouwing van de behoefte wordt toegevoegd aan de toelichting van het bestemmingsplan;
- het hoogteverschil van de percelen wordt nader genuanceerd in de toelichting, waarbij bijgevoegde hoogtekaart als basis geldt. Deze kaart wordt eveneens toegevoegd aan de toelichting van het bestemmingsplan;
- artikel 3.2.5 van de regels wordt zodanig aangepast dat er sprake is van een maximaal toelaatbare hoogte van 2.6 meter voor de sparepartcontainer;
- de verbeelding en het inrichtingsplan worden aangepast aan de hoogte en locatie van de sparepartcontainer;
- het inrichtingsplan wordt aangepast aan het gebruik van de soorten eik, ruwe berk, zwarte els, boswilg en Gelderse Roos, aangevuld met kardinaalsmuts, rode kornoelje, wegedoorn, sporkehout en vlier.

Zienswijze 3 (nummer 18.0906248, ontvangen 5 juli 2018)

Betreft: ligging plangebied, bodemstructuur, wateroverlast, Omgevingsvisie Gelderland, financiële aspecten, groene contour uit coalitieakkoord

Samenvatting

- 1) Er wordt structureel in de stukken aangegeven dat het perceel circa 80-90 centimeter lager ligt dan de weg. Naar de mening van indiener is dit onjuist en toont dit aan met gegevens waaruit dit blijkt;
- 2) Er wordt aangegeven dat de bodemsoort een poldervaaggrond is, dus klei met zware tussenlagen of ondergrond. Dit betekent dat het terrein bij zware neerslag zou veranderen in een zwembad;
- 3) Indiener is van mening dat het onzin is dat de grond ongeschikt zou zijn voor voedselteelt, vanwege de lagere ligging. Met bijvoorbeeld het aanleggen van buisdrainage kunnen de omstandigheden aangepast worden;
- 4) Bij hevige neerslag zal het water niet allemaal kunnen verzinken in de grond. In het plan zijn geen maatregelen opgenomen, zoals het aanleggen van kleine afwateringssloten, om wateroverlast te voorkomen;
- 5) De provincie Gelderland heeft in de Omgevingsvisie aangegeven dat grondgebonden zonneparken bij voorkeur zouden moeten worden aangelegd op terreinen ten behoeve van woningbouwlocaties, bedrijventerreinen of glastuinbouwgebieden waar tijdelijk of definitief onvoldoende vraag naar is. Het zonnepark aan de Haarweg is gepland op een locatie waarvan de bestemming niet voorkomt in de door de provincie Gelderland genoemde bestemmingen waar grondgebonden zonneparken kunnen worden aangelegd;
- 6) Financiële aspecten:
  - a. Indiener maakt bezwaar tegen de wijze van financiering van de ontwikkeling. De eigenaar krijgt veel geld per verhuurde hectare, de initiatiefnemer strijkt overheidssubsidie op en de opgewekte stroom wordt tegen marktconforme prijzen aan de belastingbetaler verkocht. Dit betekent dat alleen de investeerders op deze ontwikkeling verdienen;
  - b. Indiener is van mening dat iedere burger subsidie moet krijgen om van elke woning op energiegebied een 'self supporting unit' te maken;
- 7) In het coalitieakkoord is opgenomen om rond de kern Wageningen een groene contour te leggen. Ook is in het coalitieakkoord opgenomen dat verdere aantasting van het buitengebied moet worden voorkomen. De ontwikkeling van een zonnepark past niet in deze visie.

Gemeentelijke reactie

- 1) Naar aanleiding van deze zienswijze hebben wij een exacte meting verricht naar de hoogte van het terrein ten opzicht van de weg. Daarnaast hebben wij zo dicht mogelijk bij de perceelsgrens van de woningen Haarweg 335, 337 en 339 gemeten. Op bijgevoegde kaart is het hoogteverschil uit te lezen. Wij zullen de toelichting van het bestemmingsplan nuanceren en deze hoogtekaart bijvoegen. Het bestemmingsplan maakt echter alleen de ontwikkeling mogelijk. Daarmee is nog niet gezegd hoe de exacte uitvoering eruit komt te zien. Dit wordt dan ook in definitieve uitwerking van het plan verder uitgewerkt, waarbij de belangen van omwonenden zo veel mogelijk worden meegenomen.
- 2) De afwatering van het terrein zal gebeuren via de naastgelegen sloten. Hier verandert niets aan. Mogelijk kan door de panelen meer water op één plek terechtkomen, waardoor dit sneller oppervlakkig afvloeit in plaats van ter plekke infiltreert.
- 3) Als gemeente zijn wij niet de eigenaar van het perceel. De eigenaar is van mening dat deze grond ongeschikt is voor voedselteelt. Wij hebben geen aanleiding om te twijfelen aan dit oordeel. Wij begrijpen de opmerking van appellant, echter het verzoek van de initiatiefnemer omvat het realiseren van een tijdelijk zonnepark op deze locatie. Wij maken dus voor dit verzoek een overweging of het gevraagde ruimtelijk inpasbaar is. Zoals ook blijkt uit de toelichting van het bestemmingsplan zijn wij van mening dat het hier gaat om een passende ruimtelijke ontwikkeling op deze locatie.

- 4) Het water dat op het terrein valt wordt via de naastgelegen sloten afgevoerd. Hier verandert niets aan. Mogelijk kan door de panelen meer water op één plek terechtkomen, waardoor dit sneller oppervlakkig afvloeit richting deze naastgelegen sloten in plaats van ter plaatse infiltreert. Wij zijn van mening dat het niet noodzakelijk is om afwateringssloten te graven. Mocht echter blijken dat er toch problemen ontstaan met de afwatering, dan wordt opnieuw bekeken of het noodzakelijk is om afwateringssloten aan te graven.
- 5) Zoals blijkt uit paragraaf 2.1 van deze nota is de planlocatie gelegen binnen een gebied waar volgens de provinciale Omgevingsvisie grote grondgebonden zonneparken mogelijk zijn. Daarnaast bepaalt artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening dat een bestemmingsplan toegezonden wordt aan de wettelijke overlegpartners, zoals provincie en waterschap. Gelet op de provinciale doelstelling op het gebied van duurzaamheid en dus het provinciaal belang is het ontwerpbestemmingsplan toegezonden aan de provincie Gelderland. Deze heeft als volgt gereageerd: "Het bestemmingsplan Zonnepark Haarweg draagt bij aan het streven naar energieneutraliteit in 2050. Hoewel wij de beoordeling of grote zonneparken ruimtelijk passend zijn overlaten aan de betreffende gemeente, laat het inrichtingsplan zien dat rekening is gehouden met de ruimtelijke kwaliteit en het landschappelijk ontwerp, zoals wij vragen in onze Omgevingsvisie. Het bestemmingsplan past daarmee in het beleid zoals geformuleerd in de Omgevingsvisie."
- 6) In het kader van een bestemmingsplanprocedure en vervolgens het verkrijgen van een omgevingsvergunning worden subsidies buiten beschouwing gelaten. Na vergunningverlening beschikt de initiatiefnemer over de mogelijkheid om beroep te doen op eventuele subsidies. Om de energietransitie te versnellen heeft de overheid de Stimuleringsregeling Duurzame Energie in het leven geroepen. Deze subsidie compenseert het verschil in kostprijs tussen groene en grijze stroom. Deze regeling zorgt ervoor dat – tezamen met het stroomafnamecontract dat wordt afgesloten met één van de grote energiebedrijven – er een project met een zeer stabiele inkomstenstroom, en dus minimale financiële risico's ontstaat. Daarnaast zijn er in de afgelopen jaren verschillende mogelijkheden geweest waarin het aantrekkelijk is gemaakt om te verduurzamen. Mogelijk dat in de toekomst opnieuw stimuleringsmaatregelen worden ontwikkeld voor particulieren.
- 7) Het is een terechte constatering dat in het coalitieakkoord is opgenomen dat er een groene contour rond de kern van Wageningen wordt gelegd. Een andere doelstelling in het coalitieakkoord is inzetten op een combinatie van duurzame opwekkingsvormen, waaronder zonnepanelen, windmolens, geothermie en innovatie oplossingen als energie uit planten en de Rijn. Wij zijn dan ook van mening dat niet gesteld kan worden dat onderhavig zonnepark niet past binnen de visie die opgenomen is in het coalitieakkoord. Daarbij zijn wij ons er van bewust dat met het uitspreken van doelstellingen er een discrepantie ontstaat. Daarom werken wij momenteel aan het opstellen van voorlopige criteria en randvoorwaarden voor de ontwikkeling van zonneparken. Daarnaast zullen wij ook op korte termijn starten met het opstellen van een natuur- en landschapsvisie waarbij de duurzaamheidsopgave zal worden meegenomen.

Conclusie

Naar aanleiding van deze ingekomen zienswijze wordt voorgesteld om de volgende aanpassing van het bestemmingsplan ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan door te voeren:

- het hoogteverschil van de percelen wordt nader genuanceerd in de toelichting, waarbij bijgevoegde hoogtekaart als basis geldt. Deze kaart wordt eveneens toegevoegd aan de toelichting van het bestemmingsplan.

Zienswijze 4 (nummer 18.0028816, ontvangen 16 juli 2018)

Betreft: ladder duurzame verstedelijking, Omgevingsvisie Gelderland, landschappelijke inpassing, verdiepte ligging van het perceel, gevolgen voor natuur en bodemleven, vermindering woongenot, geluidsoverlast, omgevingshitte, financiële aspecten, groene contour coalitieakkoord

Samenvatting

- 1) Indiener is van mening dat de ladder voor duurzame verstedelijking onjuist is toegepast. Naar indieners mening dient plaatsing van zonnepanelen in principe te gebeuren binnen of nabij het stedelijk gebied en pas in tweede instantie op een locatie buiten het stedelijk gebied. Hierbij moet dan het volgende model worden doorlopen: daken – urbaan (stedelijk gebied) – industrieterreinen – stortplaatsen – warme grond – rand van de bebouwde kom – erven van boerderijen – langs infrastructuur, zoals op- en afritten – voormalige stortplaatsen – landbouwgrond (dubbelgebruik) – landbouwgrond (monogebruik) – natuurnetwerken. Plaatsing van het zonnepark aan de Haarweg betekent dat men begint bij de op één na laatste cascadetrede, zonder dat de voorgaande 10 treden zijn onderzocht en onderbouwd zijn afgewezen;
- 2) De provincie Gelderland heeft in de Omgevingsvisie aangegeven dat grondgebonden zonneparken bij voorkeur zouden moeten worden aangelegd op terreinen ten behoeve van woningbouwlocaties, bedrijventerreinen of glastuinbouwgebieden waar tijdelijk of definitief onvoldoende vraag naar is. Het zonnepark aan de Haarweg is gepland op een locatie waarvan de bestemming niet voorkomt in de door de provincie Gelderland genoemde bestemmingen waar grondgebonden zonneparken kunnen worden aangelegd;
- 3) In het bestemmingsplan is geen garantie opgenomen voor een goede landschappelijke inpassing. In regel 3.2.5 onder g wordt het mogelijk gemaakt dat containers tot 3 meter hoog kunnen worden gerealiseerd. Dat blokkeert de zichtlijn vanaf de weg en vanaf het erf van indiener op het open gebied en de Grebbeberg;
- 4) Het perceel ligt geen 80 centimeter lager, maar slechts 40-45 centimeter;
- 5) Het realiseren van een zonnepark heeft negatieve gevolgen voor de natuur. Zo zijn er op het perceel verschillende beschermde insecten en vogelsoorten aanwezig, waarbij er jaarlijks een koppel ransuilen broedt in een boom in de tuin van indiener;
- 6) Het realiseren van een zonnepark put de grond uit, zonlicht en regen bereiken de bodem niet meer, met kaalslag als gevolg. Daarnaast neemt uitgeputte grond slecht water op;
- 7) Indiener is van mening dat er totaal geen beeld is voor de direct omwonenden, aangezien er sprake is van een vermindering van het woongenot;
- 8) Onduidelijk is wat de effecten zijn bij westenwind. Indieners vrezen dan ook voor geluidsoverlast door zijwaartse wind op de panelen;
- 9) Er is geen onderzoek gedaan naar de warmte-uitstraling op de omgeving. Indiener is dan ook van mening dat dit eerst onderzocht moet worden;
- 10) Financiële aspecten:
  - a. Indiener maakt bezwaar tegen de wijze van financiering van de ontwikkeling. De eigenaar krijgt veel geld per verhuurde hectare, de initiatiefnemer strijkt overheidssubsidie op en de opgewekte stroom wordt tegen marktconforme prijzen aan de belastingbetaler verkocht. Dit betekent dat alleen de investeerders op deze ontwikkeling verdienen;
  - b. Indiener is van mening dat iedere burger subsidie moet krijgen om van elke woning op energiegebied een 'self supporting unit' te maken;
- 11) In het coalitieakkoord is opgenomen om rond de kern Wageningen een groene contour te leggen. Ook is in het coalitieakkoord opgenomen dat verdere aantasting van het buitengebied moet worden voorkomen. De ontwikkeling van een zonnepark past niet in deze visie.

Gemeentelijke reactie

- 1) Op basis van eerdere uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State is het realiseren van een zonnepark op bestaande agrarische percelen geen nieuwe stedelijke

ontwikkeling. Soortgelijke projecten die niet tot leegstand van bestaande bebouwing leiden worden niet aangemerkt als een nieuwe stedelijke ontwikkeling in de zin van het Besluit ruimtelijke ordening. Een toets aan de Ladder voor duurzame verstedelijking is daarom niet aan de orde. Dit zal in de toelichting van het bestemmingsplan nader worden genuanceerd. Vanuit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening is wel ingegaan op de onderbouwing van de behoefte en de argumentatie achter de omvang en de locatie. Dit is immers een wettelijke verplichting.

- 2) Zoals blijkt uit paragraaf 2.1 van deze nota is de planlocatie gelegen binnen een gebied waar volgens de provinciale Omgevingsvisie grote grondgebonden zonneparken mogelijk zijn. Daarnaast bepaalt artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening dat een bestemmingsplan toegezonden wordt aan de wettelijke overlegpartners, zoals provincie en waterschap. Gelet op de provinciale doelstelling op het gebied van duurzaamheid en dus het provinciaal belang is het ontwerpbestemmingsplan toegezonden aan de provincie Gelderland. Deze heeft als volgt gereageerd: "Het bestemmingsplan Zonnepark Haarweg draagt bij aan het streven naar energieneutraliteit in 2050. Hoewel wij de beoordeling of grote zonneparken ruimtelijk passend zijn overlaten aan de betreffende gemeente, laat het inrichtingsplan zien dat rekening is gehouden met de ruimtelijke kwaliteit en het landschappelijk ontwerp, zoals wij vragen in onze Omgevingsvisie. Het bestemmingsplan past daarmee in het beleid zoals geformuleerd in de Omgevingsvisie.".
- 3) Om een goede landschappelijke inpassing te borgen, is in artikel 3.4.2 van de regels van het bestemmingsplan een voorwaardelijke verplichting opgenomen dat het realiseren van een zonnepark pas kan gebeuren wanneer voldaan wordt aan een goede landschappelijke inpassing zoals in het inpassingsplan is opgenomen. In het oorspronkelijke plan was er een sparepart container voorzien aan de noordzijde van het plangebied met een maximale hoogte van 3 meter. Om enigszins tegemoet te kunnen komen aan appellanten wordt de maximale hoogte verlaagd naar 2,6 meter en zal de locatie worden verplaatst naar het midden of het zuiden van het zonnepark. Dit zal in de regels van het bestemmingsplan worden aangepast, evenals op de verbeelding en in het inrichtingsplan behorende bij de regels van het bestemmingsplan.
- 4) Naar aanleiding van deze zienswijze hebben wij een exacte meting verricht naar de hoogte van het terrein ten opzicht van de weg. Daarnaast hebben wij zo dicht mogelijk bij de perceelsgrens van de woningen Haarweg 335, 337 en 339 gemeten. Op bijgevoegde kaart is het hoogteverschil uit te lezen. Wij zullen de toelichting van het bestemmingsplan nuanceren en deze hoogtekaart bijvoegen. Het bestemmingsplan maakt echter alleen de ontwikkeling mogelijk. Daarmee is nog niet gezegd hoe de exacte uitvoering eruit komt te zien. Dit wordt dan ook in definitieve uitwerking van het plan verder uitgewerkt, waarbij de belangen van omwonenden zo veel mogelijk worden meegenomen.
- 5) Bij het opstellen van een bestemmingsplan moet worden verantwoord waarom er sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Daarbij worden verschillende aspecten onderzocht, waaronder ecologie. Bijlage 2 bij de toelichting van het bestemmingsplan bevat een toetsing aan de natuurwetgeving. Op het perceel en binnen het plangebied zijn geen verspreidingsgegevens bekend van beschermde insecten (dagvlinders, nachtvlinders, kevers, libellen, sprinkhanen en krekels) in de periode van 2010 tot nu. Deze worden ook niet verwacht, gelet het monotone graslandperceel dat vaak gemaaid wordt. Beschermde insecten zijn veelal gebonden aan specifieke terreinen / natuurgebieden. Ransuilen komen wel voor rondom het plangebied, maar er zijn geen gegevens bekend van een ransuil binnen het gebied. Hier zijn ook geen sporen van gevonden. Ransuilen jagen met name op veldmuizen. Deze soort kan hoge dichtheden bereiken in structuurrijk, gevarieerd grasland. In de huidige situatie is het grasland vrij monotoon. Tussen de panelen komen brede beheerpaden, waar zich kruidenrijk grasland kan ontwikkelen. Naar verwachting zullen ransuilen nog steeds goed kunnen jagen en zal het prooiaanbod niet achteruit gaan. Uit het onderzoek bleek ook dat er geen sprake is van negatieve effecten en er worden geen nestlocaties aangetast.
- 6) Tussen de rijen panelen en onder de panelen komt inderdaad minder zonlicht dan nu het geval is. Echter, in de ochtend en avond staat de zon lager, waardoor het grootste gedeelte van de

ondergrond voldoende licht krijgt voor plantengroei. Ook regen valt niet altijd recht naar beneden, waardoor vocht zich in voldoende mate zal verspreiden en er naar verwachting geen sprake zal zijn van dorre, donkere plekken. Bij reeds gerealiseerde zonnepelden is gebleken dat onderhoud noodzakelijk is om te voorkomen dat beplanting te hoog wordt, ook onder de panelen. Tot slot wordt opgemerkt dat als er onder zonnepanelen niets groeit, hoeft dat voor de biodiversiteit niet direct nadelig te zijn. Juist de afwisseling zorgt voor meer diversiteit aan insecten. Door meer diversiteit aan licht, schaduw, nat en droog ontstaan meer gradiënten / verschillende groeiplaatsen dan in een monotone beplanting.

- 7) In paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota is ingegaan op het doorlopen participatieproces. Wij zijn van mening dat wij op een zorgvuldige wijze het proces hebben vormgegeven en daar waar mogelijk hebben geluisterd naar omwonenden en aanpassingen verricht.
- 8) Een zonnepark is op basis van de Wet geluidhinder niet aan te merken als een geluidgevoelig object, zodat een nadere berekening ten aanzien van geluid van buiten de inrichting naar de inrichting toe niet noodzakelijk is. De zonnepanelen zelf produceren geen geluid, de geluidbronnen binnen een zonnepark zijn de omvormers die de gelijkstroom van de panelen omzetten naar wisselstroom om het vervolgens af te geven aan het elektriciteitsnet. Deze worden echter zo ver mogelijk vandaan woningen van omwonenden geplaatst. Zoals in paragraaf 5.3 van de toelichting is te lezen, voldoet de ontwikkeling aan de Wet geluidhinder. Reflectie van geluid is mogelijk. De panelen hebben echter weinig massa en daarmee zal het meeste geluid door de panelen heen gaan.
- 9) Uit ervaring is gebleken dat gemiddeld 18% van de ingestraalde energie wordt omgezet in elektriciteit. Daarbij komt dat er begroeiing tussen de panelen aanwezig blijft, dat ervoor zorgt dat afkoeling door verdamping blijft plaatsvinden. Er is dan ook geen aanleiding om te veronderstellen dat er sprake is van een warmte-uitstraling die van invloed kan zijn op de leefomgeving.
- 10) In het kader van een bestemmingsplanprocedure en vervolgens het verkrijgen van een omgevingsvergunning worden subsidies buiten beschouwing gelaten. Na vergunningverlening beschikt de initiatiefnemer over de mogelijkheid om beroep te doen op eventuele subsidies. Om de energietransitie te versnellen heeft de overheid de Stimuleringsregeling Duurzame Energie in het leven geroepen. Deze subsidie compenseert het verschil in kostprijs tussen groene en grijze stroom. Deze regeling zorgt ervoor dat – tezamen met het stroomafnamecontract dat wordt afgesloten met één van de grote energiebedrijven – er een project met een zeer stabiele inkomstenstroom, en dus minimale financiële risico's ontstaat. Daarnaast zijn er in de afgelopen jaren verschillende mogelijkheden geweest waarin het aantrekkelijk is gemaakt om te verduurzamen. Mogelijk dat in de toekomst opnieuw stimuleringsmaatregelen worden ontwikkeld voor particulieren.
- 11) Het is een terechte constatering dat in het coalitieakkoord is opgenomen dat er een groene contour rond de kern van Wageningen wordt gelegd. Een andere doelstelling in het coalitieakkoord is inzetten op een combinatie van duurzame opwekkingsvormen, waaronder zonnepanelen, windmolens, geothermie en innovatie oplossingen als energie uit planten en de Rijn. Wij zijn dan ook van mening dat niet gesteld kan worden dat onderhavig zonnepark niet past binnen de visie die opgenomen is in het coalitieakkoord. Daarbij zijn wij ons er van bewust dat met het uitspreken van doelstellingen er een discrepantie ontstaat. Daarom werken wij momenteel aan het opstellen van voorlopige criteria en randvoorwaarden voor de ontwikkeling van zonneparken. Daarnaast zullen wij ook op korte termijn starten met het opstellen van een natuur- en landschapsvisie waarbij de duurzaamheidsopgave zal worden meegenomen.

Conclusie

Naar aanleiding van deze ingekomen zienswijze wordt voorgesteld om de volgende aanpassingen van het bestemmingsplan ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan door te voeren:

- paragraaf 3.2.2 van de toelichting van het bestemmingsplan nuancering in verband met de toets aan de Ladder voor duurzame verstedelijking;

- een onderbouwing van de behoefte wordt toegevoegd aan de toelichting van het bestemmingsplan;
- het hoogteverschil van de percelen wordt nader genuanceerd in de toelichting, waarbij bijgevoegde hoogtekaart als basis geldt. Deze kaart wordt eveneens toegevoegd aan de toelichting van het bestemmingsplan;
- artikel 3.2.5 van de regels wordt zodanig aangepast dat er sprake is van een maximaal toelaatbare hoogte van 2.6 meter voor de sparepartcontainer;
- de verbeelding en het inrichtingsplan worden aangepast aan de hoogte en locatie van de sparepartcontainer.

Zienswijze 5 (nummer 18.0026380, ontvangen 16 juli 2018)

Betreft: gevolgen voor natuur en bodemleven, vermindering woongenot, geluidsoverlast, landschappelijke inpassing, financiële aspecten, groene contour coalitieakkoord, omgevingshitte, planschade, effecten op lange termijn in relatie tot duurzaamheidseffecten
Samenvatting

- 1) Het realiseren van een zonnepark heeft negatieve gevolgen voor de natuur. Zo zijn er op het perceel verschillende beschermde insecten en vogelsoorten aanwezig, waarbij er jaarlijks een koppel ransuilen broedt in een boom in de tuin van indiener;
- 2) Het realiseren van een zonnepark put de grond uit, zonlicht en regen bereiken de bodem niet meer, met kaalslag als gevolg. Daarnaast neemt uitgeputte grond slecht water op;
- 3) Indiener is van mening dat er totaal geen beeld is voor de direct omwonenden, aangezien er sprake is van een vermindering van het woongenot;
- 4) Onduidelijk is wat de effecten zijn bij westenwind. Indiëners vrezen dan ook voor geluidsoverlast door zijwaartse wind op de panelen;
- 5) In het bestemmingsplan is geen garantie opgenomen voor een goede landschappelijke inpassing. In regel 3.2.5 onder g wordt het mogelijk gemaakt dat containers tot 3 meter hoog kunnen worden gerealiseerd. Dat blokkeert de zichtlijn vanaf de weg en vanaf het erf van indiener op het open gebied en de Grebbeberg;
- 6) Er is geen sprake van om zittend in indieners tuin over het zonnepark heen te kunnen kijken. Dit zicht wordt belemmerd door het hek en de daarbovenuit stekende containers;
- 7) Financiële aspecten:
  - a. Indiener maakt bezwaar tegen de wijze van financiering van de ontwikkeling. De eigenaar krijgt veel geld per verhuurde hectare, de initiatiefnemer strijkt overheidssubsidie op en de opgewekte stroom wordt tegen marktconforme prijzen aan de belastingbetaler verkocht. Dit betekent dat alleen de investeerders op deze ontwikkeling verdienen;
  - b. Indiener is van mening dat iedere burger subsidie moet krijgen om van elke woning op energiegebied een 'self supporting unit' te maken;
- 8) In het coalitieakkoord is opgenomen om rond de kern Wageningen een groene contour te leggen. Ook is in het coalitieakkoord opgenomen dat verdere aantasting van het buitengebied moet worden voorkomen. De ontwikkeling van een zonnepark past niet in deze visie;
- 9) Er is geen onderzoek gedaan naar de warmte-uitstraling op de omgeving. Indiener is dan ook van mening dat dit eerst onderzocht moet worden;
- 10) Indiener is van mening dat de waarde van zijn woning in waarde daalt door deze ontwikkeling en dit dus gecompenseerd moet worden;
- 11) Indiener is van mening dat er onderzoek gedaan moet worden naar de effecten op lange termijn van het zonnepak in verhouding met de beoogde duurzaamheidseffecten.

Gemeentelijke reactie

- 1) Bij het opstellen van een bestemmingsplan moet worden verantwoord waarom er sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Daarbij worden verschillende aspecten onderzocht, waaronder

ecologie. Bijlage 2 bij de toelichting van het bestemmingsplan bevat een toetsing aan de natuurwetgeving. Op het perceel en binnen het plangebied zijn geen verspreidingsgegevens bekend van beschermde insecten (dagvlinders, nachtvlinders, kevers, libellen, sprinkhanen en krekels) in de periode van 2010 tot nu. Deze worden ook niet verwacht, gelet het monotone graslandperceel dat vaak gemaaid wordt. Beschermde insecten zijn veelal gebonden aan specifieke terreinen / natuurgebieden. Ransuilen komen wel voor rondom het plangebied, maar er zijn geen gegevens bekend van een ransuil binnen het gebied. Hier zijn ook geen sporen van gevonden. Ransuilen jagen met name op veldmuizen. Deze soort kan hoge dichtheden bereiken in structuurrijk, gevarieerd grasland. In de huidige situatie is het grasland vrij monotoon. Tussen de panelen komen brede beheerpaden, waar zich kruidenrijk grasland kan ontwikkelen. Naar verwachting zullen ransuilen nog steeds goed kunnen jagen en zal het prooiaanbod niet achteruit gaan. Uit het onderzoek bleek ook dat er geen sprake is van negatieve effecten en er worden geen nestlocaties aangetast.

- 2) Tussen de rijen panelen en onder de panelen komt inderdaad minder zonlicht dan nu het geval is. Echter, in de ochtend en avond staat de zon lager, waardoor het grootste gedeelte van de ondergrond voldoende licht krijgt voor plantengroei. Ook regen valt niet altijd recht naar beneden, waardoor vocht zich in voldoende mate zal verspreiden en er naar verwachting geen sprake zal zijn van dorre, donkere plekken. Bij reeds gerealiseerde zonnepelden is gebleken dat onderhoud noodzakelijk is om te voorkomen dat beplanting te hoog wordt, ook onder de panelen. Tot slot wordt opgemerkt dat als er onder zonnepanelen niets groeit, hoeft dat voor de biodiversiteit niet direct nadelig te zijn. Juist de afwisseling zorgt voor meer diversiteit aan insecten. Door meer diversiteit aan licht, schaduw, nat en droog ontstaan meer gradiënten / verschillende groeiplaatsen dan in een monotone beplanting.
- 3) In paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota is ingegaan op het doorlopen participatieproces. Wij zijn van mening dat wij op een zorgvuldige wijze het proces hebben vormgegeven en daar waar mogelijk hebben geluisterd naar omwonenden en aanpassingen verricht.
- 4) Een zonnepark is op basis van de Wet geluidhinder niet aan te merken als een geluidgevoelig object, zodat een nadere berekening ten aanzien van geluid van buiten de inrichting naar de inrichting toe niet noodzakelijk is. De zonnepanelen zelf produceren geen geluid, de geluidbronnen binnen een zonnepark zijn de omvormers die de gelijkstroom van de panelen omzetten naar wisselstroom om het vervolgens af te geven aan het elektriciteitsnet. Deze worden echter zo ver mogelijk vandaan woningen van omwonenden geplaatst. Zoals in paragraaf 5.3 van de toelichting is te lezen, voldoet de ontwikkeling aan de Wet geluidhinder. Reflectie van geluid is mogelijk. De panelen hebben echter weinig massa en daarmee zal het meeste geluid door de panelen heen gaan.
- 5) Om een goede landschappelijke inpassing te borgen, is in artikel 3.4.2 van de regels van het bestemmingsplan een voorwaardelijke verplichting opgenomen dat het realiseren van een zonnepark pas kan gebeuren wanneer voldaan wordt aan een goede landschappelijke inpassing zoals in het inpassingsplan is opgenomen. In het oorspronkelijke plan was er een sparepart container voorzien aan de noordzijde van het plangebied met een maximale hoogte van 3 meter. Om enigszins tegemoet te kunnen komen aan appellanten wordt de maximale hoogte verlaagd naar 2,6 meter en zal de locatie worden verplaatst naar het midden of het zuiden van het zonnepark. Dit zal in de regels van het bestemmingsplan worden aangepast, evenals op de verbeelding en in het inrichtingsplan behorende bij de regels van het bestemmingsplan.
- 6) Het is inderdaad een terechte veronderstelling dat het beeld wijzigt ten opzichte van de huidige situatie. Het zicht op het open landschap wijzigt door aan de buitenzijde van het hekwerk een dichte haag te realiseren. Hierdoor wordt het zicht op het hekwerk wel voorkomen. Het inkoopstation, de transformatoren en de sparepartcontainer worden aan de zuidzijde en middenin het plangebied voorzien, op ruime afstand van de tuinen.
- 7) In het kader van een bestemmingsplanprocedure en vervolgens het verkrijgen van een omgevingsvergunning worden subsidies buiten beschouwing gelaten. Na vergunningverlening

beschikt de initiatiefnemen over de mogelijkheid om beroep te doen op eventuele subsidies. Om de energietransitie te versnellen heeft de overheid de Stimuleringsregeling Duurzame Energie in het leven geroepen. Deze subsidie compenseert het verschil in kostprijs tussen groene en grijze stroom. Deze regeling zorgt ervoor dat – tezamen met het stroomafnamecontract dat wordt afgesloten met één van de grote energiebedrijven – er een project met een zeer stabiele inkomstenstroom, en dus minimale financiële risico's ontstaat. Daarnaast zijn er in de afgelopen jaren verschillende mogelijkheden geweest waarin het aantrekkelijk is gemaakt om te verduurzamen. Mogelijk dat in de toekomst opnieuw stimuleringsmaatregelen worden ontwikkeld voor particulieren.

- 8) Het is een terechte constatering dat in het coalitieakkoord is opgenomen dat er een groene contour rond de kern van Wageningen wordt gelegd. Een andere doelstelling in het coalitieakkoord is inzetten op een combinatie van duurzame opwekkingsvormen, waaronder zonnepanelen, windmolens, geothermie en innovatie oplossingen als energie uit planten en de Rijn. Wij zijn dan ook van mening dat niet gesteld kan worden dat onderhavig zonnepark niet past binnen de visie die opgenomen is in het coalitieakkoord. Daarbij zijn wij ons er van bewust dat met het uitspreken van doelstellingen er een discrepantie ontstaat. Daarom werken wij momenteel aan het opstellen van voorlopige criteria en randvoorwaarden voor de ontwikkeling van zonneparken. Daarnaast zullen wij ook op korte termijn starten met het opstellen van een natuur- en landschapsvisie waarbij de duurzaamheidsopgave zal worden meegenomen.
- 9) Uit ervaring is gebleken dat gemiddeld 18% van de ingestraalde energie wordt omgezet in elektriciteit. Daarbij komt dat er begroeiing tussen de panelen aanwezig blijft, dat ervoor zorgt dat afkoeling door verdamping blijft plaatsvinden. Er is dan ook geen aanleiding om te veronderstellen dat er sprake is van een warmte-uitstraling die van invloed kan zijn op de leefomgeving.
- 10) Wij zijn van mening dat eventueel nadelige invloed van het plan op de waarde van de percelen van appellanten er geen grond bestaat voor de verwachting dat die waardevermindering zodanig zal zijn dat wij bij de afweging van de belangen hieraan een groter gewicht hadden moeten toekennen. Uiteraard staat het appellanten vrij om een verzoek om tegemoetkoming in planschade in te dienen. Dit staat echter het vaststellen van het bestemmingsplan niet in de weg.
- 11) Het beoogde duurzaamheidseffect is de jarenlange opwekking van duurzame elektriciteit. Er is echter niet duidelijk welke effecten op lange termijn worden bedoeld, waarmee dit moet worden vergeleken. Bovendien zal onderzoek geen antwoord op deze vraag kunnen geven aangezien het om een politieke/subjectieve afweging gaat.

Conclusie

Naar aanleiding van deze ingekomen zienswijze wordt voorgesteld om de volgende aanpassingen van het bestemmingsplan ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan door te voeren:

- artikel 3.2.5 van de regels wordt zodanig aangepast dat er sprake is van een maximaal toelaatbare hoogte van 2.6 meter voor de sparepartcontainer;
- de verbeelding en het inrichtingsplan worden aangepast aan de hoogte en locatie van de sparepartcontainer.

Zienswijze 6 (nummer 18.0026454, ontvangen 17 juli 2018)

Betreft: ladder voor duurzame verstedelijking, betrekken burgers bij bestemmingsplanwijziging, bestemming en notitie Grondgebonden zonneparken, Omgevingsvisie Gelderland, biodiversiteit, natuur en milieu, termijn tijdelijke omgevingsvergunning, financiële onderbouwing, natuurbeleving, woningwaarde, wind en geluid, begroeiing

Samenvatting

- 1) Indiener is van mening dat de ladder voor duurzame verstedelijking onjuist is toegepast. Binnen de ladder voor duurzame verstedelijking is agrarisch gebied de voorlaatste optie voor ontwikkeling van stedelijke functies;

- 2) Een goede onderbouwing voor het realiseren van een zonnepark ontbreekt in dit bestemmingsplan. Het alleen aangeven dat er volgens het gemeentelijk klimaatbeleid zonneweides in het buitengebied noodzakelijk zijn om de klimaatdoelen te halen, is onvoldoende gemotiveerd;
- 3) Er is geen inventarisatie opgenomen van mogelijk grote daken en van mogelijk geschikte transitiegebieden binnen de bebouwde kom;
- 4) Het is een te snelle stap om op basis van een voorbeeld maatregelenpakket door te steken naar een noodzaak van 30 hectare zonneweides in het buitengebied. Indieners vragen zich dan ook af of de klimaatopgave niet met kleinere zonneparken kan worden gerealiseerd binnen de bebouwde kom in combinatie met andere maatregelen;
- 5) Indieners zien graag een regionale visie op het oppakken van het energievraagstuk in plaats van alles op te willen lossen in het beperkte buitengebied van Wageningen;
- 6) De rekenkamer heeft in 2013 geadviseerd om burgers meer en eerder te betrekken in de totstandkoming van een plan. Met dit advies is naar de mening van indieners niets gebeurd, immers de totstandkoming van dit bestemmingsplan is geheel uitbesteed aan de partij die de winst opstrijkt van deze bestemmingsplanwijziging;
- 7) Uit de notitie Grondgebonden zonneparken van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland blijkt dat een zonnepark een volledig commerciële activiteit is enkel gericht op de productie van zonne-energie, hetgeen naar mening van indiener niet thuis hoort in het buitengebied. Om de aanleg van een zonnepark mogelijk te maken, moet de bestemming dan ook gewijzigd worden waarbij de oorspronkelijke bestemming Agrarisch – onderzoek en onderwijs verdwijnt;
- 8) De provincie Gelderland heeft in de Omgevingsvisie aangegeven dat grondgebonden zonneparken bij voorkeur zouden moeten worden aangelegd op terreinen ten behoeve van woningbouwlocaties, bedrijventerreinen of glastuinbouwgebieden waar tijdelijk of definitief onvoldoende vraag naar is. Het zonnepark aan de Haarweg is gepland op een locatie waarvan de bestemming niet voorkomt in de door de provincie Gelderland genoemde bestemmingen waar grondgebonden zonneparken kunnen worden aangelegd;
- 9) Het effect van op de biodiversiteit, natuur en het milieu is niet meteen merkbaar, maar pas na een langere periode. Bodemherstel is mogelijk, maar dit gaat traag en zou zelfs langer kunnen duren dan de tijd dat het zonnepark in bedrijf is geweest. Uit het artikel "Zonneparken en bodemafdekking" van augustus 2017 uit het tijdschrift Bodem blijkt dat overwegend een negatieve impact van zonneparken op bodemgerelateerde ecosysteemdiensten wordt verwacht. Het is dan ook belangrijk om de positieve en negatieve effecten te kennen;
- 10) Het lokale en microklimaat en de primaire productie in het ecosysteem zullen veranderen door afdekking van de bodem, verminderde lichtinval en veranderde neerslagverdeling. Het is dan ook noodzakelijk om hier onderzoek naar uit te voeren;
- 11) Het is onduidelijk wat er gebeurt na het aflopen van de tijdelijke omgevingsvergunning voor het zonnepark. Het ontwerpbestemmingsplan geeft immers niets aan over het omvormen van het zonnepark na 30 jaar tot zijn huidige staat en wie er tegen die tijd de kosten voor deze omvorming en herstel zal dragen;
- 12) Het ontwerpbestemmingsplan geeft geen informatie inzake de financiële onderbouwing en financiële haalbaarheid van het plan. Niemand is immers gebaat bij de ontwikkeling van een zonnepark dat financieel niet haalbaar blijkt te zijn;
- 13) Het aanleggen van het zonnepark is een inbreuk op de natuurbeleving van indieners van deze zienswijze. Meer dan 5 hectare aan zwart glimmende zonnepanelen zal de positieve beleving van de natuur rondom indieners woning nadelig beïnvloeden;
- 14) Indieners verwachten dat de aanleg van een zonnepark de toekomstige waarde van hun woning negatief zal beïnvloeden;
- 15) In het gebied buiten de bebouwde kom van Wageningen is meer en hardere wind dan binnen de bebouwde kom. Indieners vrezen voor fluitende geluiden met name bij hardere wind, hetgeen voor geluidshinder zorgt. In het ontwerpbestemmingsplan is over deze geluidshinder niets opgenomen;

- 16) De soorten meidoorn en sleedoorn kunnen ziekten veroorzaken op indieners perenbomen. Indieners vragen dan ook om bij doorgang van het bestemmingsplan in overleg met de omwonenden en specialisten welke begroeiing toegepast wordt.

Gemeentelijke reactie

- 1) Op basis van eerdere uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State is het realiseren van een zonnepark op bestaande agrarische percelen geen nieuwe stedelijke ontwikkeling. Soortgelijke projecten die niet tot leegstand van bestaande bebouwing leiden worden niet aangemerkt als een nieuwe stedelijke ontwikkeling in de zin van het Besluit ruimtelijke ordening. Een toets aan de Ladder voor duurzame verstedelijking is daarom niet aan de orde. Dit zal in de toelichting van het bestemmingsplan nader worden genuanceerd. Vanuit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening is wel ingegaan op de onderbouwing van de behoefte en de argumentatie achter de omvang en de locatie. Dit is immers een wettelijke verplichting.
- 2) In paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota wordt uitgebreid ingegaan op de noodzaak van het realiseren van zonneparken, naast het plaatsen van zonnepanelen op daken. Uit deze paragraaf blijkt namelijk, dat ook al zijn alle daken van Wageningen voorzien van zonnepanelen, dit onvoldoende is om te voldoen aan de klimaatdoelen. In de toelichting van het bestemmingsplan zal de behoefte nader worden onderbouwd.
- 3) Zie hiervoor de reactie onder 2 en onder paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota.
- 4) Zie hiervoor de reactie onder 2 en onder paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota.
- 5) In paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota wordt ingegaan op het ontbreken van een algemene visie op zonneparken. Korthedshalve wordt dan ook naar deze paragraaf verwezen voor een reactie op deze zienswijze.
- 6) Appellanten verwijzen naar een evaluatie van het proces bij de totstandkoming van het bestemmingsplan Buitengebied. Hiervan is echter geen formeel advies van de rekenkamer verschenen. Wel is in 2007 onderzoek door de rekenkamer gedaan bij enkele geselecteerde bouwontwikkelingen. In dit onderzoek is de aanbeveling gedaan om burgers meer en eerder te betrekken in de totstandkoming van een plan. In paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota is ingegaan op het doorlopen participatieproces. Wij zijn van mening dat wij op een zorgvuldige wijze het proces hebben vormgegeven en daar waar mogelijk hebben geluisterd naar omwonenden en aanpassingen verricht.
- 7) Het is inderdaad mogelijk om de volledige bestemming te wijzigen. Echter, omdat het hier gaat om een ontwikkeling van een tijdelijk zonnepark, hebben wij er voor gekozen om een aanduiding op te nemen, specifiek voor dit plangebied. Hierbij blijft in de toekomst de mogelijkheid bestaan om het perceel opnieuw te gebruiken voor agrarische doeleinden, met onderzoeksfaciliteiten.
- 8) Zoals blijkt uit paragraaf 2.1 van deze nota is de planlocatie gelegen binnen een gebied waar volgens de provinciale Omgevingsvisie grote grondgebonden zonneparken mogelijk zijn. Daarnaast bepaalt artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening dat een bestemmingsplan toegezonden wordt aan de wettelijke overlegpartners, zoals provincie en waterschap. Gelet op de provinciale doelstelling op het gebied van duurzaamheid en dus het provinciaal belang is het ontwerpbestemmingsplan toegezonden aan de provincie Gelderland. Deze heeft als volgt gereageerd: "Het bestemmingsplan Zonnepark Haarweg draagt bij aan het streven naar energieneutraliteit in 2050. Hoewel wij de beoordeling of grote zonneparken ruimtelijk passend zijn overlaten aan de betreffende gemeente, laat het inrichtingsplan zien dat rekening is gehouden met de ruimtelijke kwaliteit en het landschappelijk ontwerp, zoals wij vragen in onze Omgevingsvisie. Het bestemmingsplan past daarmee in het beleid zoals geformuleerd in de Omgevingsvisie."
- 9) Er zijn inderdaad verschillende artikelen verschenen die ingaan op het te verwachten effect van zonneparken op de bodem. In hoofdzaak worden hierin verwachtingen uitgesproken. Met het voorliggende plan, waarbij het terrein extensief gebruikt gaat worden, geen emissie van mest plaatsvindt, er geen chemicaliën worden gebruikt, het geen gesloten glasdek betreft, er ruimte tussen panelen en de bodem zit met ook een afstand tussen de rijen, is het aannemelijk dat het

(bodem)leven en de biodiversiteit zich kunnen herstellen. Op een zonnepark is weinig tot geen betreding, waardoor soorten er zich makkelijk kunnen vestigen. Daarnaast is de vegetatie onder de zonnepanelen en de randen eromheen geschikt leefgebied voor kleine zoogdieren en vogels en landhabitat voor amfibieën. Dit betekent ook dat voor roofvogels en vleermuizen het voedselaanbod groter wordt ten opzichte van intensief gebruikt agrarisch landschap. Een studie in Engeland (The effects of Solar Farms on Local Biodiversity: A Comparative Study, april 2016) toont ook aan dat zonneparken kunnen leiden tot een toename van de diversiteit en abundantie (talrijkheid) van breedbladige planten, grassen, vlinders, hommels en vogels. Het plangebied betreft momenteel een intensief grasland. Met de realisatie van een zonnepark neemt naar verwachting de biodiversiteit toe. Dit zal echter niet vergelijkbaar zijn met de kwaliteit van een gemiddeld natuurlijk grasland. Of de toename aan biodiversiteit op de lange termijn ook voordeel biedt, is hoofdzakelijk afhankelijk van de vervolgfunctie nadat het zonnepark is ontmanteld. Op dit moment is nog niet bekend wat de vervolgfunctie wordt, zodat hierover nog geen uitspraken gedaan kunnen worden.

- 10) Zie voor een reactie op dit aspect de reactie op punt 9 van deze zienswijze.
- 11) Het is een terechte constatering dat in het bestemmingsplan niets is opgenomen over wie verantwoordelijk is voor de kosten van ontmanteling van het zonnepark, wanneer deze zijn looptijd heeft gehad. Dit kan echter niet in een bestemmingsplan worden opgenomen, omdat in een bestemmingsplan alleen ruimtelijk relevante aspecten opgenomen kunnen en mogen worden.
- 12) Om de energietransitie te versnellen heeft de overheid de Stimuleringsregeling Duurzame Energie in het leven geroepen. Deze subsidie compenseert het verschil in kostprijs tussen groene en grijze stroom. Deze regeling zorgt ervoor dat – tezamen met het stroomafnamecontract dat wordt afgesloten met één van de grote energiebedrijven – er een project met een zeer stabiele inkomstenstroom, en dus minimale financiële risico's ontstaat. Ontwikkelaar is enerzijds een partij die voldoende kapitaalkrachtig om zo'n project te kunnen financieren en anderzijds ruime ervaring heeft in bouw en exploitatie van duurzame energiebronnen.
- 13) Hoewel het zicht van de direct omwonenden met het plan gaat veranderen, zijn wij van mening dat het woongenot met voorliggend plan niet onevenredig wordt aangetast. Gelet op het belang van het realiseren van duurzame energie en het gelet op het feit dat er geen recht op een blijvend vrij uitzicht bestaat, zijn wij van mening dat aan deze aantasting van het uitzicht van appellanten geen doorslaggevende betekenis toekomt. Daarnaast is met het ontwerp van het zonnepark zo veel als mogelijk rekening gehouden met het zicht van omwonenden. Zo is de maximale hoogte van de zonnepanelen reeds eerder teruggebracht naar 1,60 meter. Daarnaast zijn zonnepanelen ontworpen om zoveel mogelijk zonlicht te absorberen, waardoor er geen sprake is van glimmende panelen maar van een matte donkere kleur.
- 14) Wij zijn van mening dat eventueel nadelige invloed van het plan op de waarde van de percelen van appellanten er geen grond bestaat voor de verwachting dat die waardevermindering zodanig zal zijn dat wij bij de afweging van de belangen hieraan een groter gewicht hadden moeten toekennen. Uiteraard staat het appellanten vrij om een verzoek om tegemoetkoming in planschade in te dienen. Dit staat echter het vaststellen van het bestemmingsplan niet in de weg.
- 15) Een zonnepark is op basis van de Wet geluidhinder niet aan te merken als een geluidgevoelig object, zodat een nadere berekening ten aanzien van geluid van buiten de inrichting naar de inrichting toe niet noodzakelijk is. De zonnepanelen zelf produceren geen geluid, de geluidbronnen binnen een zonnepark zijn de omvormers die de gelijkstroom van de panelen omzetten naar wisselstroom om het vervolgens af te geven aan het elektriciteitsnet. Deze worden echter zo ver mogelijk vandaan woningen van omwonenden geplaatst. Zoals in paragraaf 5.3 van de toelichting is te lezen, voldoet de ontwikkeling aan de Wet geluidhinder. Reflectie van geluid is mogelijk. De panelen hebben echter weinig massa en daarmee zal het meeste geluid door de panelen heen gaan.
- 16) De keuze voor meidoorn komt voort uit onder andere het Landschapsontwikkelingsplan. Daarnaast betreft dit een gebiedseigen soort. Ook is deze soort door een partij in het kader van de

participatie naar voren gebracht. Sleedoorn is ook een gebiedseigen soort die daarbij een positief effect kan hebben op de sleedoornpage (een beschermde dagvlinder). Wij zijn van mening dat met deze soorten meer potentieel geschikt biotoop ontstaat. De kans op Bacterievuur, ofwel Perenvuur, is echter een gegronde reden om te kiezen voor andere soorten. Wij stellen dan ook voor om de basis te wijzigingen in een menging van eik, ruwe berk, zwarte els, boswilg en Gelderse Roos. Kardinaalsmuts, rode kornoelje, wegedoorn, sporkehout en vlier zijn een mooie aanvulling op de basis. Het inrichtingsplan zal hierop worden aangepast.

Conclusie

Naar aanleiding van deze ingekomen zienswijze wordt voorgesteld om de volgende aanpassingen van het bestemmingsplan ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan door te voeren:

- paragraaf 3.2.2 van de toelichting van het bestemmingsplan nuancering in verband met de toets aan de Ladder voor duurzame verstedelijking;
- een onderbouwing van de behoefte wordt toegevoegd aan de toelichting van het bestemmingsplan;
- het inrichtingsplan wordt aangepast aan het gebruik van de soorten eik, ruwe berk, zwarte els, boswilg en Gelderse Roos, aangevuld met kardinaalsmuts, rode kornoelje, wegedoorn, sporkehout en vlier.

Zienswijze 7 (nummer 18.0906311, ontvangen 17 juli 2018)

Betreft: locatie zonnepark, behoud landbouwactiviteit

Samenvatting

- 1) Zonneparken horen planologisch gezien thuis op gronden bestemd voor bedrijven of bedrijventerreinen, omdat er sprake is van een industriële activiteit;
- 2) Er is sprake van een bouwwerk, zodat deze binnen een bouwvlak moeten worden gerealiseerd;
- 3) Het handhaven van de bestemmingsplan "Agrarisch – Onderzoek en onderwijs" is oneigenlijk. De hoofdfunctie is immers niet langer landbouw, maar bedrijf;
- 4) Het direct naast elkaar plaatsen van zonnepanelen en woningen / studentenhuisvesting getuigt niet van een goede ruimtelijke ordening;
- 5) Naar de mening van indiener betreft het ter plaatse zeer goede akkerbouwgronden. Er moet dan ook alles aan gedaan worden om deze gronden als zodanig in gebruik te houden.

Gemeentelijke reactie

- 1) Op het moment dat er een verzoek wordt ingediend dat niet past binnen het ter plekke geldende bestemmingsplan wordt onderzocht of die ontwikkeling een passende ontwikkeling is op de locatie. Daarbij hebben wij gebruik gemaakt van de Omgevingsvisie van de provincie Gelderland. Zoals blijkt uit paragraaf 2.1 van deze nota is de planlocatie gelegen binnen een gebied waar volgens de provinciale Omgevingsvisie grote grondgebonden zonneparken mogelijk zijn. Daarnaast bepaalt artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening dat een bestemmingsplan toegezonden wordt aan de wettelijke overlegpartners, zoals provincie en waterschap. Gelet op de provinciale doelstelling op het gebied van duurzaamheid en dus het provinciaal belang is het ontwerpbestemmingsplan toegezonden aan de provincie Gelderland. Deze heeft als volgt gereageerd: "Het bestemmingsplan Zonnepark Haarweg draagt bij aan het streven naar energieneutraliteit in 2050. Hoewel wij de beoordeling of grote zonneparken ruimtelijk passend zijn overlaten aan de betreffende gemeente, laat het inrichtingsplan zien dat rekening is gehouden met de ruimtelijke kwaliteit en het landschappelijk ontwerp, zoals wij vragen in onze Omgevingsvisie. Het bestemmingsplan past daarmee in het beleid zoals geformuleerd in de Omgevingsvisie."
- 2) De gronden waarop de bouwwerken voor het zonnepark worden geplaatst, hebben de op de verbeelding van het bestemmingsplan de aanduiding 'specifieke vorm van Agrarisch – Onderzoek en onderwijs – zonnepark'. In de regels van het bestemmingsplan zijn specifieke bouwregels

opgenomen, behorend bij deze aanduiding. Het opnemen van een bouwvlak is in dat geval niet noodzakelijk.

- 3) Het is inderdaad mogelijk om de volledige bestemming te wijzigen. Echter, omdat het hier gaat om een ontwikkeling van een tijdelijk zonnepark, hebben wij er voor gekozen om een aanduiding op te nemen, specifiek voor dit plangebied. Hierbij blijft in de toekomst de mogelijkheid bestaan om het perceel opnieuw te gebruiken voor agrarische doeleinden, met onderzoeksfaciliteiten.
- 4) In de toelichting van het bestemmingsplan en in deze zienswijzennotitie is uitgebreid gemotiveerd waarom deze locatie is gekozen. Uit de toelichting van het bestemmingsplan blijkt ook dat er sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Wij zijn dan ook van mening dat de belangen van appellanten minder zwaar wegen dan het algemeen belang om te voldoen aan de klimaatdoelstelling.
- 5) Als gemeente zijn wij niet de eigenaar van het perceel. De eigenaar is van mening dat deze grond ongeschikt is voor akkerbouw. Wij hebben geen aanleiding om te twifelen aan dit oordeel. Wij begrijpen de opmerking van appellant, echter het verzoek van de initiatiefnemer omvat het realiseren van een tijdelijk zonnepark op deze locatie. Wij maken dus voor dit verzoek een overweging of het gevraagde ruimtelijk inpasbaar is. Zoals ook blijkt uit de toelichting van het bestemmingsplan zijn wij van mening dat het hier gaat om een passende ruimtelijke ontwikkeling op deze locatie. Daarnaast gaat het hier om het realiseren van een tijdelijk zonnepark. Daarom hebben wij er voor gekozen om een aanduiding op te nemen, specifiek voor dit plangebied. Hierbij blijft in de toekomst de mogelijkheid bestaan om het perceel opnieuw te gebruiken voor agrarische doeleinden, met onderzoeksfaciliteiten.

Conclusie

Deze zienswijze geeft geen aanleiding om aanpassingen door te voeren in het bestemmingsplan ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan.

Zienswijze 8 (18.0054740 en 18.0047752 ontvangen 18 juli en 16 augustus 2018)

Betreft: Impact op woon- en leefklimaat, ladder duurzame verstedelijking, locatiekeuze, economische uitvoerbaarheid, milieurisico's zijn niet uitgesloten

Samenvatting

- 1) Indiener geeft aan dat de bestaande landbouwkenmerken moeten plaatsmaken voor ruim 18.000 panelen. Dit betekent dat er sprake is van een gewijzigd uitzicht door de verschillende ramen. Zo schaadt het geplande hekwerk het uitzicht op het open gebied. Daarnaast zijn bepaalde zichtlijnen vanuit de woning gericht op het open gebied. Hierbij gaat indiener ervan uit dat schittering c.q. lichthinder wordt ondervangen door matte coating;
- 2) Indiener vrezen voor geluidshinder afkomstig van de transformatoren;
- 3) Indiener vrezen voor een waardedaling van de woning, die zodanig is dat deze niet weggenomen wordt door enkel het aanbieden van stroom;
- 4) Indiener is van mening dat de ladder voor duurzame verstedelijking onjuist is toegepast. Binnen de ladder voor duurzame verstedelijking is agrarisch gebied de voorlaatste optie voor ontwikkeling van stedelijke functies;
- 5) Indiener is van mening dat er geschiktere, alternatieve locaties voorhanden zijn welke onvoldoende zijn onderzocht. Gevraagd wordt dan ook hoe het zit met toepassing op bestaande daken van (openbare) gebouwen of bijvoorbeeld industrieterreinen;
- 6) Indiener van deze zienswijzen wenst te benadrukken dat het vigerend bestemmingsplan in de ruimtelijke ordening van een "buitengebied" voorziet. De zinsnede "op een plek waarbij de realisatie financieel uitvoerbaar is" suggereert dat dit de komst van een zonneweide op deze locatie rechtvaardigt, nu zich daar reeds een koppeling op het bestaande elektriciteitsnet bevindt. Indiener bestrijdt dit en geeft aan dat het valt te betwijfelen of de economische uitvoerbaarheid daarvan afhangt. Bovendien zijn alternatieve locaties eveneens voorzien van toegang tot een netwerk, zodat de ligging geen rechtvaardiging is;

- 7) In het bestemmingsplan wordt nergens gesproken over de risico's van het realiseren van grootschalige zonneparken. Zo is een gebiedsgericht milieubeleid urgent, waarbij verwezen wordt naar de brochure "Grondgebonden zonneparken, verkenning naar de afwegingskaders rond locatiekeuze en ruimtelijke inpassing in Nederland" uitgebracht door RvO;
- 8) Een verstoring van een rijk flora en fauna is in het geding met het realiseren van een grootschalig zonnepark. Dat kan niet enkel worden ondervangen door gelijksoortige bloemen te plaatsen en het laten grazen van schapen;
- 9) De effecten voor mens en dier zijn onvoldoende onderzocht, terwijl dat juist evident is. Dat niet met zekerheid kan worden gesproken van een milieuvriendelijke oplossing maakt een zonnepark op deze plek onwenselijk, aldus indiener.

Gemeentelijke reactie

- 1) Hoewel het zicht van de direct omwonenden met het plan gaat veranderen, zijn wij van mening dat het woongenot met voorliggend plan niet onevenredig wordt aangetast. Gelet op het belang van het realiseren van duurzame energie en het gelet op het feit dat er geen recht op een blijvend vrij uitzicht bestaat, zijn wij van mening dat aan deze aantasting van het uitzicht van appellanten geen doorslaggevende betekenis toekomt. Daarnaast is met het ontwerp van het zonnepark zo veel als mogelijk rekening gehouden met het zicht van omwonenden. Zo is de maximale hoogte van de zonnepanelen reeds eerder teruggebracht naar 1,60 meter. Daarnaast zijn zonnepanelen ontworpen om zoveel mogelijk zonlicht te absorberen, waardoor er geen sprake is van glimmende panelen maar van een matte donkere kleur.
- 2) Een zonnepark is op basis van de Wet geluidhinder niet aan te merken als een geluidgevoelig object, zodat een nadere berekening ten aanzien van geluid van buiten de inrichting naar de inrichting toe niet noodzakelijk is. De zonnepanelen zelf produceren geen geluid, de geluidbronnen binnen een zonnepark zijn de omvormers die de gelijkstroom van de panelen omzetten naar wisselstroom om het vervolgens af te geven aan het elektriciteitsnet. Deze worden echter zo ver mogelijk vandaan woningen van omwonenden geplaatst. Zoals in paragraaf 5.3 van de toelichting is te lezen, voldoet de ontwikkeling aan de Wet geluidhinder. Reflectie van geluid is mogelijk. De panelen hebben echter weinig massa en daarmee zal het meeste geluid door de panelen heen gaan.
- 3) Wij zijn van mening dat eventueel nadelige invloed van het plan op de waarde van de percelen van appellanten er geen grond bestaat voor de verwachting dat die waardevermindering zodanig zal zijn dat wij bij de afweging van de belangen hieraan een groter gewicht hadden moeten toekennen. Uiteraard staat het appellanten vrij om een verzoek om tegemoetkoming in planschade in te dienen. Dit staat echter het vaststellen van het bestemmingsplan niet in de weg.
- 4) Op basis van eerdere uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State is het realiseren van een zonnepark op bestaande agrarische percelen geen nieuwe stedelijke ontwikkeling. Soortgelijke projecten die niet tot leegstand van bestaande bebouwing leiden worden niet aangemerkt als een nieuwe stedelijke ontwikkeling in de zin van het Besluit ruimtelijke ordening. Een toets aan de Ladder voor duurzame verstedelijking is daarom niet aan de orde. Dit zal in de toelichting van het bestemmingsplan nader worden genuanceerd. Vanuit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening is wel ingegaan op de onderbouwing van de behoefte en de argumentatie achter de omvang en de locatie. Dit is immers een wettelijke verplichting.
- 5) Op het moment dat er een verzoek wordt ingediend dat niet past binnen het ter plekke geldende bestemmingsplan wordt onderzocht of die ontwikkeling een passende ontwikkeling is op de locatie. Daarbij hebben wij gebruik gemaakt van de Omgevingsvisie van de provincie Gelderland. Zoals blijkt uit paragraaf 2.1 van deze nota is de planlocatie gelegen binnen een gebied waar volgens de provinciale Omgevingsvisie grote grondgebonden zonneparken mogelijk zijn. Daarnaast bepaalt artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening dat een bestemmingsplan toegezonden wordt aan de wettelijke overlegpartners, zoals provincie en waterschap. Gelet op de provinciale doelstelling op het gebied van duurzaamheid en dus het provinciaal belang is het ontwerpbestemmingsplan

toegezonden aan de provincie Gelderland. Deze heeft als volgt gereageerd: "Het bestemmingsplan Zonnepark Haarweg draagt bij aan het streven naar energieneutraliteit in 2050. Hoewel wij de beoordeling of grote zonneparken ruimtelijk passend zijn overlaten aan de betreffende gemeente, laat het inrichtingsplan zien dat rekening is gehouden met de ruimtelijke kwaliteit en het landschappelijk ontwerp, zoals wij vragen in onze Omgevingsvisie. Het bestemmingsplan past daarmee in het beleid zoals geformuleerd in de Omgevingsvisie.". Daarnaast is in paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota uitgebreid ingegaan op de noodzaak van het realiseren van zonneparken, naast het plaatsen van zonnepanelen op daken. Uit deze paragraaf blijkt namelijk, dat ook al zijn alle daken van Wageningen voorzien van zonnepanelen, dit onvoldoende is om te voldoen aan de klimaatdoelen. In de toelichting van het bestemmingsplan zal de behoefte nader worden onderbouwd.

- 6) Voor een reactie op deze zienswijze verwijzen wij naar onze reactie op punt 5 van deze zienswijze.
- 7) Er zijn inderdaad verschillende artikelen verschenen die ingaan op het te verwachten effect van zonneparken. In hoofdzaak worden hierin verwachtingen uitgesproken. Met het voorliggende plan, waarbij het terrein extensief gebruikt gaat worden, geen emissie van mest plaatsvindt, er geen chemicaliën worden gebruikt, het geen gesloten glasdek betreft, er ruimte tussen panelen en de bodem zit met ook een afstand tussen de rijen, is het aannemelijk dat het (bodem)leven en de biodiversiteit zich kunnen herstellen. Op een zonnepark is weinig tot geen betreding, waardoor soorten er zich makkelijk kunnen vestigen. Daarnaast is de vegetatie onder de zonnepanelen en de randen eromheen geschikt leefgebied voor kleine zoogdieren en vogels en landhabitat voor amfibieën. Dit betekent ook dat voor roofvogels en vleermuizen het voedselaanbod groter wordt ten opzichte van intensief gebruikt agrarisch landschap. Een studie in Engeland (The effects of Solar Farms on Local Biodiversity: A Comparative Study, april 2016) toont ook aan dat zonneparken kunnen leiden tot een toename van de diversiteit en abundantie (talrijkheid) van breedbladige planten, grassen, vlinders, hommels en vogels. Het plangebied betreft momenteel een intensief grasland. Met de realisatie van een zonnepark neemt naar verwachting de biodiversiteit toe. Dit zal echter niet vergelijkbaar zijn met de kwaliteit van een gemiddeld natuurlijk grasland. Of de toename aan biodiversiteit op de lange termijn ook voordeel biedt, is hoofdzakelijk afhankelijk van de vervolgfunctie nadat het zonnepark is ontmanteld. Op dit moment is nog niet bekend wat de vervolgfunctie wordt, zodat hierover nog geen uitspraken gedaan kunnen worden.
- 8) Voor een reactie op dit aspect verwijzen wij naar onze reactie onder 7 van deze zienswijze.
- 9) Voor een reactie op dit aspect verwijzen wij naar onze reactie onder 7 van deze zienswijze.

Conclusie

Naar aanleiding van deze ingekomen zienswijze wordt voorgesteld om in paragraaf 3.2.2 Besluit algemene regels ruimtelijke ordening en Besluit ruimtelijke ordening een nadere nuancering aan te brengen over de Ladder voor duurzame verstedelijking. Daarnaast wordt een onderbouwing van de behoefte toegevoegd aan de toelichting van het bestemmingsplan. Dit betreffen dan aanpassingen ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan.

Zienswijze 9 (18.0906324 ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Ontwikkelen zonneparken op agrarisch grondgebied, alternatieven, voorkomen wildgroei, MER

Samenvatting

- 1) Indiener is van mening dat eerst onderzocht moet worden of er mogelijkheden zijn binnen bebouwd gebied, alvorens er toestemming verleend wordt om in het agrarisch gebied een zonnepark te ontwikkelen;
- 2) Zonnepanelen op landbouwgrond frustreren de primaire productie van voedsel, voer of grondstoffen voor een langere periode (een generatie lang), hetgeen betekent dat ze niet

- beschikbaar zijn voor een duurzame (economische en structurele) ontwikkeling van agrarische bedrijven, dat negatieve gevolgen heeft voor de agrarische structuur;
- 3) De beperkte hoeveelheid landbouwgrond wordt door aanleg van een zonnepark verder beperkt, zodat het voor de landbouw steeds moeilijker wordt om te voldoen aan eisen die markt- en maatschappij stellen;
  - 4) Door verdere beperking van het areaal landbouwgrond loopt de prijs op, waardoor aankoop moeilijker wordt en het dus ook zeer lastig wordt om een grondgebonden bedrijf te realiseren;
  - 5) Zonnepanelen zullen eerst op daken moeten worden gerealiseerd, waarbij indienen zich sterk maakt voor goede en praktische maatregelen;
  - 6) Wanneer er wel in het buitengebied zonneparken worden opgericht, moet naar mening van indienen eerst gekeken worden naar bebouwde en onbebouwde bouwvlakken en naar niet-agrarische functies;
  - 7) Indienen roept de gemeente op om een integrale landschapsvisie voor het buitengebied op te stellen, zodat wildgroei van zonneparken op ad hoc gekozen locaties wordt tegengegaan;
  - 8) Indienen verzoekt om in het kader van de landschappelijke inpassing en het nieuwe planologisch regime de uitspraak van de Raad van State inzake de gemeente Leeuwarden mee te nemen in de verdere afwegingen rondom dit bestemmingsplan;
  - 9) In de vormvrije MER-beoordeling is onvoldoende rekening gehouden met de mogelijk negatieve effecten op de bodem. Door de zonnepanelen bereiken zonlicht en water de grond nauwelijks meer, waarvan de effecten op termijn groot kunnen zijn. Indienen vraagt zich dan ook af of dit te realiseren is zonder goede voeding voor het bodemleven in 30 jaar;
  - 10) Indienen pleit er voor om bij ontwikkelingen groter dan 3 hectare de impact voor de omgeving goed in kaart te brengen. Hierbij pleit indienen voor een Landbouw-Effect-Rapportage, hetgeen het mogelijk maakt om belangen goed te wegen en kan bijdragen in het creëren van draagvlak.

Gemeentelijke reactie

- 1) Op het moment dat er een verzoek wordt ingediend dat niet past binnen het ter plekke geldende bestemmingsplan wordt onderzocht of die ontwikkeling een passende ontwikkeling is op de locatie. Daarbij hebben wij gebruik gemaakt van de Omgevingsvisie van de provincie Gelderland. Zoals blijkt uit paragraaf 2.1 van deze nota is de planlocatie gelegen binnen een gebied waar volgens de provinciale Omgevingsvisie grote grondgebonden zonneparken mogelijk zijn. Daarnaast bepaalt artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening dat een bestemmingsplan toegezonden wordt aan de wettelijke overlegpartners, zoals provincie en waterschap. Gelet op de provinciale doelstelling op het gebied van duurzaamheid en dus het provinciaal belang is het ontwerpbestemmingsplan toegezonden aan de provincie Gelderland. Deze heeft als volgt gereageerd: "Het bestemmingsplan Zonnepark Haarweg draagt bij aan het streven naar energieneutraliteit in 2050. Hoewel wij de beoordeling of grote zonneparken ruimtelijk passend zijn overlaten aan de betreffende gemeente, laat het inrichtingsplan zien dat rekening is gehouden met de ruimtelijke kwaliteit en het landschappelijk ontwerp, zoals wij vragen in onze Omgevingsvisie. Het bestemmingsplan past daarmee in het beleid zoals geformuleerd in de Omgevingsvisie.". Daarnaast is in paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota uitgebreid ingegaan op de noodzaak van het realiseren van zonneparken, naast het plaatsen van zonnepanelen op daken. Uit deze paragraaf blijkt namelijk, dat ook al zijn alle daken van Wageningen voorzien van zonnepanelen, dit onvoldoende is om te voldoen aan de klimaatdoelen. In de toelichting van het bestemmingsplan zal de behoefte nader worden onderbouwd.
- 2) In dit geval zijn de gronden geen eigendom van een agrarisch bedrijf. De gronden zijn ook niet als agrarisch bestemd, maar hebben de bestemming "Agrarisch – Onderzoek en onderwijs". De gronden zijn daarmee bestemd voor het bieden van ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden voor het landbouwonderzoek en het landbouwonderwijs, waarbij een grondgebonden veehouderij uitsluitend is toegestaan ter plaatse van de aanduiding 'grondgebonden veehouderij'. Deze aanduiding geldt hier niet.

Met het voorliggende bestemmingsplan blijft de bestaande bestemming gehandhaafd. Daarnaast wordt het juridisch-planologisch mogelijk gemaakt om een zonnepark te realiseren. Dit zonnepark moet ook beheerd worden. Dit gebeurt onder andere met schapen. Dit brengt weer een andere agrarische werkgelegenheid met zich mee. Wij zijn dan ook van mening dat het voorliggende redelijkerwijs geen significant negatief effect zal hebben op de agrarische structuur en ontwikkeling van agrarische bedrijven in de omgeving.

- 3) Voor een reactie op dit aspect verwijzen wij naar onze reactie op punt 2 van deze zienswijze. Daarnaast merken wij op dat in een bestemmingsplan alleen onderwerpen worden behandelen die ruimtelijk relevant zijn. De ontwikkeling van de marktprijs voor landbouwgrond is niet ruimtelijk relevant, zodat er in het bestemmingsplan niet ingegaan wordt op dit aspect.
- 4) Zie punt 3 van deze zienswijze voor een reactie hierop.
- 5) In paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota uitgebreid ingegaan op de noodzaak van het realiseren van zonneparken, naast het plaatsen van zonnepanelen op daken. Uit deze paragraaf blijkt namelijk, dat ook al zijn alle daken van Wageningen voorzien van zonnepanelen, dit onvoldoende is om te voldoen aan de klimaatdoelen.
- 6) Op het moment dat er een verzoek wordt ingediend dat niet past binnen het ter plekke geldende bestemmingsplan wordt onderzocht of die ontwikkeling een passende ontwikkeling is op de locatie. Daarbij hebben wij gebruik gemaakt van de Omgevingsvisie van de provincie Gelderland. Zoals blijkt uit paragraaf 2.1 van deze nota is de planlocatie gelegen binnen een gebied waar volgens de provinciale Omgevingsvisie grote grondgebonden zonneparken mogelijk zijn. Daarnaast bepaalt artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening dat een bestemmingsplan toegezonden wordt aan de wettelijke overlegpartners, zoals provincie en waterschap. Gelet op de provinciale doelstelling op het gebied van duurzaamheid en dus het provinciaal belang is het ontwerpbestemmingsplan toegezonden aan de provincie Gelderland. Deze heeft als volgt gereageerd: "Het bestemmingsplan Zonnepark Haarweg draagt bij aan het streven naar energieneutraliteit in 2050. Hoewel wij de beoordeling of grote zonneparken ruimtelijk passend zijn overlaten aan de betreffende gemeente, laat het inrichtingsplan zien dat rekening is gehouden met de ruimtelijke kwaliteit en het landschappelijk ontwerp, zoals wij vragen in onze Omgevingsvisie. Het bestemmingsplan past daarmee in het beleid zoals geformuleerd in de Omgevingsvisie." In de toelichting van het bestemmingsplan zal de behoefte nader worden onderbouwd.
- 7) In paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota is ingegaan op het ontbreken van een visie op het buitengebied. Korte tijdshalve verwijzen wij naar deze paragraaf.
- 8) De betreffende uitspraak gaat onder andere in op hoe ver de beoordeling van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State reikt bij de beoordeling van bestemmingsplannen. De Afdeling stelt immers niet zelf vast of het plan in overeenstemming is met een goede ruimtelijke ordening, maar beoordeelt aan de hand van die grond of de gemeenteraad zich in redelijkheid op het standpunt heeft kunnen stellen dat het plan strekt ten behoeve van een goede ruimtelijke ordening. Specifiek ten aanzien van het aspect landschappelijke inpassing heeft de Afdeling geoordeeld dat landschappelijke inpassing van belang kan zijn voor het verkrijgen van draagvlak bij omwonenden. Het is echter niet noodzakelijk om specifieke regels op te nemen in de planregels. Overigens hebben wij bij het bestemmingsplan een landschappelijk inpassingsplan opgenomen. In artikel 3.4.2 van de regels van het bestemmingsplan hebben wij een voorwaardelijke verplichting opgenomen, waarbij het realiseren van een zonnepark pas kan gebeuren wanneer voldaan wordt aan een goede landschappelijke inpassing zoals in het inpassingsplan is opgenomen. Daarnaast oordeelt de Afdeling in dit geval dat onvoldoende is gemotiveerd / onvoldoende randvoorwaarden zijn opgenomen over de omvang van zonneparken in relatie tot de locatie. Wij zijn van mening dat wij voldoende onderbouwd hebben waarom wij vinden dat deze specifieke ontwikkeling een passende ruimtelijke ordening biedt. Om te voorkomen dat er willekeur ontstaat wordt momenteel gewerkt aan het opstellen van voorlopige criteria en randvoorwaarden voor het realiseren van zonneparken.

- 9) Tussen de rijen panelen en onder de panelen komt inderdaad minder zonlicht dan nu het geval is. Echter, in de ochtend en avond staat de zon lager, waardoor het grootste gedeelte van de ondergrond voldoende licht krijgt voor plantengroei. Ook regen valt niet altijd recht naar beneden, waardoor vocht zich in voldoende mate zal verspreiden en er naar verwachting geen sprake zal zijn van dorre, donkere plekken. Bij reeds gerealiseerde zonnenvelden is gebleken dat onderhoud noodzakelijk is om te voorkomen dat beplanting te hoog wordt, ook onder de panelen. Tot slot wordt opgemerkt dat als er onder zonnepanelen niets groeit, hoeft dat voor de biodiversiteit niet direct nadelig te zijn. Juist de afwisseling zorgt voor meer diversiteit aan insecten. Door meer diversiteit aan licht, schaduw, nat en droog ontstaan meer gradiënten / verschillende groeiplaatsen dan in een monotone beplanting.
- 10) Wij beseffen dat deze gronden agrarisch ook waardevol kunnen zijn en dat andere agrariërs in de toekomst (vanwege schaalvergroting en een optimale bedrijfsvoering) eventueel ook belang bij deze gronden zouden kunnen hebben. De agrarische functie is echter niet de enige functie die een ruimteclaim op het buitengebied legt. De voorliggende gronden binnen het plangebied zijn niet in eigendom van de gemeente. De eigenaar wil deze gronden zelf inrichten en gebruiken overeenkomstig het hierop van toepassing zijnde rijks-, provinciaal en gemeentelijk beleid. Overigens zijn de gronden niet agrarisch bestemd, maar hebben deze gronden de bestemming "Agrarisch – Onderzoek en onderwijs". De gronden zijn daarmee bestemd voor het bieden van ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden voor het landbouwonderzoek en het landbouwonderwijs, waarbij een grondgebonden veehouderij uitsluitend is toegestaan ter plaatse van de aanduiding 'grondgebonden veehouderij'. Deze aanduiding geldt hier niet. Zoals in de toelichting van het bestemmingsplan wordt geconstateerd, is het voorgenomen plan daarbij niet beperkend (en levert het geen hinder op) voor omliggende agrarische bedrijven. Een herstructurering van agrarische gronden als gevolg van schaalvergroting is binnen het plangebied momenteel ook niet aan de orde. Wij zien dan ook geen aanleiding om een landbouweffectrapportage op te laten stellen.

Conclusie

Naar aanleiding van deze ingekomen zienswijze wordt voorgesteld om in paragraaf 3.2.2 Besluit algemene regels ruimtelijke ordening en Besluit ruimtelijke ordening een nadere nuancering aan te brengen over de Ladder voor duurzame verstedelijking. Daarnaast wordt een onderbouwing van de behoefte toegevoegd aan de toelichting van het bestemmingsplan. Dit betreffen dan aanpassingen ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan.

Zienswijze 10 (nummer 18.0028876, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: ladder duurzame verstedelijking, geen sprake van meervoudig ruim tegebruik, burgers en omwonenden niet betrokken bij bestemmingsplanwijziging, landschappelijke inpassing, ontsluiting, strijd met structuurvisie en landschapsomgevingsplan Binnenveld, tijdelijkheid, verkeerde aannames, soortenbescherming, alternatief voorstel

Samenvatting

- 1) Indiener is van mening dat eerst onderzocht moet worden of er mogelijkheden zijn binnen bebouwd gebied, alvorens er toestemming verleend wordt om in het agrarisch gebied een zonnepark te ontwikkelen;
- 2) De argumenten die genoemd worden in paragraaf 3.2.2 van de toelichting van het ontwerpbestemmingsplan deugen niet, naar de mening van indiener:
  - a. Het gaat niet zozeer om behoefte om te komen tot een duurzame energievoorziening, maar het bestemmingsplan gaat over het aanleggen van een zonnepark. Een goede onderbouwing voor het realiseren van een zonnepark ontbreekt in dit bestemmingsplan. Het alleen aangeven dat er volgens het gemeentelijk klimaatbeleid zonneweides in het buitengebied noodzakelijk zijn om de klimaatdoelen te halen, is onvoldoende gemotiveerd;
  - b. Het is een te snelle stap om op basis van een voorbeeld maatregelenpakket door te steken naar een noodzaak van 30 hectare zonneweides in het buitengebied. Indiëners vragen zich

- dan ook af of de klimaatopgave niet met kleinere zonneparken kan worden gerealiseerd binnen de bebouwde kom in combinatie met andere maatregelen;
- c. Er is geen inventarisatie opgenomen van mogelijk grote daken en van mogelijk geschikte transitiegebieden binnen de bebouwde kom. Juist in ontwikkeling zijnde gebieden komen volgens de ladder voor duurzame verstedelijking in aanmerking voor ontwikkeling van duurzame energieprojecten;
  - d. Het rijk heeft de ladder voor duurzame verstedelijking in het leven geroepen onder andere om kwetsbare gebieden in het buitengebied te beschermen tegen onwenselijke ontwikkelingen. Als bewoners van dit gebied mag je verwachten dat de overheid het vastgestelde beleid zorgvuldig toepast. Naar de mening van indiener dreigt de gemeente Wageningen te snel mee te gaan in plannen van commerciële projectontwikkelaars, in hun haast om de klimaatdoelen te halen;
- 3) Indieneren zien graag een regionale visie op het oppakken van het energievraagstuk in plaats van alles op te willen lossen in het beperkte buitengebied van Wageningen;
  - 4) Het provinciaal beleid geeft aan dat het de voorkeur heeft om grote zonneparken te combineren met andere functies in het gebied. Het zonnepark aan de Haarweg wordt alleen voorzien van een haag, de rest van het projectgebied is maximaal bezet met zonnepanelen. Slechts twee keer per jaar worden schapen ingezet ten behoeve van onderhoud, hetgeen naar mening van indiener niet aan te merken is als meervoudig ruimtegebruik;
  - 5) De rekenkamer heeft in 2013 geadviseerd om burgers meer en eerder te betrekken in de totstandkoming van een plan. Met dit advies is naar de mening van indieners niets gebeurd, immers de totstandkoming van dit bestemmingsplan is geheel uitbesteed aan de partij die de winst opstrijkt van deze bestemmingsplanwijziging;
  - 6) Indieneren hebben per brief van 10 mei 2018 een wens ingediend om het gebied van het zonnepark te verkleinen. Hier is niets mee gebeurd naar mening van indieners, waardoor zij niet ervaren dat zij op een gelijkwaardig niveau mee kunnen praten over deze ontwikkeling;
  - 7) In het bestemmingsplan is geen garantie opgenomen voor een goede landschappelijke inpassing. In regel 3.2.5 onder g wordt het mogelijk gemaakt dat containers tot 3 meter hoog kunnen worden gerealiseerd. Dat blokkeert de zichtlijn vanaf de weg en vanaf het erf van indiener op het open gebied en de Grebbeberg;
  - 8) Er is geen sprake van om zittend in indieners tuin over het zonnepark heen te kunnen kijken. Dit zicht wordt belemmerd door het hek en de daarbovenuit stekende containers;
  - 9) Onduidelijk is hoe de verschillende oppervlaktes berekend worden. In het ontwerpbestemmingsplan is een oppervlakte van 6,4 hectare opgenomen, in het inrichtingsplan wordt gesproken over 5,9 hectare en in de bekendmaking is een oppervlakte van circa 5 hectare opgenomen. Het is indieners dan ook onduidelijk wat de oppervlakte exact is;
  - 10) Er zijn betere alternatieven met betrekking tot de ontsluiting denkbaar. In het inrichtingsplan is opgenomen dat de particuliere paden onverhard zijn, echter in werkelijkheid zijn deze wel de gelijk verhard. Door gebruik te maken van deze wegenstructuur kan de ontsluiting van het zonnenveld plaatsvinden vanaf het zuiden, waardoor ook een betere landschappelijke inpassing bereikt kan worden en de zichtlijnen vanaf de weg minder verstoord worden;
  - 11) Het zonnepark past niet binnen de uitgangspunten van het eigen gemeentelijk beleid zoals opgenomen in de structuurvisie en het landschapsongevingsplan Binnenveld, omdat de ontwikkeling een ernstige bedreiging voor de landschappelijke openheid, de ruimtelijke kwaliteit van erven en bebouwingslinten en de karakteristieke overgangen tussen landschapseenheden. De zichtrelatie met deze gebieden zal sterk verstoord worden door hagen, panelen, hekken en hoge bebouwing mogelijk te maken;
  - 12) In het landschapsongevingsplan Binnenveld is opgenomen dat de gemeenten het Binnenveld willen behouden als aantrekkelijk gemeenschappelijk uitloopgebied, onder andere door het verbeteren van recreatief medegebruik;

- 13) in het bestemmingsplan is niets opgenomen over de tijdelijke situatie van 30 jaar, ondanks dat ons dit is toegezegd. De ervaring leert indiener dat het te makkelijk is om van tijdelijk over te gaan naar permanent, ook gelet op de situatie met de tijdelijke studentenwoningen;
- 14) Er wordt structureel in de stukken aangegeven dat het perceel circa 80-90 centimeter lager ligt dan de weg. Naar de mening van indiener is dit onjuist;
- 15) In het bestemmingsplan is opgenomen dat de omstandigheden binnen het plangebied voor voedselteelt ongeschikt zouden zijn, echter het gebied wordt al jarenlang landbouwkundig gebruikt. In een droge zomer is de grasopbrengst zelfs hoger dan die van omliggende percelen met hetzelfde grondgebruik. Indiener bestrijdt dan ook dat hier sprake is van minder goede landbouwgrond;
- 16) De toetsing aan de Wet Natuurbescherming is te globaal opgesteld om de mogelijk negatieve consequenties van het zonnepark op verschillende diersoorten in kaart te brengen. Zo is er bijvoorbeeld sprake van de aanwezigheid van vleermuizen en ransuilen en is het onbekend welk effect de zonnepanelen op weidevogels heeft;
- 17) In tegenstelling tot wat in het inrichtingsplan is opgenomen, is er geen sprake van open ruimte onder het hek vanwege risico op diefstal. Hier is sprake van een verkeerde voorstelling van zaken;
- 18) Indiërs betwijfelen of er kruidenrijk grasland kan ontstaan, omdat er gebrek is aan licht en droogte;
- 19) Indiërs dragen een alternatief plangebied aan voor ontwikkeling van een zonnepark. Indiërs bestrijden dat een zonnepark met die omvang niet rendabel zou zijn, aldus ontwikkelaar. Indiërs zijn van mening dat niet ontwikkelaar bepaalt hoe groot de omvang van het plangebied mag zijn, maar dat de gemeente hierin bepalend is;
- 20) Indiërs onderschrijven het alternatief aangedragen in zienswijze 11.

Gemeentelijke reactie

- 1) Op het moment dat er een verzoek wordt ingediend dat niet past binnen het ter plekke geldende bestemmingsplan wordt onderzocht of die ontwikkeling een passende ontwikkeling is op de locatie. Daarbij hebben wij gebruik gemaakt van de Omgevingsvisie van de provincie Gelderland. Zoals blijkt uit paragraaf 2.1 van deze nota is de planlocatie gelegen binnen een gebied waar volgens de provinciale Omgevingsvisie grote grondgebonden zonneparken mogelijk zijn. Daarnaast bepaalt artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening dat een bestemmingsplan toegezonden wordt aan de wettelijke overlegpartners, zoals provincie en waterschap. Gelet op de provinciale doelstelling op het gebied van duurzaamheid en dus het provinciaal belang is het ontwerpbestemmingsplan toegezonden aan de provincie Gelderland. Deze heeft als volgt gereageerd: "Het bestemmingsplan Zonnepark Haarweg draagt bij aan het streven naar energieneutraliteit in 2050. Hoewel wij de beoordeling of grote zonneparken ruimtelijk passend zijn overlaten aan de betreffende gemeente, laat het inrichtingsplan zien dat rekening is gehouden met de ruimtelijke kwaliteit en het landschappelijk ontwerp, zoals wij vragen in onze Omgevingsvisie. Het bestemmingsplan past daarmee in het beleid zoals geformuleerd in de Omgevingsvisie.". Daarnaast is in paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota uitgebreid ingegaan op de noodzaak van het realiseren van zonneparken, naast het plaatsen van zonnepanelen op daken. Uit deze paragraaf blijkt namelijk, dat ook al zijn alle daken van Wageningen voorzien van zonnepanelen, dit onvoldoende is om te voldoen aan de klimaatdoelen. In de toelichting van het bestemmingsplan zal de behoefte nader worden onderbouwd.
- 2) Hieronder volgt puntsgewijs een reactie op de ingediende zienswijze:
  - a. In paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota wordt uitgebreid ingegaan op de noodzaak van het realiseren van zonneparken, naast het plaatsen van zonnepanelen op daken. Uit deze paragraaf blijkt namelijk, dat ook al zijn alle daken van Wageningen voorzien van zonnepanelen, dit onvoldoende is om te voldoen aan de klimaatdoelen. In de toelichting van het bestemmingsplan zal de behoefte nader worden onderbouwd.
  - b. Zie hiervoor de reactie onder 2a en in paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota.

- c. Zie voor een reactie op dit aspect onze reactie op punt 2a en paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota.
  - d. Op basis van eerdere uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State is het realiseren van een zonnepark op bestaande agrarische percelen geen nieuwe stedelijke ontwikkeling. Soortgelijke projecten die niet tot leegstand van bestaande bebouwing leiden worden niet aangemerkt als een nieuwe stedelijke ontwikkeling in de zin van het Besluit ruimtelijke ordening. Een toets aan de Ladder voor duurzame verstedelijking is daarom niet aan de orde. Dit zal in de toelichting van het bestemmingsplan nader worden genuanceerd. Vanuit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening is wel ingegaan op de onderbouwing van de behoefte en de argumentatie achter de omvang en de locatie. Dit is immers een wettelijke verplichting.
- 3) In paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota wordt ingegaan op het ontbreken van een algemene visie op zonneparken. Korte tijdshalve wordt dan ook naar deze paragraaf verwezen voor een reactie op deze zienswijze.
  - 4) Er is wel degelijk sprake van meervoudig ruimtegebruik. De gronden hebben de bestemming Agrarisch – Onderzoek en onderwijs. Met het voorliggende plan blijft deze bestemming gehandhaafd en wordt het daarbij planologisch mogelijk gemaakt om een zonnepark te realiseren. Dit komt tegemoet aan de duurzaamheidsambitie. Het zonnepark moet echter ook worden beheerd. Dit gebeurt door het laten begrazen door schapen. Dit brengt weer andere agrarische werkgelegenheid met zich mee. Daarnaast is het vergroten van de biodiversiteit een tweede uitgangspunt van het plan. Daarvoor wordt er een ander, meer gevarieerd grasmengsel ingezaaid dan dat er nu staat. Tot slot worden onder andere de randen van het park ingepast met hagen, wat passend is in deze omgeving.
  - 5) Appellanten verwijzen naar een evaluatie van het proces bij de totstandkoming van het bestemmingsplan Buitengebied. Hiervan is echter geen formeel advies van de rekenkamer verschenen. Wel is in 2007 onderzoek door de rekenkamer gedaan bij enkele geselecteerde bouwontwikkelingen. In dit onderzoek is de aanbeveling gedaan om burgers meer en eerder te betrekken in de totstandkoming van een plan. In paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota is ingegaan op het doorlopen participatieproces. Wij zijn van mening dat wij op een zorgvuldige wijze het proces hebben vormgegeven en daar waar mogelijk hebben geluisterd naar omwonenden en aanpassingen verricht.
  - 6) Het is inderdaad correct dat omwonenden een schriftelijk verzoek hebben ingediend om het voorgestelde ontwerp aan te passen. Op 1 juni 2018 heeft initiatiefnemer op dit verzoek schriftelijk gereageerd, waarbij is aangegeven dat er op dat moment geen aanleiding was om de voorgestelde wijziging door te voeren. In het kader van de behandeling van eventuele zienswijzen wordt opnieuw naar dit verzoek gekeken. Het verzoek betrof het verplaatsen van de noordelijke grens van het zonnepark vanaf de Haarweg ongeveer 150 meter naar het zuiden te verplaatsen. Hiermee wordt de omgeving van het voorgestelde ontwerp, en daarmee de jaarlijkse opbrengsten, met ongeveer 30% verlaagd. Echter, de vaste kosten voor realisatie van het zonnepark (onder andere aansluiting op het elektriciteitsnet, vooronderzoeken, ontwikkelkosten en dergelijke) zullen niet evenredig met 30% worden verlaagd. Dit resulteert dan in een onrendabele business case en daarmee in een onhaalbaar project.
  - 7) Om een goede landschappelijke inpassing te borgen, is in artikel 3.4.2 van de regels van het bestemmingsplan een voorwaardelijke verplichting opgenomen dat het realiseren van een zonnepark pas kan gebeuren wanneer voldaan wordt aan een goede landschappelijke inpassing zoals in het inpassingsplan is opgenomen. In het oorspronkelijke plan was er een sparepart container voorzien aan de noordzijde van het plangebied met een maximale hoogte van 3 meter. Om enigszins tegemoet te kunnen komen aan appellanten wordt de maximale hoogte verlaagd naar 2,6 meter en zal de locatie worden verplaatst naar het midden of het zuiden van het zonnepark. Dit zal in de regels van het bestemmingsplan worden aangepast, evenals in het inrichtingsplan behorende bij de regels van het bestemmingsplan.

- 8) Het is inderdaad een terechte veronderstelling dat het beeld wijzigt ten opzichte van de huidige situatie. Het zicht op het open landschap wijzigt door aan de buitenzijde van het hekwerk een dichte haag te realiseren. Hierdoor wordt het zicht op het hekwerk wel voorkomen. Het inkoopstation, de transformatoren en de sparepartcontainer worden aan de zuidzijde en middenin het plangebied voorzien, op ruime afstand van de tuinen.
- 9) De oppervlakte van het beschikbaar gestelde deel van het perceel bedraagt 6,4 hectare. De bruto-oppervlakte van het plangebied bedraagt 5,6 hectare en betreft alleen het deel dat binnen het hekwerk valt. Dit is ook de begrenzing zoals opgenomen op de verbeelding. De netto-oppervlakte onder de zonnepanelen bedraagt circa 3,1 hectare. Wij zullen deze oppervlaktes gaan hanteren in alle documenten die vanaf nu nog naar buiten gaan.
- 10) De gekozen ontsluiting betreft een korte, effectieve, rechtstreekse ontsluiting die toereikend is. De bestaande ontsluiting is niet geschikt omdat hiervoor bomen verwijderd zouden moeten worden. Om dit te voorkomen is voor een alternatief gekozen. Deze ontsluiting wordt overigens alleen gebruikt tijdens het aanleggen van het zonnepark en tijdens de ontmanteling. In de tussenliggende periode zal de ontsluiting slechts sporadisch worden gebruikt.
- 11) Het deel waar het zonnepark wordt gerealiseerd, wordt binnen het gemeentelijk beleid gekenmerkt als zijnde minder open als het meer noordelijk gelegen Binnenveld. De inpassing met hagen wordt ondersteund vanuit het gemeentelijk landschapsbeleid. Door de ligging tegen het bebouwde gebied, de verlaagde ligging van het plangebied en de relatief lage opstelling van zonnepanelen, zal de openheid van het Binnenveld niet onevenredig worden aangetast. Daarnaast zijn in de nabijheid (studenten)flats aanwezig die voor een prominentere vervreemding van het zicht en de beleving van het open landschap zorgen. Hoge bebouwing blijft achterwege.
- 12) Voor een reactie op deze zienswijze verwijzen wij naar de beantwoording van punt 11 van deze zienswijze.
- 13) In de toelichting is opgenomen dat de ontwikkeling het realiseren van een tijdelijk zonnepark voor 30 jaar betreft. Daarnaast is er ook een bepaalde levensvatbaarheid van de gebruikte zonnepanelen. Het is inderdaad mogelijk dat na afloop van deze termijn blijkt dat er de wens is om ter plaatse alsnog een definitief zonnepark aan te leggen. Daarbij zal op dat moment overwogen worden of er dan nog sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Daarnaast gaan de technische ontwikkelingen van zonnepanelen zodanig snel dat het goed mogelijk is dat het naar verwachting op termijn helemaal geen sprake meer is van de huidige vorm van het realiseren van zonneparken.
- 14) Naar aanleiding van deze zienswijze hebben wij een exacte meting verricht naar de hoogte van het terrein ten opzicht van de weg. Daarnaast hebben wij zo dicht mogelijk bij de perceelsgrens van de woningen Haarweg 335, 337 en 339 gemeten. Op bijgevoegde kaart is het hoogteverschil uit te lezen. Wij zullen de toelichting van het bestemmingsplan nuanceren en deze hoogtekaart bijvoegen. Het bestemmingsplan maakt echter alleen de ontwikkeling mogelijk. Daarmee is nog niet gezegd hoe de exacte uitvoering eruit komt te zien. Dit wordt dan ook in definitieve uitwerking van het plan verder uitgewerkt, waarbij de belangen van omwonenden zo veel mogelijk worden meegenomen.
- 15) Als gemeente zijn wij niet de eigenaar van het perceel. De eigenaar is van mening dat deze grond ongeschikt is voor voedselteelt. Wij hebben geen aanleiding om te twijfelen aan dit oordeel. Wij begrijpen de opmerking van appellant, echter het verzoek van de initiatiefnemer omvat het realiseren van een tijdelijk zonnepark op deze locatie. Wij maken dus voor dit verzoek een overweging of het gevraagde ruimtelijk inpasbaar is. Zoals ook blijkt uit de toelichting van het bestemmingsplan zijn wij van mening dat het hier gaat om een passende ruimtelijke ontwikkeling op deze locatie.
- 16) Bij het opstellen van een bestemmingsplan moet worden verantwoord waarom er sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Daarbij worden verschillende aspecten onderzocht, waaronder ecologie. Bijlage 2 bij de toelichting van het bestemmingsplan bevat een toetsing aan de natuurwetgeving. Uit het onderzoek bleek dat er geen sprake is van negatieve effecten en er worden geen nestlocaties aangetast.

Op het perceel en binnen het plangebied zijn geen verspreidingsgegevens bekend van beschermde insecten (dagvlinders, nachtvinders, kevers, libellen, sprinkhanen en krekels) in de periode van 2010 tot nu. Deze worden ook niet verwacht, gelet het monotone graslandperceel dat vaak gemaaid wordt. Beschermde insecten zijn veelal gebonden aan specifieke terreinen / natuurgebieden.

Met de herinrichting van het zonnepark worden groenstroken gerealiseerd. Deze groene lijnstructuren zijn gunstig voor vleermuizen om te gebruiken als vliegroute. Daarnaast worden hierdoor luwe condities gecreëerd die geschikt zijn om te jagen. Tot nu toe zijn er geen groene elementen aanwezig in het plangebied, slechts monotone grasland met puntdraad als afrastering. Ook wordt er kruidenrijk grasland ontwikkeld dat meer insecten gaat aantrekken.

Ransuilen komen inderdaad voor rondom het plangebied, maar er zijn geen gegevens bekend van een ransuil binnen het gebied. Hier zijn ook geen sporen van gevonden. Ransuilen jagen met name op veldmuizen. Deze soort kan hoge dichtheden bereiken in structuurrijk, gevarieerd grasland. In de huidige situatie is het grasland vrij monotone. Tussen de panelen komen brede beheerpaden, waar zich kruidenrijk grasland kan ontwikkelen. Naar verwachting zullen ransuilen nog steeds goed kunnen jagen en zal het prooiaanbod niet achteruit gaan.

Met de realisatie van het zonnepark wordt het perceel ongeschikt voor weidevogels. Het gebied is echter niet aangewezen als weidevogelgebied. Met de realisatie van het zonnepark is er geen sprake van een overtreding in het kader van de Wet natuurbescherming aan de orde, wanneer de aanleg buiten het broedseizoen wordt uitgevoerd. Daarnaast biedt de Wet natuurbescherming ook regels over het niet verstoren van een broedplaats, ook als is dit buiten het broedseizoen.

- 17) Het is onduidelijk waar appellant de opmerking over een open ruimte onder het hek gelezen heeft. Het is inderdaad zo dat er geen open ruimte zal zijn onder het hekwerk, mede doordat het toepassen van schapengaas niet geaccepteerd wordt door de verzekeraar. Wel worden er op enkele plaatsen ruimtes beschikbaar gehouden in het kader van doorgang van fauna.
- 18) Tussen de rijen panelen en onder de panelen komt inderdaad minder zonlicht dan nu het geval is. Echter, in de ochtend en avond staat de zon lager, waardoor het grootste gedeelte van de ondergrond voldoende licht krijgt voor plantengroei. Ook regen valt niet altijd recht naar beneden, waardoor vocht zich in voldoende mate zal verspreiden en er naar verwachting geen sprake zal zijn van dorre, donkere plekken. Bij reeds gerealiseerde zonnenvelden is gebleken dat onderhoud noodzakelijk is om te voorkomen dat beplanting te hoog wordt, ook onder de panelen. Tot slot wordt opgemerkt dat als er onder zonnepanelen niets groeit, hoeft dat voor de biodiversiteit niet direct nadelig te zijn. Juist de afwisseling zorgt voor meer diversiteit aan insecten. Door meer diversiteit aan licht, schaduw, nat en droog ontstaan meer gradiënten / verschillende groeiplaatsen dan in een monotone beplanting.
- 19) Het alternatief dat hier bedoeld wordt is omschreven onder punt 6. Door appellant is niet onderbouwd op basis waarvan men van mening is dat dit alternatief ook haalbaar en financieel uitvoerbaar zou zijn. Wij hebben geen aanleiding om aan de reactie van initiatiefnemer te twijfelen.
- 20) Dit punt wordt voor kennisgeving aangenomen.

Conclusie

Naar aanleiding van deze ingekomen zienswijze wordt voorgesteld om de volgende aanpassingen van het bestemmingsplan ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan door te voeren:

- paragraaf 3.2.2 van de toelichting van het bestemmingsplan nuancering in verband met de toets aan de Ladder voor duurzame verstedelijking;
- een onderbouwing van de behoefte wordt toegevoegd aan de toelichting van het bestemmingsplan;
- het hoogteverschil van de percelen wordt nader genuanceerd in de toelichting, waarbij bijgevoegde hoogtekaart als basis geldt. Deze kaart wordt eveneens toegevoegd aan de toelichting van het bestemmingsplan;

- in alle te verschijnen documenten zal een eenduidige oppervlaktemaat worden aangehouden zoals onder punt 9 van deze zienswijze is opgenomen;
- artikel 3.2.5 van de regels wordt zodanig aangepast dat er sprake is van een maximaal toelaatbare hoogte van 2.6 meter voor de sparepartcontainer;
- de verbeelding en het inrichtingsplan worden aangepast aan de hoogte en locatie van de sparepartcontainer.

Zienswijze 11 (nummer 18.0028881, ontvangen 17 juli 2018)

Betreft: passend beleidskader, nut en noodzaak, locatieonderzoek, alternatieve locatie, ladder voor duurzame verstedelijking, MER, achteruitgang natuur en landschap, ontbreken van zorgvuldigheid, belangenafweging en deugdelijke motivering

Samenvatting

- 1) Indieners zijn van mening dat zonder beleidskader de gemeente geen grip heeft op de wildgroei die plannen van projectontwikkelaars met zich mee kunnen brengen. Dat is ongewenst, gezien de mogelijke gevolgen voor natuur, landbouw en landschap. Met het nu overhaast en zonder beleid toestemming geven voor het zonnepark Haarweg schept de gemeente een precedent, waarbij het erg lastig wordt om bij nieuwe initiatieven een ander standpunt in te nemen. Beschikbare publieke middelen worden niet gebruikt om de stedelijke omgeving klimaatneutraal in te richten, maar om zonneparken in de open ruimte te leggen. Indieners wensen dan ook eerst beleid voordat de gemeente toestemming gaat geven aan initiatieven voor zonneparken in de openbare ruimte;
- 2) Indieners zijn van mening dat de locatie beter de bestemming "natuur met zonne-energie" te geven met daarbij specifieke eisen aan inrichting en beheer. Met die combinatie worden de ecologische waarden duurzaam wettelijk verankerd;
- 3) Indieners zijn van mening dat het negeren van de eigen structuurvisie en het niet afwachten van een goed gefundeerde herziening van die visie, bij een ingrijpende ruimtelijke ingreep in strijd is met een goede ruimtelijke ordening volgens artikel 3.1 van de Wet ruimtelijke ordening;
- 4) Met slechts de verwijzing naar de "Routekaart Wageningen Klimaatneutraal 2030" ontbreekt een deugdelijke motivering naar nut en noodzaak van de ontwikkeling van een zonnepark. Zo is ook niet gemotiveerd waarom er niet ingezet wordt op energiebesparing op plekken die daartoe planologisch meer geschikt zijn, zoals daken, parkeerplaatsen en locaties met een stedelijke bestemming;
- 5) Indieners zijn van mening dat de klimaatambities ongeloofwaardig zijn zolang de gemeente op allerlei plekken nieuwe ontwikkelingen toestaat die leiden tot een toename van het energieverbruik;
- 6) Indieners zijn van mening dat het gekozen middel niet aantoonbaar bijdraagt aan het beoogde doel;
- 7) Indieners bestrijden de constatering in paragraaf 2.3.2 van de toelichting van het ontwerpbestemmingsplan dat er geen andere locaties in Wageningen zijn om het betreffende zonnepark te realiseren. Er is geen, of tenminste geen serieus, locatiekeuzeonderzoek verricht. In het kader van een goede ruimtelijke ordening had een dergelijk onderzoek op zijn minst uitgevoerd moeten worden, aldus indiener;
- 8) Indiener ziet mogelijkheden in meervoudig ruimtegebruik:
  - a. Het totaaloppervlak van de daken van de WUR bedraagt al meer dan 6 hectare;
  - b. Overkapping van de parkeervelden van het terrein van de WUR door zonnepanelen, waardoor opnieuw een oppervlakte van circa 6 hectare wordt bereikt;
  - c. Op kassen, gelegen aan de noordzijde van de campus kunnen ook zonnepanelen worden geplaatst.
- 9) Naar indieners mening zijn er andere mogelijke locaties beschikbaar:
  - a. Een perceel direct grenzend aan de N225 en gelegen ten zuiden van het plangebied. Dit perceel is wellicht beter passend dan onderhavig perceel, vanwege de ligging dichterbij een

- aansluitpunt op het elektriciteitsnet, makkelijkere inpassing van het perceel, minder grote hinder voor direct omwonenden;
- b. Het nog niet uitgegeven bedrijventerrein aan de westkant van Wageningen. Naar indieners verwachting is het niet aannemelijk dat er snel sprake zal zijn van uitgifte van dit bedrijventerrein;
- 10) Indieners zijn van mening dat de geplande locatie voor het zonnepark aan de Haarweg strijdig is met de ladder voor duurzame verstedelijking en daarom ook strijdig met artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening:
- a. Het doel van de ladder voor duurzame verstedelijking is zorgvuldig en duurzaam ruimtegebruik. Toepassing van de ladder dient om te voorkomen dat onnodig open ruimte wordt opgeofferd aan nieuwe stedelijke ontwikkelingen. Zoals onder punten 7, 8 en 9 van deze zienswijze is aangegeven, zijn er voldoende mogelijkheden binnen de bebouwde kom;
  - b. Indieners zijn van mening dat zowel de lage ligging van de locatie als slecht agrarische bewerkbaarheid geen overtuigende argumenten zijn. Immers het hoogteverschil bedraagt nog geen 0,5 meter;
  - c. De voorgenomen ontwikkeling gaat voorbij aan alle andere beleidsambities die de gemeente wil realiseren, zoals behoud van open ruimte en versterking van het landschap;
- 11) In de vormvrije MER-beoordeling is onvoldoende rekening gehouden met de mogelijk negatieve effecten op de bodem. Zo bereiken zonlicht en regen de bodem nauwelijks meer, met als gevolg kaalslag voor het bodemleven:
- a. verstoring van de bodem kan langdurig doorwerken, tot ver nadat een zonnepark wordt afgebroken;
  - b. er is sprake van verhoging van de temperatuur van de bodem met effect op de vegetatie;
  - c. zonnepanelen hebben een invloed op de vochtbalans. Grond onder de panelen wordt droger, daaromheen natter;
  - d. indieners zien geen grond voor de aanname dat het zonnepark samengaat met de realisatie van kruidenrijk grasland. In plaats van kruidenrijk grasland is er eerder sprake van kaalslag van het bodemleven;
- 12) Indieners onderschrijven de conclusie van de toetsing aan de Wet Natuurbescherming niet en zijn van mening dat het uitgevoerde onderzoek ontoereikend is om overtreding van de Wet Natuurbescherming uit te sluiten:
- a. er heeft geen gerichte veldinventarisatie plaatsgevonden en is er slechts een eenmalig veldbezoek geweest, hetgeen een onderschatting betekent van de ecologische waarden;
  - b. ten onrechte wordt gesteld dat de voorgenomen ontwikkeling een positieve bijdrage levert aan biotoopversterking van grondgebonden zoogdieren;
- 13) Indieners van deze zienswijze zijn van mening dat het ontwerpbestemmingsplan in strijd is met de artikelen 3:2, 3:4 en 3:46 van de Algemene wet bestuursrecht:
- a. indieners zijn van mening dat over de relevante feiten en de af te wegen belangen onvoldoende kennis is vergaard;
  - b. op een aantal onderdelen berust het plan ook niet op een deugdelijke motivering;
- 14) In de verschillende beschikbaar gestelde stukken wordt verschillende keren aangegeven dat er diverse malen is gesproken met omwonenden en indieners van deze zienswijze. Indieners geven echter de volgende punten aan waaruit blijkt dat de informatie uit die gesprekken onjuist is meegenomen en worden er verkeerde conclusies getrokken uit deze gesprekken:
- a. het gaat om een grote ingreep die niet mogelijk is zonder een integrale landschapsvisie;
  - b. bij ingrepen in het buitengebied vanwege energietransitie en klimaatcrisis moet meteen worden gewerkt aan oplossing van de biodiversiteitscrisis in het buitengebied;
  - c. indieners vinden het ongepast om zonder toestemming van indieners een selectie van de discussie te benutten als argumentatie in een bestemmingsplan. Dit schaadt het vertrouwen in de gemeente Wageningen en geeft de indruk dat de gesprekken slechts dienden om de operatie groener te doen lijken dan hij werkelijk is.

Gemeentelijke reactie

- 1) In paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota is ingegaan op het ontbreken van een visie op het buitengebied. Kortheidshalve verwijzen wij naar deze paragraaf. Om te voorkomen dat er willekeur ontstaat wordt momenteel gewerkt aan het opstellen van voorlopige criteria en randvoorwaarden voor het realiseren van zonneparken. Dit document wordt zo spoedig mogelijk in procedure gebracht om vastgesteld te worden. Nieuwe ontwikkelingen van zonneparken zullen hieraan getoetst worden.
- 2) Het voorstel van appellant is ook een mogelijkheid. Wij hebben er echter voor gekozen om een functieaanduiding op te nemen, specifiek voor dit plangebied. Daarnaast betreft de huidige bestemming van het plangebied niet een natuurbestemming, maar de bestemming "Agrarisch – Onderzoek en onderwijs". Wanneer deze bestemming wordt gewijzigd naar een natuurbestemming is er een kans op waardevermindering van het perceel, hetgeen planschade kan veroorzaken.
- 3) Op het moment dat er een verzoek wordt ingediend dat niet past binnen het ter plekke geldende bestemmingsplan wordt onderzocht of die ontwikkeling een passende ontwikkeling is op de locatie. Daarbij hebben wij gebruik gemaakt van de Omgevingsvisie van de provincie Gelderland. Zoals blijkt uit paragraaf 2.1 van deze nota is de planlocatie gelegen binnen een gebied waar volgens de provinciale Omgevingsvisie grote grondgebonden zonneparken mogelijk zijn. Daarnaast bepaalt artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening dat een bestemmingsplan toegezonden wordt aan de wettelijke overlegpartners, zoals provincie en waterschap. Gelet op de provinciale doelstelling op het gebied van duurzaamheid en dus het provinciaal belang is het ontwerpbestemmingsplan toegezonden aan de provincie Gelderland. Deze heeft als volgt gereageerd: "Het bestemmingsplan Zonnepark Haarweg draagt bij aan het streven naar energieneutraliteit in 2050. Hoewel wij de beoordeling of grote zonneparken ruimtelijk passend zijn overlaten aan de betreffende gemeente, laat het inrichtingsplan zien dat rekening is gehouden met de ruimtelijke kwaliteit en het landschappelijk ontwerp, zoals wij vragen in onze Omgevingsvisie. Het bestemmingsplan past daarmee in het beleid zoals geformuleerd in de Omgevingsvisie.". In de toelichting van het bestemmingsplan en in deze zienswijzennotitie is uitgebreid gemotiveerd waarom deze locatie is gekozen. Uit de toelichting van het bestemmingsplan blijkt ook dat er sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Wij zijn dan ook van mening dat er voldaan wordt aan artikel 3.1 van de Wet ruimtelijke ordening.
- 4) In paragraaf 2.1 is dieper ingegaan op de behoefte, het nut en de noodzaak om een zonnepark te realiseren. Voor een uitgebreide reactie op deze zienswijze, verwijzen wij dan ook naar deze paragraaf. Daarnaast is ook de reactie op punt 3 van deze zienswijze van toepassing. In de toelichting van het bestemmingsplan zal een nadere onderbouwing van nut en noodzaak worden opgenomen.
- 5) Er zijn voortdurend nieuwe ontwikkelingen in Wageningen. De gemeente heeft juridisch gezien niet de mogelijkheid om te verplichten dat deze klimaatneutraal zijn. Wel hanteert de gemeente een ambitieus duurzaam bouwen-beleid. Bij iedere ontwikkeling wordt onderzocht in hoeverre deze ontwikkeling past binnen dit beleid.
- 6) Het beoogde duurzaamheidseffect is de jarenlange opwekking van duurzame elektriciteit. In paragraaf 2.1 van de zienswijzennota is ingegaan op de behoefte, het nut en de noodzaak van deze ontwikkeling. Kortheidshalve verwijzen wij dan ook naar deze paragraaf.
- 7) In paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota is ingegaan op de behoefte, het nut en de noodzaak van deze ontwikkeling. Kortheidshalve verwijzen wij dan ook naar deze paragraaf. Daarnaast hebben wij als gemeente de verplichting om te reageren op een concreet verzoek, in dit geval het verzoek tot het realiseren van een tijdelijk zonnepark op een perceel nabij Haarweg 333. Er zijn geen concrete vragen ingediend over alternatieven, zodat wij deze ook niet hebben kunnen beoordelen.
- 8) De alternatieven die appellant aandraagt zijn interessante initiatieven om te onderzoeken op haalbaarheid. Verder wordt deze zienswijze voor kennisgeving aangenomen.

- 9) Zoals onder punt 7 van deze zienswijze is aangegeven, hebben wij als gemeente de verplichting om te reageren op een concreet verzoek, in dit geval het verzoek tot het realiseren van een tijdelijk zonnepark op een perceel nabij Haarweg 333. Voor beide locaties die appellant aandraagt zijn geen concrete ontwikkelingen ingediend.
- 10) Op basis van eerdere uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State is het realiseren van een zonnepark op bestaande agrarische percelen geen nieuwe stedelijke ontwikkeling. Soortgelijke projecten die niet tot leegstand van bestaande bebouwing leiden worden niet aangemerkt als een nieuwe stedelijke ontwikkeling in de zin van het Besluit ruimtelijke ordening. Een toets aan de Ladder voor duurzame verstedelijking is daarom niet aan de orde. Dit zal in de toelichting van het bestemmingsplan nader worden genuanceerd. Vanuit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening is wel ingegaan op de onderbouwing van de behoefte en de argumentatie achter de omvang en de locatie. Dit is immers een wettelijke verplichting.
- 11) Met het voorliggende plan, waarbij het terrein extensief gebruikt gaat worden, geen emissie van mest plaatsvindt, er geen chemicaliën worden gebruikt, het geen gesloten glasdek betreft, er ruimte tussen panelen en de bodem zit met ook een afstand tussen de rijen, is het aannemelijk dat het (bodem)leven en de biodiversiteit zich kunnen herstellen. Op een zonnepark is weinig tot geen betreding, waardoor soorten er zich makkelijk kunnen vestigen. Daarnaast is de vegetatie onder de zonnepanelen en de randen eromheen geschikt leefgebied voor kleine zoogdieren en vogels en landhabitat voor amfibieën. Dit betekent ook dat voor roofvogels en vleermuizen het voedselaanbod groter wordt ten opzichte van intensief gebruikt agrarisch landschap. Een studie in Engeland (The effects of Solar Farms on Local Biodiversity: A Comparative Study, april 2016) toont ook aan dat zonneparken kunnen leiden tot een toename van de diversiteit en abundantie (talrijkheid) van breedbladige planten, grassen, vlinders, hommels en vogels. Het plangebied betreft momenteel een intensief grasland. Met de realisatie van een zonnepark neemt naar verwachting de biodiversiteit toe. Dit zal echter niet vergelijkbaar zijn met de kwaliteit van een gemiddeld natuurlijk grasland. Of de toename aan biodiversiteit op de lange termijn ook voordeel biedt, is hoofdzakelijk afhankelijk van de vervolgfunctie nadat het zonnepark is ontmanteld. Op dit moment is nog niet bekend wat de vervolgfunctie wordt, zodat hierover nog geen uitspraken gedaan kunnen worden.
- 12) Hieronder volgt puntsgewijs een reactie:
- a. Bij het opstellen van een bestemmingsplan moet worden verantwoord waarom er sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Daarbij worden verschillende aspecten onderzocht, waaronder ecologie. Bijlage 2 bij de toelichting van het bestemmingsplan bevat een toetsing aan de natuurwetgeving. Het is daarbij standaard om eerst een verkennend onderzoek uit te voeren, als er geen hoge ecologische waarden aanwezig zijn (zoals in dit geval) of als er onvoldoende informatie beschikbaar is over de aanwezigheid van bijvoorbeeld beschermde soorten. Pas als uit dit verkennend onderzoek blijkt dat een vervolgonderzoek noodzakelijk is, wordt nader onderzoek uitgevoerd.
  - b. In dit geval bestaat het plangebied uit een monotone grasweide zonder hoge ecologische waarde. De aanleg van enkele groenstructuren en meer variatie in soorten en structuur van het grasland levert dan al snel een meerwaarde voor zoogdieren op.
- 13) In het kader van een goede ruimtelijke ordening wordt onderzocht of een aangevraagde ontwikkeling die niet passend is binnen het geldende bestemmingsplan, passend is binnen de ruimtelijke kaders en dus een of er sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Dat is ook hier gebeurd. Wij hebben zorgvuldig onderzocht of de gewenste ontwikkeling voldoet aan ons ruimtelijk beleid. Daarbij hebben wij overwogen dat het belang van deze ontwikkeling zwaarder weegt dan een persoonlijk belang in sommige gevallen. Met deze ontwikkeling kan een bijdrage worden geleverd aan onze duurzaamheidsambitie. Daarnaast hebben wij op basis van de ingekomen zienswijzen de ontwikkeling heroverwogen. In deze zienswijzennota leest u welke overwegingen wij hierbij hebben gebruikt. Op verschillende punten wordt de motivering in het bestemmingsplan aangevuld.

14) Hieronder volgt puntsgewijs een reactie:

- a. In paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota wordt ingegaan op het ontbreken van een algemene visie op zonneparken. Kortheidshalve wordt dan ook naar deze paragraaf verwezen voor een reactie op deze zienswijze.
- b. Wij begrijpen de opmerking van appellant. Deze ontwikkeling heeft juist tot doel gesteld om de biodiversiteit te verbeteren, door het toepassen van een andere mengeling van grassoorten.
- c. Dit is een terechte opmerking van appellant. In de definitieve versie van het bestemmingsplan komt een neutraal verhaal te staan.

Conclusie

Naar aanleiding van deze ingekomen zienswijze wordt voorgesteld om de volgende aanpassingen van het bestemmingsplan ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan door te voeren:

- paragraaf 3.2.2 van de toelichting van het bestemmingsplan nuancering in verband met de toets aan de Ladder voor duurzame verstedelijking;
- een onderbouwing van de behoefte wordt toegevoegd aan de toelichting van het bestemmingsplan;
- het hoogteverschil van de percelen wordt nader genuanceerd in de toelichting, waarbij bijgevoegde hoogtekaart als basis geldt. Deze kaart wordt eveneens toegevoegd aan de toelichting van het bestemmingsplan;
- artikel 3.2.5 van de regels wordt zodanig aangepast dat er sprake is van een maximaal toelaatbare hoogte van 2.6 meter voor de sparepartcontainer;
- de verbeelding en het inrichtingsplan wordt aangepast aan de hoogte en locatie van de sparepartcontainer;
- paragraaf 7.3 van de toelichting van het bestemmingsplan wordt aangepast.

Zienswijze 12 (nummer 18.0906365, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: benutten andere mogelijkheden, waarom een zonnepark op goede landbouwgrond, consequenties voor de bodem, balans tussen energiewinst en natuurwinst

Samenvatting

- 1) De gemeente zet zich ook in op andere mogelijkheden dan zonneparken. Deze zijn binnen de bebouwde kom nog lang niet ten volle benut. Er zijn dan ook nog vele (bedrijfs-) en andere daken onbenut binnen de bebouwde kom. Indiener is van mening dat eerst daarop ingezet moet worden, vóórdat er begonnen wordt aan zonneparken;
- 2) Indiener is zich ervan bewust dat zelfs als alle geschikte daken bedekt zouden zijn met zonnepanelen, dit onvoldoende is om klimaatneutraal te worden in 2030. Indiener is van mening dat het er nu op lijkt dat vanwege maatschappelijke weestand tegen windmolens is gekozen voor zonneparken en vraagt zich af of er geen andere mogelijkheden zijn dan het opofferen van kostbare landbouwgrond;
- 3) Vóórdat landbouwgrond gebruikt wordt moeten eerst alle andere mogelijkheden om grotere oppervlaktes zonnepanelen te plaatsen onderzocht worden, zoals op daken en 'loze' ruimtes op industrieterreinen, stallen en grote schuren buiten de bebouwde kom of voormalige stortplaatsen en dergelijke;
- 4) Er is nog te weinig informatie beschikbaar over de consequenties voor de bodem. In de vormvrije MER wordt gesteld dat door de open bodemstructuur onder zonneparken de verwachting is dat het bodemleven verder zal toenemen, zodat er geen nadelige effecten zijn te verwachten. Deze conclusie is nergens op gebaseerd en daarom onterecht. Indiener vraagt waarom niet gewacht kan worden tot er meer bekend is over de gevolgen voor de bodem;
- 5) Indiener waardeert de plannen om het zonnepark te omheinen met een haag van inheemse struiken en om de stukken tussen de panelen in te zaaien met bloemrijk grasland. Dit betekent echter niet dat er sprake is van een optimale voorziening voor de natuur. Hiervoor zouden de

panelen wijder uit elkaar gezet moeten worden. Indien er wordt gestreven naar een ecologisch zonnepark, hetgeen een win-win situatie oplevert en meer maatschappelijk draagvlak.

Gemeentelijke reactie

- 1) In paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota wordt uitgebreid ingegaan op de noodzaak van het realiseren van zonneparken, naast het plaatsen van zonnepanelen op daken. Uit deze paragraaf blijkt namelijk, dat ook al zijn alle daken van Wageningen voorzien van zonnepanelen, dit onvoldoende is om te voldoen aan de klimaatdoelen. In de toelichting van het bestemmingsplan zal de behoefte nader worden onderbouwd.
- 2) Zie voor een reactie op dit punt paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota.
- 3) Zie voor een reactie op dit punt paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota.
- 4) Met het voorliggende plan, waarbij het terrein extensief gebruikt gaat worden, geen emissie van mest plaatsvindt, er geen chemicaliën worden gebruikt, het geen gesloten glasdek betreft, er ruimte tussen panelen en de bodem zit met ook een afstand tussen de rijen, is het aannemelijk dat het (bodem)leven en de biodiversiteit zich kunnen herstellen. Op een zonnepark is weinig tot geen betreding, waardoor soorten er zich makkelijk kunnen vestigen. Daarnaast is de vegetatie onder de zonnepanelen en de randen eromheen geschikt leefgebied voor kleine zoogdieren en vogels en landhabitat voor amfibieën. Dit betekent ook dat voor roofvogels en vleermuizen het voedselaanbod groter wordt ten opzichte van intensief gebruikt agrarisch landschap. Een studie in Engeland (The effects of Solar Farms on Local Biodiversity: A Comparative Study, april 2016) toont ook aan dat zonneparken kunnen leiden tot een toename van de diversiteit en abundantie (talrijkheid) van breedbladige planten, grassen, vlinders, hommels en vogels. Het plangebied betreft momenteel een intensief grasland. Met de realisatie van een zonnepark neemt naar verwachting de biodiversiteit toe. Dit zal echter niet vergelijkbaar zijn met de kwaliteit van een gemiddeld natuurlijk grasland. Of de toename aan biodiversiteit op de lange termijn ook voordeel biedt, is hoofdzakelijk afhankelijk van de vervolgfunctie nadat het zonnepark is ontmanteld. Op dit moment is nog niet bekend wat de vervolgfunctie wordt, zodat hierover nog geen uitspraken gedaan kunnen worden.
- 5) De maatschappelijke meerwaarde van het voorliggende plan zit in de eerste plaats bij het feit dat het plan bijdraagt aan de nationale opgave van de energietransitie. Er is met het plan, binnen de financiële mogelijkheden, gestreefd naar een goed landschappelijk ingepast zonnepark, dat ook een meerwaarde heeft voor de biodiversiteit.

Conclusie

Naar aanleiding van deze ingekomen zienswijze wordt voorgesteld om in de toelichting van het bestemmingsplan een aanvullende onderbouwing van de behoefte worden opgenomen. Daarnaast wordt een onderbouwing van de behoefte toegevoegd aan de toelichting van het bestemmingsplan. Dit betreffen dan aanpassingen ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan.

Zienswijze 13 (18.0028928, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, schittering, waarde van de woningen, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak zonnepark, locatiekeuze, integrale visie landschap

Samenvatting

- 1) Met de aanleg van het beoogde zonnepark wordt het prachtige, vrije uitzicht op de het Binnenveld ernstig aangetast, waardoor het woongenot aanzienlijk zal verminderen;
- 2) Voor een aantal omwonenden maakt het niet uit of er sprake is van een verlaagde ligging, zij kijken immers vanuit hoogbouw van bovenaf. Dat maakt een goede en afschermdende landschappelijke inpassing onmogelijk;
- 3) Indien er wordt gestreven naar een ecologisch zonnepark, hetgeen een win-win situatie oplevert en meer maatschappelijk draagvlak, is het aannemelijk dat het (bodem)leven en de biodiversiteit zich kunnen herstellen. Op een zonnepark is weinig tot geen betreding, waardoor soorten er zich makkelijk kunnen vestigen. Daarnaast is de vegetatie onder de zonnepanelen en de randen eromheen geschikt leefgebied voor kleine zoogdieren en vogels en landhabitat voor amfibieën. Dit betekent ook dat voor roofvogels en vleermuizen het voedselaanbod groter wordt ten opzichte van intensief gebruikt agrarisch landschap. Een studie in Engeland (The effects of Solar Farms on Local Biodiversity: A Comparative Study, april 2016) toont ook aan dat zonneparken kunnen leiden tot een toename van de diversiteit en abundantie (talrijkheid) van breedbladige planten, grassen, vlinders, hommels en vogels. Het plangebied betreft momenteel een intensief grasland. Met de realisatie van een zonnepark neemt naar verwachting de biodiversiteit toe. Dit zal echter niet vergelijkbaar zijn met de kwaliteit van een gemiddeld natuurlijk grasland. Of de toename aan biodiversiteit op de lange termijn ook voordeel biedt, is hoofdzakelijk afhankelijk van de vervolgfunctie nadat het zonnepark is ontmanteld. Op dit moment is nog niet bekend wat de vervolgfunctie wordt, zodat hierover nog geen uitspraken gedaan kunnen worden.

poot van het zonnepark schittering richting de noordelijke zijde van de Albardaflat kan worden verwacht;

- 4) Indiener vreest voor een daling in waarde van zijn woning, gelet op de ernstige aantasting van het uitzicht;
- 5) Indiener is van mening dat er geen sprake is geweest van een zorgvuldig doorlopen procedure met en ten behoeve van de omwonenden uit met name de Albardaflat. Hij stelt dit omdat er slechts eenmaal een uitnodiging is geweest vanuit de ontwikkelaar voor een informatieavond. Daarnaast is hij van mening dat er met de suggesties die op die avond zijn meegegeven niets is gebeurd;
- 6) Indiener is van mening dat er binnen het grondgebied van Wageningen meerdere locaties te vinden zijn die meer geschikt zijn voor de realisatie van een zonnepark vanuit het oogpunt van bescherming van het unieke landschap en het minimaliseren van hinder voor omwonenden. Indiener stelt dat ook de minister van Landbouw aangeeft dat het gebruik van landbouwgrond voor zonnenvelden alleen in aanmerking komt als alle geschikte daken, industrieterreinen en (voormalige) vuilnisbelten met zonnepanelen belegd zijn;
- 7) De constatering uit paragraaf 2.3.2 van de toelichting van het bestemmingsplan waarin is opgenomen dat er geen andere locaties in Wageningen beschikbaar zijn om onderhavig zonnepark te realiseren is niet voldoende aangetoond. Er lijkt geen serieus locatiekeuzeonderzoek te zijn verricht. Uit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening – en daarnaast het doel om omwonenden zo veel mogelijk te vrijwaren van overlast – in ieder geval moeten gebeuren;
- 8) Indiener ziet de volgende voor de hand liggende alternatieven:
  - a. de vele platte daken van de bedrijfsgebouwen op het industriepark Nudepark 1;
  - b. een perceel op of naast het boogde bedrijventerrein Nudepark 2, wat al een stedelijke bestemming heeft;
  - c. de daken van de gebouwen van de WUR;
  - d. de parkeerterreinen op de Wageningen Campus, na overkapping;
  - e. op kassen ten noorden van de WUR Campus en op kassen aan de dijk;
- 9) Het college van burgemeester en wethouders heeft als beleidsambitie opgenomen dat het zich zal inzetten voor het behoud van open ruimte en versterking van het landschap. De aanleg van een zonnepark aan de rand van het Binnenveld is hiermee volledig in strijd. Indiener pleit er dan ook voor om eerst een integrale visie op het landschap te ontwikkelen, waarin onderzocht wordt hoeveel ruimte er beschikbaar is voor nieuwe ontwikkelingen en waar deze bij voorkeur kunnen worden gerealiseerd. Hiermee wordt voorkomen dat ad hoc open ruimte opgeofferd wordt.

Gemeentelijke reactie

- 1) Hoewel het zicht van de direct omwonenden met het plan gaat veranderen, zijn wij van mening dat het woongenot met voorliggend plan niet onevenredig wordt aangetast. Gelet op het belang van het realiseren van duurzame energie en het gelet op het feit dat er geen recht op een blijvend vrij uitzicht bestaat, zijn wij van mening dat aan deze aantasting van het uitzicht van appellanten geen doorslaggevende betekenis toekomt. Daarnaast is met het ontwerp van het zonnepark zo veel als mogelijk rekening gehouden met het zicht van omwonenden. Zo is de maximale hoogte van de zonnepanelen reeds eerder teruggebracht naar 1,60 meter. Daarnaast zijn zonnepanelen ontworpen om zoveel mogelijk zonlicht te absorberen, waardoor er geen sprake is van glimmende panelen maar van een matte donkere kleur.
- 2) Het is inderdaad een terechte veronderstelling dat een goede landschappelijke inpassing niet helpt voor omwonenden die vanuit de Albardaflat over het terrein heen kijken. Dit is echter voor iedere ontwikkeling zo. Daarnaast is onder punt 1 van deze zienswijze ook aangegeven dat er geen recht op een blijvend vrij uitzicht bestaat.
- 3) In paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota is een onderbouwing opgenomen over de mate van lichtreflectie en schittering. Korthedshalve verwijzen wij naar deze paragraaf voor onze reactie op deze stelling.

- 4) Wij zijn van mening dat eventueel nadelige invloed van het plan op de waarde van de percelen van appellanten er geen grond bestaat voor de verwachting dat die waardevermindering zodanig zal zijn dat wij bij de afweging van de belangen hieraan een groter gewicht hadden moeten toekennen. Uiteraard staat het appellanten vrij om een verzoek om tegemoetkoming in planschade in te dienen. Dit staat echter het vaststellen van het bestemmingsplan niet in de weg.
- 5) In paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota is ingegaan op het doorlopen participatieproces. Wij zijn van mening dat wij op een zorgvuldige wijze het proces hebben vormgegeven en daar waar mogelijk hebben geluisterd naar omwonenden en aanpassingen verricht.
- 6) Op het moment dat er een verzoek wordt ingediend dat niet past binnen het ter plekke geldende bestemmingsplan wordt onderzocht of die ontwikkeling een passende ontwikkeling is op de locatie. Daarbij hebben wij gebruik gemaakt van de Omgevingsvisie van de provincie Gelderland. Zoals blijkt uit paragraaf 2.1 van deze nota is de planlocatie gelegen binnen een gebied waar volgens de provinciale Omgevingsvisie grote grondgebonden zonneparken mogelijk zijn. Daarnaast bepaalt artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening dat een bestemmingsplan toegezonden wordt aan de wettelijke overlegpartners, zoals provincie en waterschap. Gelet op de provinciale doelstelling op het gebied van duurzaamheid en dus het provinciaal belang is het ontwerpbestemmingsplan toegezonden aan de provincie Gelderland. Deze heeft als volgt gereageerd: "Het bestemmingsplan Zonnepark Haarweg draagt bij aan het streven naar energieneutraliteit in 2050. Hoewel wij de beoordeling of grote zonneparken ruimtelijk passend zijn overlaten aan de betreffende gemeente, laat het inrichtingsplan zien dat rekening is gehouden met de ruimtelijke kwaliteit en het landschappelijk ontwerp, zoals wij vragen in onze Omgevingsvisie. Het bestemmingsplan past daarmee in het beleid zoals geformuleerd in de Omgevingsvisie.". Daarnaast is in paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota uitgebreid ingegaan op de noodzaak van het realiseren van zonneparken, naast het plaatsen van zonnepanelen op daken. Uit deze paragraaf blijkt namelijk, dat ook al zijn alle daken van Wageningen voorzien van zonnepanelen, dit onvoldoende is om te voldoen aan de klimaatdoelen. In de toelichting van het bestemmingsplan zal de behoefte nader worden onderbouwd.
- 7) In het kader van een goede ruimtelijke ordening wordt onderzocht of een aangevraagde ontwikkeling die niet passend is binnen het geldende bestemmingsplan, passend is binnen de ruimtelijke kaders en dus een of er sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Dat is ook hier gebeurd. Wij hebben zorgvuldig onderzocht of de gewenste ontwikkeling voldoet aan ons ruimtelijk beleid. Daarbij hebben wij overwogen dat het belang van deze ontwikkeling zwaarder weegt dan een persoonlijk belang in sommige gevallen. Met deze ontwikkeling kan een bijdrage worden geleverd aan onze duurzaamheidsambitie. Daarnaast hebben wij op basis van de ingekomen zienswijzen de ontwikkeling heroverwogen. In deze zienswijzennota leest u welke overwegingen wij hierbij hebben gebruikt. Op verschillende punten wordt de motivering in het bestemmingsplan aangevuld.
- 8) De alternatieven die appellant aandraagt zijn interessante initiatieven om te onderzoeken op haalbaarheid. Verder wordt deze zienswijze voor kennisgeving aangenomen.
- 9) In paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota is ingegaan op het ontbreken van een visie op het buitengebied. Korthedshalve verwijzen wij naar deze paragraaf. Om te voorkomen dat er willekeur ontstaat wordt momenteel gewerkt aan het opstellen van voorlopige criteria en randvoorwaarden voor het realiseren van zonneparken. Dit document wordt zo spoedig mogelijk in procedure gebracht om vastgesteld te worden. Nieuwe ontwikkelingen van zonneparken zullen hieraan getoetst worden.

Conclusie

Naar aanleiding van deze ingekomen zienswijze wordt voorgesteld om in de toelichting van het bestemmingsplan een aanvullende onderbouwing van de behoefte worden opgenomen. Daarnaast wordt een onderbouwing van de behoefte toegevoegd aan de toelichting van het bestemmingsplan. Dit betreffen dan aanpassingen ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan.

Zienswijze 14 (nummer 18.0028931, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Integrale visie grootschalige energiewinning in landelijk gebied, winst omgevingskwaliteit, onderbouwing zonneladder, aantasting landschappelijke en recreatieve waarden, aantasting landbouwareaal, effecten op biodiversiteit, ecologisch onderzoek, slechte landschappelijke inpassing, missen kans voor goed wetenschappelijk onderzoek

Samenvatting

- 1) In het coalitieprogramma 2018-2022 is opgenomen dat er een groene rand om de stad wordt getrokken. Daarbij is een extra uitdaging dat het landschap ingrijpend gaat veranderen door de noodzaak om energie grootschalig en schoon op te wekken. Schone energie van wind en zon brengt energieopwekking boven de grond. Een integrale visie, nadenken over hoe het energielandschap van de toekomst eruit moet zien en een ruimtelijk afwegingskader ontbreekt dan ook in dit verhaal. Het verzoek voor het realiseren van een zonnepark aan de Haarweg wordt dan ook ad hoc en alleen vanuit het energie-aspect benaderd;
- 2) De toekomstige Omgevingswet en de bestaande Omgevingsvisie van de provincie Gelderland pleiten voor uitnodigingsplanologie. Er kan worden meegewerkt aan initiatieven die niet passend zijn binnen het geldend planologisch kader, wanneer er sprake is van een duidelijke winst in omgevingskwaliteit: ruimtelijk, sociaal, biodiversiteit, landschappelijk, voor de buurt en dergelijke. Het plan om een zonnepark aan de Haarweg te realiseren voldoet hier niet aan, er is immers geen sprake van een winst in de omgevingskwaliteit. Indien er pleit er dan ook voor om de samenhang in de genoemde thema's te onderzoeken en mogelijkheden voor synergie te ontdekken;
- 3) Er is geen sluitende onderbouwing opgenomen voor het argument dat er geen ruimte voor zonnepanelen op daken in de stad en buitengebied is;
- 4) Met het realiseren van het zonnepark aan de Haarweg wordt de kenmerkende verscheidenheid niet gehandhaafd en zal het zonnepark ook zeker geen bijdrage leveren aan het optimaliseren van de toegankelijkheid en beleefbaarheid van het landschap;
- 5) Door de vorm van het zonnepark is er geen sprake meer van een open, gecompartmenteerd landschap en wordt de kenmerkende strokenverkaveling niet versterkt;
- 6) Indiener geeft aan dat waar nu open zicht mogelijk is, ligt straks een veld met meer industriële uitstraling. Dit tast de recreatieve waarde van dit deel van het Binnenveld – beleefbaarheid van het agrarisch gebruik, landelijk beeld, rust, openheid en dergelijke – aan;
- 7) Er is geen onderzoek gedaan naar de agrarische bewerkbaarheid van het gebied, zodat onduidelijk is of er daadwerkelijk sprake is van slecht agrarisch bewerkbare grond;
- 8) Het landbouwareaal wordt 6,4 hectare kleiner, terwijl de beleidskeuze is om te streven naar behoud van agrarische bedrijven in het oeverwallenlandschap;
- 9) Er is op dit moment te weinig bekend over de effecten van het zonnepark op de bodem. Uit het artikel "Zonneparken en bodemafdekking" van augustus 2017 uit het tijdschrift Bodem blijkt dat het lokale en microklimaat en de primaire productie (de opbouw van organisch materiaal door planten met behulp van fotosynthese) in het ecosysteem zullen veranderen door afdekking van de bodem, verminderde lichtinval en veranderde neerslagverdeling. In het ontwerpbestemmingsplan wordt geen aandacht besteed aan de gevolgen van de zonnepanelen voor de bodem;
- 10) In het ecologisch onderzoek dat als bijlage bij het bestemmingsplan is gevoegd, is gebruik gemaakt van een oude plantekening van het zonnepark. De nieuwe opstelling betekent een sterke verdichting van het aantal zonnepanelen. Dit betekent een groter effect op de bodem en sterk verminderde kansen om de biodiversiteit te vergroten. Het ecologisch onderzoek is daarmee gebaseerd op verkeerde uitgangspunten en trekt daardoor verkeerde conclusies;
- 11) Er is sprake van een slechte landschappelijke inpassing van het plan:
  - a. de lagere ligging van het perceel zorgt voor een beter zicht op het perceel en stelt daarmee hogere eisen aan de landschappelijke inpassing;
  - b. er wordt geen gebiedseigen beplanting toegepast. Gebiedseigen is een heesterstrook van tenminste 5 meter breed met een menging van steekeigen heesters, die kunnen uitgroeien

- tot volwaardige heesters en bijvoorbeeld elke 10 jaar worden teruggezet. Dit vereist dan wel meer ruimte en meer afstand tot de zonnepanelen;
- c. de langwerpige – rechthoekige kavelvorm wordt niet gerespecteerd;
  - d. in het plan is opgenomen dat het perceel 90 centimeter lager ligt dan de Haarweg en de haag wordt 2 meter hoog. De zonnepanelen worden 1.6 meter hoog, hetgeen betekent dat de eerste paar rijen zonnepanelen niet te zien zijn, maar het grootste deel van de rijen wel. Hierdoor is er geen sprake van een goede landschappelijke inpassing;
  - e. in het bestemmingsplan is aangegeven dat de ruimte tussen de rijen 2 meter bedraagt. Dit blijkt echter niet uit de doorsnede, omdat er geen maten zijn opgenomen;
  - f. ook is onduidelijk wat in het bestemmingsplan wordt bedoeld met een ruimte van 2 meter: gaat het om de ruimte tussen de ondersteunende palen of om de ruimte tussen de panelen?
  - g. onduidelijk is wat de toegestane breedte is van de zonnepanelen;
  - h. de mogelijkheden voor een goed ontwikkelde bloemenweide zijn gering bij de brede zonnepanelenrijen en de beperkte ruimte ertussen. Bezinning ontbreekt, regen concentreert zich op de 2 meter ertussen. De bijdrage aan de biodiversiteit is daarmee gering;
  - i. de deelname van de WUR zou kunnen leiden tot een goed onderzoeksproject naar de effecten van zonnepanelen op bodem, biodiversiteit, landschap en dergelijke. Te denken valt aan verschillende opstellingen, verschillende hoogten, verschillende hellingen. De duur van 30 jaar maakt een gedegen onderzoek mogelijk. Er is echter sprake van een productielandschap.

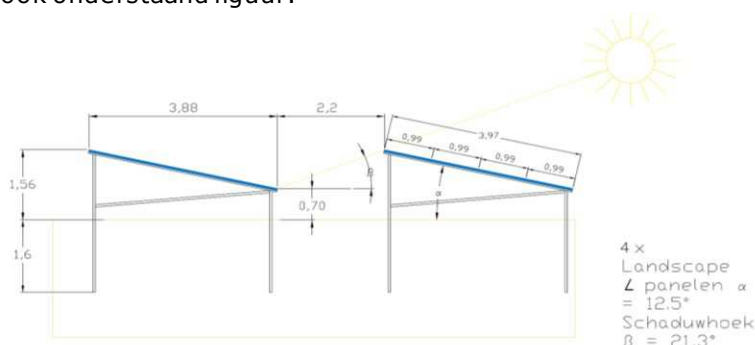
Gemeentelijke reactie

- 1) Het is een terechte constatering dat in het coalitieakkoord is opgenomen dat er een groene contour rond de kern van Wageningen wordt gelegd. Een andere doelstelling in het coalitieakkoord is inzetten op een combinatie van duurzame opwekkingsvormen, waaronder zonnepanelen, windmolens, geothermie en innovatie oplossingen als energie uit planten en de Rijn. Wij zijn dan ook van mening dat niet gesteld kan worden dat onderhavig zonnepark niet past binnen de visie die opgenomen is in het coalitieakkoord. Daarbij zijn wij ons er van bewust dat met het uitspreken van doelstellingen er een discrepantie ontstaat. Daarom werken wij momenteel aan het opstellen van voorlopige criteria en randvoorwaarden voor de ontwikkeling van zonneparken. Daarnaast zullen wij ook op korte termijn starten met het opstellen van een natuur- en landschapsvisie waarbij de duurzaamheidsopgave zal worden meegenomen.
- 2) De maatschappelijke meerwaarde van het voorliggende plan zit in de eerste plaats bij het feit dat het plan bijdraagt aan de nationale opgave van de energietransitie. Er is met het plan, binnen de financiële mogelijkheden, gestreefd naar een goed landschappelijk ingepast zonnepark, dat ook een meerwaarde heeft voor de biodiversiteit.
- 3) In paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota wordt uitgebreid ingegaan op de noodzaak van het realiseren van zonneparken, naast het plaatsen van zonnepanelen op daken. Uit deze paragraaf blijkt namelijk, dat ook al zijn alle daken van Wageningen voorzien van zonnepanelen, dit onvoldoende is om te voldoen aan de klimaatdoelen. In de toelichting van het bestemmingsplan zal de behoefte nader worden onderbouwd.
- 4) Het deel waar het zonnepark wordt gerealiseerd, wordt binnen het gemeentelijk beleid gekenmerkt als zijnde minder open als het meer noordelijk gelegen Binnenveld. De inpassing met hagen wordt ondersteund vanuit het gemeentelijk landschapsbeleid. Door de ligging tegen het bebouwde gebied, de verlaagde ligging van het plangebied en de relatief lage opstelling van zonnepanelen, zal de openheid van het Binnenveld niet onevenredig worden aangetast. Daarnaast zijn in de nabijheid (studenten)flats aanwezig die voor een prominentere vervreemding van het zicht en de beleving van het open landschap zorgen. Hoge bebouwing blijft achterwege. Getracht is om de

impact op het landschap zo minimaal mogelijk te houden. De omliggende padenstructuur blijft gehandhaafd.

- 5) Momenteel is er ook geen sprake van een strokenverkaveling. Het huidige blok blijft met dit zonnepark gehandhaafd. De perceelstructuur wordt niet gewijzigd. Voor een verdere reactie op deze zienswijze verwijzen wij naar de beantwoording van punt 4 van deze zienswijze.
- 6) Voor een reactie op deze zienswijze verwijzen wij naar de beantwoording van punt 4 van deze zienswijze.
- 7) Als gemeente zijn wij niet de eigenaar van het perceel. De eigenaar is van mening dat deze grond ongeschikt is voor akkerbouw. Wij hebben geen aanleiding om te twijfelen aan dit oordeel. Wij begrijpen de opmerking van appellant, echter het verzoek van de initiatiefnemer omvat het realiseren van een tijdelijk zonnepark op deze locatie. Wij maken dus voor dit verzoek een overweging of het gevraagde ruimtelijk inpasbaar is. Zoals ook blijkt uit de toelichting van het bestemmingsplan zijn wij van mening dat het hier gaat om een passende ruimtelijke ontwikkeling op deze locatie.
- 8) In dit geval zijn de gronden geen eigendom van een agrarisch bedrijf. De gronden zijn ook niet als agrarisch bestemd, maar hebben de bestemming "Agrarisch – Onderzoek en onderwijs". De gronden zijn daarmee bestemd voor het bieden van ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden voor het landbouwonderzoek en het landbouwonderwijs, waarbij een grondgebonden veehouderij uitsluitend is toegestaan ter plaatse van de aanduiding 'grondgebonden veehouderij'. Deze aanduiding geldt hier niet.
Met het voorliggende bestemmingsplan blijft de bestaande bestemming gehandhaafd. Daarnaast wordt het juridisch-planologisch mogelijk gemaakt om een zonnepark te realiseren. Dit zonnepark moet ook beheerd worden. Dit gebeurt onder andere met schapen. Dit brengt weer een andere agrarische werkgelegenheid met zich mee. Wij zijn dan ook van mening dat het voorliggende redelijkerwijs geen significant negatief effect zal hebben op de agrarische structuur en ontwikkeling van agrarische bedrijven in de omgeving.
- 9) Met het voorliggende plan, waarbij het terrein extensief gebruikt gaat worden, geen emissie van mest plaatsvindt, er geen chemicaliën worden gebruikt, het geen gesloten glasdek betreft, er ruimte tussen panelen en de bodem zit met ook een afstand tussen de rijen, is het aannemelijk dat het (bodem)leven en de biodiversiteit zich kunnen herstellen. Op een zonnepark is weinig tot geen betreding, waardoor soorten er zich makkelijk kunnen vestigen. Daarnaast is de vegetatie onder de zonnepanelen en de randen eromheen geschikt leefgebied voor kleine zoogdieren en vogels en landhabitat voor amfibieën. Dit betekent ook dat voor roofvogels en vleermuizen het voedselaanbod groter wordt ten opzichte van intensief gebruikt agrarisch landschap. Een studie in Engeland (The effects of Solar Farms on Local Biodiversity: A Comparative Study, april 2016) toont ook aan dat zonneparken kunnen leiden tot een toename van de diversiteit en abundantie (talrijkheid) van breedbladige planten, grassen, vlinders, hommels en vogels.
Het plangebied betreft momenteel een intensief grasland. Met de realisatie van een zonnepark neemt naar verwachting de biodiversiteit toe. Dit zal echter niet vergelijkbaar zijn met de kwaliteit van een gemiddeld natuurlijk grasland. Of de toename aan biodiversiteit op de lange termijn ook voordeel biedt, is hoofdzakelijk afhankelijk van de vervolgfunctie nadat het zonnepark is ontmanteld. Op dit moment is nog niet bekend wat de vervolgfunctie wordt, zodat hierover nog geen uitspraken gedaan kunnen worden.
- 10) Het is een terechte opmerking dat in het ecologisch onderzoek is uitgegaan van oude tekeningen. Het onderzoek zal dan ook worden aangepast en de resultaten zullen in de toelichting van het bestemmingsplan worden verwerkt.
- 11) Hieronder volgt puntsgewijs een reactie op de ingediende punten:
  - a. Met de inpassing is rekening gehouden dat de hagen hoger worden dan gebruikelijk, gemeten vanaf het maaiveld. Er is dan ook zo goed mogelijk rekening gehouden met het zicht vanaf het omliggende hoger liggende maaiveld.

- b. De keuze voor de beplanting in het inrichtingsplan komt voort uit onder andere het Landschapsonwikkelingsplan. Mogelijk was een heesterstrook in het verleden inderdaad gebiedseigen. Echter, met het huidige landgebruik zijn er nog maar enkele zeer kort gesnoeide hagen over. Met het huidige inrichtingsplan wordt daarmee een combinatie gemaakt tussen wat streekeigen was en het toekomstig landgebruik. In onder andere zienswijze 2 wordt ook ingegaan op gebiedseigen beplanting. Met de aanpassing zoals onder zienswijze 2.14 is aangegeven zijn wij van mening dat wij voldoen aan een goede landschappelijke inpassing, waarbij wij gebiedseigen beplanting toepassen.
- c. Momenteel is hier ook geen sprake van strokenverkaveling. Het huidige blok met dit zonnepark gehandhaafd. De perceelsstructuur wordt niet gewijzigd.
- d. Een goede landschappelijke inpassing betekent niet het onzichtbaar maken van het zonnepark. Door landschappelijke elementen aan te leggen, wordt het zicht gefilterd. Hagen worden traditioneel veel toegepast als functiescheiding. Zo is dat ook hier het geval.
- e. Naar aanleiding van deze reactie wordt de opgenomen doorsnede verduidelijkt.
- f. Dit betreft de afstand tussen het 'bovenaanzicht' van de panelen. In de toelichting van het inrichtingsplan wordt dit nader toegelicht.
- g. voor de breedte van de zonnepanelen is geen maximum opgenomen. Op de plankaart is aangeduid binnen welk gebied de zonnepanelen mogen worden geplaatst. Dit gebeurt in rijen die aaneengesloten zijn, met een afstand van 2.2 meter tussen de rijen. Zie hiervoor ook onderstaand figuur:

- h. Tussen de rijen panelen en onder de panelen komt inderdaad minder zonlicht dan nu het geval is. Echter, in de ochtend en avond staat de zon lager, waardoor het grootste gedeelte van de ondergrond voldoende licht krijgt voor plantengroei. Ook regen valt niet altijd recht naar beneden, waardoor vocht zich in voldoende mate zal verspreiden en er naar verwachting geen sprake zal zijn van dorre, donkere plekken. Bij reeds gerealiseerde zonnepelden is gebleken dat onderhoud noodzakelijk is om te voorkomen dat beplanting te hoog wordt, ook onder de panelen. Tot slot wordt opgemerkt dat als er onder zonnepanelen niets groeit, hoeft dat voor de biodiversiteit niet direct nadelig te zijn. Juist de afwisseling zorgt voor meer diversiteit aan insecten. Door meer diversiteit aan licht, schaduw, nat en droog ontstaan meer gradiënten / verschillende groeiplaatsen dan in een monotone beplanting.
- i. Wij begrijpen de wens van appellant, echter het verzoek van de initiatiefnemer omvat het realiseren van een tijdelijk zonnepark op deze locatie. Wij maken dus voor dit verzoek een overweging of het gevraagde ruimtelijk inpasbaar is. Zoals ook blijkt uit de toelichting van het bestemmingsplan zijn wij van mening dat het hier gaat om een passende ruimtelijke ontwikkeling op deze locatie.

Conclusie

Naar aanleiding van deze ingekomen zienswijze wordt voorgesteld om de volgende aanpassingen van het bestemmingsplan ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan door te voeren:

- in de toelichting van het bestemmingsplan wordt een aanvullende onderbouwing van de behoefte opgenomen;
- het ecologisch onderzoek zal worden aangepast aan de huidige ontwikkeling. Dit zal eveneens worden verwerkt in de toelichting van het bestemmingsplan;
- in de toelichting wordt een nadere uitleg gegeven op de afstand van 2 meter tussen de panelen.

Zienswijze 15 (nummer 18.0028927, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Samenvatting

- 1) Met de aanleg van het beoogde zonnepark wordt het prachtige, vrije uitzicht op de het Binnenveld ernstig aangetast, waardoor het woongenot aanzienlijk zal verminderen;
- 2) Voor een aantal omwonenden maakt het niet uit of er sprake is van een verlaagde ligging, zij kijken immers vanuit hoogbouw van bovenaf. Dat maakt een harmonische landschappelijke inpassing onmogelijk;
- 3) Indiener geeft aan dat hoewel schittering geen belangrijk thema is, hier ook voorzichtigheid is geboden. Immers, de invalshoek is in de zomer zodanig dat er vanaf de panelen van oost-west poot van het zonnepark schittering richting de noordelijke zijde van de Albardaflat kan worden verwacht;
- 4) Indiener vreest voor een daling in waarde van zijn woning, gelet op de ernstige aantasting van het uitzicht;
- 5) Indiener is van mening dat er geen sprake is geweest van een zorgvuldig doorlopen procedure met en ten behoeve van de omwonenden uit met name de Albardaflat. Hij stelt dit omdat er slechts eenmaal een uitnodiging is geweest vanuit de ontwikkelaar voor een informatieavond. Daarnaast is hij van mening dat er met de suggesties die op die avond zijn meegegeven niets is gebeurd;
- 6) Indiener is van mening dat er binnen het grondgebied van Wageningen meerdere locaties te vinden zijn die meer geschikt zijn voor de realisatie van een zonnepark vanuit het oogpunt van bescherming van het unieke landschap en het minimaliseren van hinder voor omwonenden. Indiener stelt dat ook de minister van Landbouw aangeeft dat het gebruik van landbouwgrond voor zonnevelden alleen in aanmerking komt als alle geschikte daken, industrieterreinen en (voormalige) vuilnisbelten met zonnepanelen belegd zijn;
- 7) De constatering uit paragraaf 2.3.2 van de toelichting van het bestemmingsplan waarin is opgenomen dat er geen andere locaties in Wageningen beschikbaar zijn om onderhavig zonnepark te realiseren is niet voldoende aangetoond. Er lijkt geen serieus locatiekeuzeonderzoek te zijn verricht. Uit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening – en daarnaast het doel om omwonenden zo veel mogelijk te vrijwaren van overlast – in ieder geval moeten gebeuren;
- 8) Indiener ziet de volgende voor de hand liggende alternatieven:
  - a. de vele platte daken van de bedrijfsgebouwen op het industriepark Nudepark 1;
  - b. een perceel op of naast het boogde bedrijventerrein Nudepark 2, wat al een stedelijke bestemming heeft;
  - c. de daken van de gebouwen van de WUR;
  - d. de parkeerterreinen op de Wageningen Campus, na overkapping;
  - e. op kassen ten noorden van de WUR Campus en op kassen aan de dijk;
- 9) Het college van burgemeester en wethouders heeft als beleidsambitie opgenomen dat het zich zal inzetten voor het behoud van open ruimte en versterking van het landschap. De aanleg van een zonnepark aan de rand van het Binnenveld is hiermee volledig in strijd. Indiener pleit er dan ook voor om eerst een integrale visie op het landschap te ontwikkelen, waarin onderzocht wordt

hoeveel ruimte er beschikbaar is voor nieuwe ontwikkelingen en waar deze bij voorkeur kunnen worden gerealiseerd. Hiermee wordt voorkomen dat ad hoc open ruimte opgeofferd wordt.

Gemeentelijke reactie

- 1) Hoewel het zicht van de direct omwonenden met het plan gaat veranderen, zijn wij van mening dat het woongenot met voorliggend plan niet onevenredig wordt aangetast. Gelet op het belang van het realiseren van duurzame energie en het gelet op het feit dat er geen recht op een blijvend vrij uitzicht bestaat, zijn wij van mening dat aan deze aantasting van het uitzicht van appellanten geen doorslaggevende betekenis toekomt. Daarnaast is met het ontwerp van het zonnepark zo veel als mogelijk rekening gehouden met het zicht van omwonenden. Zo is de maximale hoogte van de zonnepanelen reeds eerder teruggebracht naar 1,60 meter. Daarnaast zijn zonnepanelen ontworpen om zoveel mogelijk zonlicht te absorberen, waardoor er geen sprake is van glimmende panelen maar van een matte donkere kleur.
- 2) Het is inderdaad een terechte veronderstelling dat een goede landschappelijke inpassing niet helpt voor omwonenden die vanuit de Albardaflat over het terrein heen kijken. Dit is echter voor iedere ontwikkeling zo. Daarnaast is onder punt 1 van deze zienswijze ook aangegeven dat er geen recht op een blijvend vrij uitzicht bestaat.
- 3) In paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota is een onderbouwing opgenomen over de mate van lichtreflectie en schittering. Korthedshalve verwijzen wij naar deze paragraaf voor onze reactie op deze stelling.
- 4) Wij zijn van mening dat eventueel nadelige invloed van het plan op de waarde van de percelen van appellanten er geen grond bestaat voor de verwachting dat die waardevermindering zodanig zal zijn dat wij bij de afweging van de belangen hieraan een groter gewicht hadden moeten toekennen. Uiteraard staat het appellanten vrij om een verzoek om tegemoetkoming in planschade in te dienen. Dit staat echter het vaststellen van het bestemmingsplan niet in de weg.
- 5) In paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota is ingegaan op het doorlopen participatieproces. Wij zijn van mening dat wij op een zorgvuldige wijze het proces hebben vormgegeven en daar waar mogelijk hebben geluisterd naar omwonenden en aanpassingen verricht.
- 6) Op het moment dat er een verzoek wordt ingediend dat niet past binnen het ter plekke geldende bestemmingsplan wordt onderzocht of die ontwikkeling een passende ontwikkeling is op de locatie. Daarbij hebben wij gebruik gemaakt van de Omgevingsvisie van de provincie Gelderland. Zoals blijkt uit paragraaf 2.1 van deze nota is de planlocatie gelegen binnen een gebied waar volgens de provinciale Omgevingsvisie grote grondgebonden zonneparken mogelijk zijn. Daarnaast bepaalt artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening dat een bestemmingsplan toegezonden wordt aan de wettelijke overlegpartners, zoals provincie en waterschap. Gelet op de provinciale doelstelling op het gebied van duurzaamheid en dus het provinciaal belang is het ontwerpbestemmingsplan toegezonden aan de provincie Gelderland. Deze heeft als volgt gereageerd: "Het bestemmingsplan Zonnepark Haarweg draagt bij aan het streven naar energieneutraliteit in 2050. Hoewel wij de beoordeling of grote zonneparken ruimtelijk passend zijn overlaten aan de betreffende gemeente, laat het inrichtingsplan zien dat rekening is gehouden met de ruimtelijke kwaliteit en het landschappelijk ontwerp, zoals wij vragen in onze Omgevingsvisie. Het bestemmingsplan past daarmee in het beleid zoals geformuleerd in de Omgevingsvisie.". Daarnaast is in paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota uitgebreid ingegaan op de noodzaak van het realiseren van zonneparken, naast het plaatsen van zonnepanelen op daken. Uit deze paragraaf blijkt namelijk, dat ook al zijn alle daken van Wageningen voorzien van zonnepanelen, dit onvoldoende is om te voldoen aan de klimaatdoelen. In de toelichting van het bestemmingsplan zal de behoefte nader worden onderbouwd.
- 7) In het kader van een goede ruimtelijke ordening wordt onderzocht of een aangevraagde ontwikkeling die niet passend is binnen het geldende bestemmingsplan, passend is binnen de ruimtelijke kaders en dus een of er sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Dat is ook hier gebeurd. Wij hebben zorgvuldig onderzocht of de gewenste ontwikkeling voldoet aan ons ruimtelijk

beleid. Daarbij hebben wij overwogen dat het belang van deze ontwikkeling zwaarder weegt dan een persoonlijk belang in sommige gevallen. Met deze ontwikkeling kan een bijdrage worden geleverd aan onze duurzaamheidsambitie. Daarnaast hebben wij op basis van de ingekomen zienswijzen de ontwikkeling heroverwogen. In deze zienswijzennota leest u welke overwegingen wij hierbij hebben gebruikt. Op verschillende punten wordt de motivering in het bestemmingsplan aangevuld.

- 8) De alternatieven die appellant aandraagt zijn interessante initiatieven om te onderzoeken op haalbaarheid. Verder wordt deze zienswijze voor kennisgeving aangenomen.
- 9) In paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota is ingegaan op het ontbreken van een visie op het buitengebied. Korthedshalve verwijzen wij naar deze paragraaf. Om te voorkomen dat er willekeur ontstaat wordt momenteel gewerkt aan het opstellen van voorlopige criteria en randvoorwaarden voor het realiseren van zonneparken. Dit document wordt zo spoedig mogelijk in procedure gebracht om vastgesteld te worden. Nieuwe ontwikkelingen van zonneparken zullen hieraan getoetst worden.

Conclusie

Naar aanleiding van deze ingekomen zienswijze wordt voorgesteld om in de toelichting van het bestemmingsplan een aanvullende onderbouwing van de behoefte worden opgenomen. Daarnaast wordt een onderbouwing van de behoefte toegevoegd aan de toelichting van het bestemmingsplan. Dit betreffen dan aanpassingen ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan.

Zienswijze 16 (nummer 18.0054745, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 17 (nummer 18.0054746, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 18 (nummer 18.0054760, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 19 (nummer 18.0054758, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 20 (nummer 18.0054761, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 21 (nummer 18.0054762, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 22 (nummer 18.0054747, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 23 (nummer 18.0054751, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 24 (nummer 18.0054752, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 25 (nummer 18.0054748, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 26 (nummer 18.0054753, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 27 (nummer 18.0054749, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 28 (nummer 18.0054754, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 29 (nummer 18.0054755, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 30 (nummer 18.0054750, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 31 (nummer 18.0054759, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 32 (nummer 18.0054756, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 33 (nummer 18.0054766, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 34 (nummer 18.0054767, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 35 (nummer 18.0054757, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 36 (nummer 18.0054768, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 37 (nummer 18.0054769, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 38 (nummer 18.0054763, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 39 (nummer 18.0054764, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 40 (nummer 18.0054770, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 41 (nummer 18.0054771, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 42 (nummer 18.0054772, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 43 (nummer 18.0054774, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 44 (nummer 18.0054765, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 45 (nummer 18.0054775, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 46 (nummer 18.0054776, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 47 (nummer 18.0028954, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

Zienswijze 48 (nummer 18.0028929, ontvangen 18 juli 2018)

Betreft: Aantasting uitzicht, vermindering woongenot, schittering, verlaging woningwaarde, raadpleging omwonenden, nut en noodzaak, locatiekeuze, integrale visie landschap

Deze zienswijze is inhoudelijk exact gelijk aan zienswijze 15. Voor een inhoudelijke reactie op deze zienswijze wordt dan ook verwezen naar zienswijze 15.

3. Conclusie en samenvatting aangebrachte wijzigingen

3.1 Conclusie

Wij hebben de belangen van de initiatiefnemer en de belangen van de indieners van de zienswijzen afgewogen. Met inachtneming van de ingediende zienswijzen wordt het bestemmingsplan op enkele punten aangepast, zie hiervoor het overzicht onder paragraaf 3.2 van deze nota. Met deze aanpassingen aan het bestemmingsplan zijn wij van mening dat er sprake is van een passende invulling van het perceel en dat de ontwikkeling geen onevenredige aantasting betekent op het woon- en leefklimaat. Er kan daarom niet geconcludeerd worden dat de belangen van de indieners van zienswijzen dermate geschonden worden dat de ontwikkeling geen doorgang kan krijgen.

3.2 Samenvatting aangebrachte wijzigingen

In deze paragraaf worden de wijzigingen genoemd die worden doorgevoerd bij de vaststelling van het bestemmingsplan, behalve de wijzigingen van ondergeschikte aard, zoals typefouten.

Aanleiding	Waar Regels	Wijziging
Zienswijzen 2, 4, 5, 10 en 11	Artikel 3 – Agrarisch – Onderzoek en onderwijs	Artikel 3.2.5 lid g onder 2 wordt gewijzigd in: transformatorstations, een inkoopstation, omvormers en een sparepartcontainer, ondersteunend aan het zonnepark, met een bouwhoogte van ten hoogste 2,60 meter, waarbij geldt dat transformatorstations, inkoopstations en omvormers niet zijn toegestaan op gronden met de gebiedsaanduiding 'overige zone – geen transformatorstations, inkoopstations en omvormers'.
Ambtshalve aanpassing		Artikel 3.2.5 lid g onder 3 wordt gewijzigd in: Hekwerken, ten behoeve van de beveiliging van zonneparken, met een bouwhoogte van ten hoogste 1,80 meter.
	Verbeelding	
Ambtshalve aanpassing		Aanduiding locatie sparepartcontainer opnemen.
	Toelichting	
Zienswijzen 1, 2, 4, 6, 8, 9, 10 en 11	Paragraaf 3.2.2 Besluit algemene regels ruimtelijke ordening en Besluit ruimtelijke ordening	Nadere nuancering opnemen inzake de Ladder voor duurzame verstedelijking.
Ambtshalve aanpassing		Toevoegen van een onderbouwing van de behoefte aan het zonnepark, conform paragraaf 2.1 van deze zienswijzennota.

Zienswijzen 2, 3, 4, 10 en 11	Paragraaf 2.2.3 Hoogteligging	In deze paragraaf wordt een nadere toelichting gegeven op het hoogteverschil van het perceel. Daarbij wordt eveneens de hoogtekaart toegevoegd.
Zienswijzen 2, 4, 5, 6, 10 en 11 Ambtshalve aanpassing	Paragraaf 2.3.4 Inrichtingsplan zonnepark	- Hoogte van de sparepartcontainer aanpassen, maximaal 2,60 meter; - De locatie van de sparepartcontainer wordt aangepast; - Gebruikte soorten aanpassen aan het gebruik van de soorten eik, ruwe berk, zwarte els, boswilg en Gelderse Roos, aangevuld met kardinaalsmuts, rode kornoelje, wegedoorn, sporkehout en vlier. Daarnaast wordt bloemrijk grasland ingezaaid; - Onderhoud van de haag, 2x per jaar snoeien tot een hoogte van 1,80 meter. - Opnemen van nadere onderbouwing uitvoering beheerpaden (beheerpaden zijn graspaden en het middelste pad is voorzien van grasbetontegels); - Aan de haag wordt de soort sleedoorn toegevoegd.
Zienswijze 14	Paragraaf 4.2.3 soortenbescherming	Het ecologisch onderzoek moet worden aangepast met de juiste gegevens. De uitkomst van het onderzoek moeten verwerkt worden in deze paragraaf.
Zienswijze 14	Paragraaf 2.3.4 inrichtingsplan zonnepark	Een nadere toelichting op de afstand van 2 meter tussen de panelen wordt opgenomen.
Ambtshalve aanpassing	Paragraaf 4.5 Water	Wanneer blijkt dat het huidige drainagesysteem niet toereikend is, zal er een nieuw (tijdelijk) systeem worden aangelegd, waar ook de afwatering van het huidige drainagesysteem op wordt aangesloten.
	Bijlagen bij toelichting	
Zienswijze 14	Ecologisch onderzoek	Het ecologisch onderzoek moet worden aangepast met de juiste gegevens.
	Bijlage bij regels	
Zienswijzen 2, 4, 5, 6, 10 en 11	Paragraaf 2.3.4 Inrichtingsplan zonnepark	- Hoogte van de sparepartcontainer aanpassen, maximaal 2,60 meter; - De locatie van de sparepartcontainer wordt aangepast; - Gebruikte soorten aanpassen aan het gebruik van de soorten eik, ruwe berk, zwarte els, boswilg en Gelderse Roos, aangevuld met kardinaalsmuts, rode kornoelje, wegedoorn, sporkehout en vlier. Daarnaast wordt bloemrijk grasland ingezaaid; - Onderhoud van de haag, 2x per jaar snoeien tot een hoogte van 1,80

Ambtshalve aanpassing		meter. - Opnemen van nadere onderbouwing uitvoering beheerpaden (beheerpaden zijn graspaden en het middelste pad is voorzien van grasbetontegels); - Aan de haag wordt de soort sleedoorn toegevoegd.